

***STRATEGIA
ROZWOJU
GMINY PRZEWORSK
NA LATA 2016-2020***

GRUDZIEŃ 2015

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

Spis treści

WSTĘP.....	4
1. DIAGNOZA SPOŁECZNO–GOSPODARCZA GMINY.....	6
1.1 Położenie przestrzenno-geograficzne.	6
1.2 Rys historyczny i dziedzictwo kulturowe.	8
1.2.1 Zarys historii gminy.....	8
1.2.2 Dziedzictwo kulturowe	10
1.3 Krajobraz i zasoby środowiska przyrodniczego.....	12
1.4 Ludność i procesy demograficzne	14
1.5 Warunki życia mieszkańców.....	17
1.5.1 Rynek pracy i wynagrodzenia	17
1.5.2 Bezrobocie	20
1.5.3 Zasoby mieszkaniowe.....	21
1.5.4 Edukacja.....	23
1.5.5 Ochrona zdrowia i opieka społeczna.....	29
1.5.6 Kultura, sport i turystyka.	30
1.6 Przedsiębiorczość	35
1.6.1 Podmioty gospodarki narodowej	35
1.6.2 Rolnictwo.....	37
1.7 Infrastruktura techniczna	37
1.8 Zarządzanie.....	40
1.9 Gospodarka finansami Gminy	41
1.10 Zrealizowane inwestycje w latach 2008-2014.....	48
2. WKŁAD SPOŁECZNY NA KSZTAŁT DOKUMENTU.....	55
3. ANALIZA SWOT	59
4. CELE STRATEGICZNE	65

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

5. ZGODNOŚĆ CELÓW STRATEGICZNYCH GMINY Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	67
5.1 Na poziomie Unii Europejskiej.....	67
5.2 Na poziomie krajowym.....	69
5.3 Na poziomie regionalnym.....	73
6. METODY REALIZACJI POSZCZEGÓLNYCH CELÓW STRATEGICZNYCH	80
7. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA REALIZACJI CELÓW STRATEGICZNYCH	87
7.1 Fundusze unijne - wprowadzenie.....	87
7.2 Proponowane finansowanie zaplanowanych projektów	91
8. REALIZACJA, MONITORING I EWALUACJA STRATEGII ROZWOJU GMINY PRZEWORSK NA LATA 2016-2020	111

WSTĘP

Strategia to określenie głównych, długoterminowych celów działania, celów pośrednich oraz metod ich osiągnięcia. Strategiczne zarządzanie w sektorze administracji publicznej ma znaczenie przede wszystkim ze względu na potrzebę stałej racjonalizacji oraz podnoszenia efektywności gospodarowania funduszami publicznymi, a także stałe podnoszenie jakości usług świadczonych na rzecz społeczeństwa.

Potrzeba przystąpienia do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020 wynika z:

- zakończenia okresu trwania dokumentu określającego kierunki rozwoju Gminy Przeworsk „*Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk*”;
- chęci określenia głównych kierunków rozwoju Gminy Przeworsk na podstawie uwarunkowań lokalnych, z uwzględnieniem Strategii Europa 2020, Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju (do 2020) oraz Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020;
- konieczności wskazania celów operacyjnych oraz strategicznych dla Gminy Przeworsk w kontekście możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych w perspektywie finansowej 2014-2020.

Dokument został opracowany z zachowaniem elementów wymaganych dla programów rozwoju zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2014 r. poz. 1649, z 2015 r. poz. 349.).

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020 została podzielona na dwie części. W pierwszej, analizie została poddana sytuacja społeczno-gospodarcza. Miało to na celu przedstawienie procesów, jakie zachodzą w obszarach życia Gminy tj. tendencje spadku lub wzrostu oraz wskazanie pozycji gminy na tle powiatu i regionu.

Dane wyjściowe do przeprowadzenia diagnozy na terenie Gminy Przeworsk stanowią dane statystyczne dostępne w Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego opracowane na podstawie spisów powszechnych oraz rocznych sprawozdań z terenu Gminy Przeworsk. Poza danymi statystycznymi informacje wyjściowe do analizy pochodzą z zasobów własnych Urzędu Gminy, na które składają się posiadane dokumenty strategiczne oraz inne dokumenty branżowe.

W części pierwszej przedstawiono Gminę od strony historycznej i kulturowej, zasobów środowiska naturalnego, ludności i procesów demograficznych, warunków życia mieszkańców, przedsiębiorczości, infrastruktury technicznej, zarządzania, gospodarki finansami Gminy. Opisano również inwestycje zrealizowane na terenie Gminy.

W drugiej części została przeprowadzona analiza SWOT gminy, która stanowiła podstawę do określenia jej celów strategicznych oraz szczegółowych celów operacyjnych. W celu rozpoznania kluczowych problemów gminy oraz rzeczywistych potrzeb społeczno-gospodarczych jej mieszkańców przeprowadzona została dodatkowo ankieta wśród mieszkańców gminy. Gruntownej analizie została poddana zgodność zidentyfikowanych celów strategicznych gminy z najważniejszymi dokumentami strategicznymi na poziomie Unii Europejskiej, krajowym oraz regionalnym. W dokumencie określone zostały szczegółowo metody realizacji opracowanych celów strategicznych i operacyjnych do roku 2020. Zakres oraz wartości wskazanych w strategii inwestycji mają charakter orientacyjny, mogą podlegać modyfikacjom w okresie obowiązywania strategii pod warunkiem realizacji założonych celów strategicznych gminy. Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020 określa proponowane źródła finansowania wszystkich zaplanowanych przedsięwzięć realizujących jej cele strategiczne. Z uwagi na niezakończony jeszcze proces programowania perspektywy finansowej 2014-2020 zarówno na poziomie krajowym jak i regionalnym w opisach proponowanych zewnętrznych źródeł finansowania został zachowany stopień szczegółowości zgodny z zapisami najważniejszych dokumentów programowych zatwierdzonych przez Komisję Europejską.

1. DIAGNOZA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA GMINY

1.1 Położenie przestrzenno-geograficzne.

Gmina Przeworsk jest położona w regionie Kotliny Sandomierskiej, na Pogórzu Rzeszowskim. Administracyjnie należy ona do województwa podkarpackiego, w środkowej jego części, na granicy powiatów łańcuckiego i jarosławskiego.

Przeworsk ma charakter podmiejskiej gminy rolniczej. Jest jedną z 9 jednostek administracyjnych powiatu przeworskiego. Oddalona jest o 38 km od Rzeszowa i 14 km od Jarosławia. Graniczy z: od północy z gminą Tryńcza, od południa z gminami Zarzecze, Kańczuga oraz Gać, od zachodu z gminą Białobrzegi (powiat łańcucki), a od wschodu z gminami Jarosław i Pawłosiów (powiat jarosławski).

Gmina Przeworsk obejmuje obszar 91 km², w jej skład wchodzi 11 miejscowości: Chałupki, Gorliczyna, Grzęska, Gwizdaj, Mirocin, Nowosielce, Rozbórz, Studzian, Świętoniowa, Ujezna, Urzejowice.

Gminę zamieszkuje 14 539 osób, z czego 7586 stanowią kobiety. Średnia gęstość zaludnienia wynosi 159,7 osób/km².

Gmina Przeworsk, jak i cały powiat przeworski leży na terenie, którego dno tworzy najstarsza w Polsce dolina fluwioglacjalna, będąca częścią Niziny Sandomierskiej. Krawędź niecki stanowią: próg karpacki od południa, wał moreny czołowej za Sanem i Wisłokiem od północy. Pasma Pogórza Karpackiego podzielone jest przez rzekę Mleczkę, a prostopadle do niej ciągną się wąskie i długie doliny. Najpiękniejszą z nich jest dolina Mleczki. Osady lodowcowe zostały ułożone w charakterystyczne falujące wyniosłości, przypominające pofalowane morze.

Środowisko florystyczne gminy jest urozmaicone, głównymi jego elementami są użytki rolne, zbiorowiska łąkowe, lasy i zbiorowiska wodne związane z podmokłymi łąkami. Piękne, stare drzewa rosną w ogrodach dworskich w Urzejowicach, na szczególną uwagę zasługuje gaj pod Świętoniową, zwany Dębrzyną. Jest on pozostałością po dawnej puszczy nadwiślańskiej, a w jego uroczysku znajduje się cmentarzysko prasłowiańskie. W czasach prehistorycznych uważany był za „święty gaj”, co zapewniło mu nietykalność przez wiele wieków.

Siedzibą władz administracyjnych, głównym ośrodkiem życia społecznego i kulturalnego Gminy jest miejscowość Przeworsk.

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

Poniżej przedstawiono położenie gminy na tle powiatu, województwa oraz kraju.
Mapa 1: Gmina Przeworsk na tle powiatu.

Mapa 3: Powiat przeworski na tle województwa podkarpackiego.

Mapa 3: Gmina Przeworsk na tle kraju.

1.2 Rys historyczny i dziedzictwo kulturowe.

1.2.1 Zarys historii gminy

Dzieje gminy Przeworsk to znaczna część historii województwa i państwa, sięgająca swymi korzeniami XII i XIII wieku. Każda z wchodzących w skład gminy miejscowości to odrębna historia, poniżej w skrócie przedstawiono niektóre z nich:

- 1) Chałupki to wieś o stosunkowo krótkim rodowodzie. Powstały u schyłku XVII w. na obszarach pól i łąk będących własnością mieszczan z Przeworska. Wieś została utworzona z luźno stawianych chałup na pograniczu takich miejscowości jak: Ujeźna, Rozbórz, Gorliczyna i Jagieła. Chałupki to miejscowość uszeregowana wzdłuż drogi w formie tzw. Ulicówki;
- 2) Gorliczyna - pierwsza wzmianka o niej zamieszczona jest w przywileju Jana Tarnowskiego. Wówczas nazywano ją Arnultową (tj. Arnoldową) Wolą od Arnolda – osadcy. Nazwa Gorliczyna wywodzi się od słowa gorlić czyli wypalać lasy, oznacza to, że została założona na miejscu po wypalonym lesie. W księgach sądowych Krzemienicy miejscowość występuje pod nazwą Görlitzdorf co sugeruje, że ludność tej osady mogła pochodzić lub być związana ze słynnym na Śląsku średniowiecznym ośrodkiem przemysłu włókienniczego Gierlicz (Zgorzelec). Związek ten tłumaczyć można przez silny rozwój przemysłu włókienniczego w Przeworsku w XIV wieku (umiejętności i wysoką techniką produkcyjną przywieźli koloniści z Dolnego Śląska). W XIV wieku rezydujący w Przeworsku podkomorzy przemyski i marszałek koronny Rafał Jarosławski, wznosił u bram miasta Przeworsk, na terenie wsi Gorliczyna folwark - dwór (Podzamcze), a później zamek, czyniąc z osady drugie gospodarcze centrum klucza przeworskiego zwane później starostwem gorliczyńskim lub gorlickim. W maju 1566 roku na dwór zamku kasztelana Jana Krzysztofa Tarnowskiego – rezydenta Gorliczyny, przybył Piotr Skarga, który powracał ze Lwowa, gdzie witał nowego arcybiskupa lwowskiego Stanisława Słomowskiego. Piotr Skarga przybył do zamku na specjalne zaproszenie żony Jana Tarnowskiego – Zofii z Odrowążów. Jej życzeniem było, aby jej chory śmiertelnie mąż nawrócił się pod wpływem osoby Piotra Skargi. Całe dzieło nawracania kasztelana powiodło się. Skarga przebywał na zamku do momentu śmierci kasztelana w 1567 roku pełniąc tam funkcję nadwornego kapelana. Wizyta Skargi w Gorliczynie daje dowody na dużą jego sławę (szczególnie nawracając wielu pogan i Żydów). Pobyt w Gorliczynie był bardzo owocny dla samego Skargi. Dzięki temu, że nawrócił się kasztelan Tarnowski wdowa darzyła wielką wdzięcznością Piotra Skargę. Zyskał on później wsparcie u Zofii z Odrowążów przy zakładaniu fundacji kolegium jezuickiego w Jarosławiu. Kilkanaście lat temu odkryto ziemne fortyfikacje bastionowe stanowiące pozostałość po dworze Tarnowskich;
- 3) Grzęska to stara osada, która w średniowieczu nosiła nazwę „Hruszcza” wywodząca się od prasłowiańskiego słowa chrust, które znaczy tyle co chrząszcz. W późniejszym

czasie nazwę Hruszcza zastąpiona dzisiejszą Grzęska, co wiązało się z lokalizacją na obszarze grząskim i podmokłym. Na terenie wsi, w miejscowym lasku, znajduje się ciałopalne cmentarzysko popielnicowe z II w. n.e. Znaleziono także na terenie lasu żarna wskazujące na prawdopodobieństwo istnienia tutaj prasłowiańskiej osady. Z owym laskiem, zwanym „Dębrzyna” związana jest także miejscowa legenda, która głosi że dawno temu ówczesni mieszkańcy Grzęski jako poganie schodzili się do Dębrzyna na modlitwy i tutaj składali ofiary;

- 4) Gwizdaj – najmniejsze sołectwo w zachodniej części gminy Przeworsk, ma najkrótszą historię na całym Podkarpaciu , gdyż powstał 14 lipca 1993 r., z inicjatywy jego mieszkańców w wyniku odłączenia od Studziana przysiółków Gwizdaj i Parcelacja. Obecnie Gwizdaj to nowoczesna wieś malowniczo położona. Mają tu siedziby małych i średnich firm, głównie o profilu produkcyjno-usługowym, a mieszkańcy wsi aktywnie uczestniczą w życiu społecznym.
- 5) Miocin - to miejscowość bardzo stara, najstarsza wzmianka o niej zamieszczona jest w przywileju z 1394 r. To wieś łańcuchową, dość gęsto zabudowaną. Równolegle do głównej drogi powiatowej rozciąga się droga gminna tzw. Zagumnie. Jej nazwa pochodzi od słowa „gumno” co oznaczało dawniej – gospodarstwo. Ta część Miocina powstała później, za istniejącymi gospodarstwami przy głównej drodze. Teren wsi według miejscowej legendy porośnięty był gęstą puszcza o niewielkiej ilości domostw. Po wojnie Miocin wykazał się dużą aktywnością w sferze sportu, odbywały się liczne spartakiady i zawody sportowe;
- 6) Nowosielce – to miejscowość ciągnąca się wzdłuż potoku wypływającego z pobliskiego jeziora, zwanego w miejscowej tradycji „Świętym Jeziorem”- znajduje się ono na zachodnim krańcu wsi. Jest to miejscowość bardzo stara, o najbogatszej historii w Gminie Przeworsk i licznych zabytkach zachowanych do dzisiaj. Pierwsza wzmianka o wsi Nowosielce pochodzi już z 1372 r., a w 1384 została erygowana parafia – jedna z najstarszych w diecezji przemyskiej. Nazwa wsi początkowo brzmiała inaczej – Nowoszedlec. W osadzie bardzo starej, odkryto ślady późno- łużyckiego cmentarza ciałopalnego (700 – 900 r. n.e.). Ze „Świętym Jeziorem” związana jest miejscowa legenda według, której w tym miejscu stała świątynia – miejsce kultu słowiańskich przodków, a potwierdzać to mają liczne metalowe przedmioty znalezione nad brzegiem jeziora;
- 7) Rozbórz ciągnie się wzdłuż obydwu brzegów Potoku Miocinińskiego, to także typ wsi łańcuchowej. W przywileju Jana z Tarnowa z 1384 r. dzisiejszy Rozbórz nazywany był Crossborzem;
- 8) Studzian - pierwsza wzmianka historyczna o niej pochodzi z 1394 r., kiedy to Jan Tarnowski wydał przywilej na mocy którego klasztor Zakonu Bożogrobców otrzymał prawo pobierania „po dwie kłosa mesznego żyta i owsa” we wsi Studzianej. Studzian również ma kształt wsi łańcuchowej;

- 9) Świętoniowa to wieś usytuowana na północny - zachód od Przeworska, leżąca pośród doliny Wisłoka – płaskiej i odznaczającej się mnogością starorzeczy. Jest to stara osada, której powstanie datuje się na przełom XIII i XIV wieku. Na terenie wsi odkryto ciałopalne cmentarzysko kultury Przeworskiej, co świadczy o istnieniu tutaj osadnictwa od zamierzczłych czasów. Jej pierwotna nazwa miała brzmienie Swantonowa. Pierwsza wzmianka o Świętoniowej pochodzi z 1394 r. kiedy to Jan Tarnowski wojewoda sandomierski i starosta ziem ruskich wydał przywilej, na mocy którego klasztor Zakonu Stróżów Grobu Chrystusowego Przeworsku otrzymał jako darowiznę m.in. wieś Swantonowa Wola. Analizując XIV – wieczne zapiski, można stwierdzić, że w odległej przeszłości za panowania książąt ruskich mieścił się monaster związany z cerkwią, znajdującą się w grodzie przeworskim;
- 10) Ujezna - najstarsza wzmianka dotycząca Ujeznej pochodzi z 1450 r. kiedy to Jan z Jarosławia zgodził się na to, by proboszcz z Przeworska wykupił sołtystwo w Ujeznej. Pochodzenie nazwy Ujezna związane jest ze słowem „ujazd”;
- 11) Urzejowice to stara, typowo polska wieś pozbawiona wpływu prawa magdeburskiego. Charakterystycznymi cechami Urzejowic są: kształt pól, zagęszczenie zabudowań, układ pól podzielonych na niwy i łany oraz podział miejscowości na dzielnice o specyficznych nazwach np. „Ćwierć i Łopata”, „Zarudzie” „Kąty” czy „Zagrody”. Najstarsza informacja o Urzejowicach pochodzi z roku 1411 i dotyczy przywileju fundacyjnego kościoła a znajduje się w materiałach Archiwum Diecezji Przemyskiej. W wyniku badań archeologicznych przeprowadzonych na terenie wsi można wnioskować, że istniała tutaj wczesnośredniowieczna osada (X-XII w.) W 1624 r. podczas wielkiego najazdu tatarskiego w tutejszej plebani kwaterował wódz tatarski Kantymir, który następnie plebanię nakazał spalić.

1.2.2 Dziedzictwo kulturowe

Bogata przeszłość historyczna pozostawiła na terenie gminy liczne pamiątki przeszłości, które świadczą o znaczącym dorobku kulturowym mieszkańców tych ziem. Do najcenniejszych zaliczyć należy:

- 1) Zabytkowy XVI-wieczny kościół w miejscowości Nowosielce. Świątynia położona jest na wysokim wzgórzu, otoczona mokradłami. Konsekracji dokonał biskup lwowski 28 IV 1595 r. Styl budowlany zawiera pewne elementy gotyku. Położenie budowli sakralnej wykorzystano nadając jej charakter obronny. Była ona małą drewnianą twierdzą i uproszczoną warownią. Obok kościoła stoi zabytkowa kapliczka św. Jana Nepomucena. W 1624 r. okolice kościoła stanowiły fortecę, podczas najazdu Tatarów. Po bohaterskiej obronie zorganizowanej przez wójta – Michała Pyrza, udało się rozbić czambuł tatarski, uratować kościół i całą miejscowość. Na cześć tych wydarzeń, w wyniku starań miejscowego działacza – Tadeusza Opioty, 29.VI.1936 r. odbyło się

uroczyste poświęcenie kopca na cześć Michała Pyrza. W uroczystości uczestniczyli m.in. Naczelnicy Wódz Polskich Sił Zbrojnych – Edward Rydz Śmigły, biskup lwowski Franciszek Barda a także 150 tyś. chłopów z całej Polski. Po mszy św. gen. Rydz-Śmigły z trybuny przyjmował defiladę wojska i zebranych chłopów. W wyniku antysanacyjnych wystąpień głoszonych przez zwolenników Stronnictwa Ludowego defiladę przerwano a sam generał opuścił Nowosielce. Była to jedna z największych i najważniejszych uroczystości chłopskich w Polsce międzywojennej.

Zdjęcie Nr 1 i Nr 2 : Kościół w Nowosielcach

Źródło: <http://zsnowosielce.szkolna.org.pl/o-nowosielcach/nowosielce/>

- 2) Stara kapliczka z podwójnym krzyżem w Świętoniowej – symbolem miechowitów. Charakterystyczny podwójny krzyż patriarchalny - symbol Zakonu Kanoników Regularnych Stróżów Świętego Grobu Jerozolimskiego Kapliczka powstała około 1846 roku a więc już po kasacie przeworskiego konwentu Bożogrobców - co miało miejsce w 1819 roku. Jednak ostatni prepozyt sprawował funkcję proboszcza w Przeworsku do 1846 roku właśnie. Wówczas w Świętoniowej nie było jeszcze parafii i kościoła, a okoliczni mieszkańcy chodzili do kościoła Bożogrobców w Przeworsku około 9 kilometrów. W ozdobnym szczycie, za kratkami i szybą uchowała się dziewiętnastowieczna figura św. Jana Nepomucena z - co ciekawe - podwójnym krzyżem bożogrobców. Wewnątrz raczej nic ciekawego nie zobaczymy, nie zachowały się tam oryginalne figury czy też obrazy. Jedyne co po tym wszystkim przetrwało to właśnie rzeczona figurka na szczycie.
- 3) W centrum wsi Urzejowice znajduje się Zespół Pałacowo - Parkowy z XIX w. Pałac został wybudowany przez Genowefę i Hermana Turnau. Była to piękna, bogato zdobiona i wyposażona budowla. Teren wokół pałacu zajmuje park z alejkami i stawem. Z leżącym nad stawem głazem związana jest miejscowa legenda. Głosi ona, że dawno temu w Urzejowicach wznosił się potężny zamek zamieszkiwany przez silnego i męznego pana. Pan ten zawarł pakt z samym diabłem. Chodziło o to,

któremu z nich uda się wynieść ze stawu ogromny kamień. Pokropienie kamienia wodą święconą przez pana spowodowało, iż diabeł spadł razem z kamieniem i zginął. Wkrótce pana dosięgła diabelska zemsta. Rażony piorunem zginął, a straszliwa wichura zniszczyła jego zamek. W miejscowości stoi pomnik Żołnierza Polski Niepodległej w mundurze "Halerczyka", na którym widnieje tablica z 41 nazwiskami osób - żołnierzy walczących w I wojnie światowej. To tutejsi mieszkańcy, którzy swoje życie oddali za Wolną Odrodzoną Polskę.

Zdjęcie Nr 3: Zespół Pałacowo-Parkowy w Urzejowicach

Podsumowując tą część opracowania należy stwierdzić, iż dziedzictwo kulturowe zachowane na terenie gminy Przeworsk ma spore znaczenie dla rozwoju turystyki i będzie miało istotne znaczenie przy określaniu kierunków rozwoju gminy w najbliższej przyszłości.

1.3 Krajobraz i zasoby środowiska przyrodniczego

Gmina Przeworsk, podobnie jak cały powiat przeworski, leży na terenie, którego dno tworzy najstarsza w Polsce dolina fluwioglacjalna stanowiąca część Niziny Sandomierskiej. Krawędź niecki stanowią od południa – próg karpacki, od północy – wał moreny czołowej za Sanem i Wisłokiem. Pasma Pogórza Karpackiego przedzielone jest przez rzekę Mleczkę. Gleby w gminie są jakościowo zróżnicowane, oparte głównie na morenach polodowcowych:

- wzdłuż koryta Mleczy – mady, powstałe w skutek nagromadzenia osadów rzecznych,
- na linii Łączut-Przeworsk-Jarosław – urodzajne lessy, odpowiednie pod wszystkie uprawy,
- okolice Urzejowic – czarnoziemny bagienne
- dolina Wisłoka i Sanu – średnie i lekkie mady,
- stoki wzgórz pokrywają gleby gliniaste.

Gmina charakteryzuje się dość małym odsetkiem powierzchni zajmowanej przez lasy. Zajmują one ok 111 ha, co stanowi 1,2% powierzchni gminy. Dominującym typem lasów jest bór mieszany, zaś tło drzewostanu stanowi dąb, sosna, buk, brzoza, grab i jesion.

Warunki klimatyczne panujące w gminie sprzyjają prowadzeniu działalności rolnej oraz rozwojowi turystyki. Mimo niestałości klimatycznej wynikającej z wędrówki powietrza o cechach kontynentalnych i oceanicznych panują tu doskonałe warunki pod względem nasłonecznienia. Wartości temperatur oraz wielkości opadów atmosferycznych nie odbiegają znacząco od średnich krajowych wartości. Jako że jest to obszar podgórski, zatem zmienność pogody jest znaczna, co należy brać pod uwagę na przykład planując prace polowe.

Warto zwrócić uwagę, że szatę roślinną omawianego obszaru obejmują lasy, których skład gatunkowy jest bardzo bogaty; występują jodły, buki, brzozy, graby, dęby. Jest to niezwykle cenne, zważywszy że coraz większe połacie lasów karpaccich zastępowane są poprzez monokultury świerkowe. Do osobliwości rejonu przeworskiego należą nieczęsto występujące w naszej strefie klimatycznej platany. Godne zauważenia są też stare (300 letnie) lipy, a także o 100 lat młodsze dęby. W parkach nasadzone niegdyś zostały egzotyczne rośliny, które do dziś stanowią dużą atrakcję botaniczną. Są nimi: heracleum kaukaski, oman stepowy, pięciornik olbrzymi, tamariks. Dobrze prosperujące niegdyś posiadłości dworskie otoczone były zespołami parkowo-ogrodowymi. Zawieruchy dziejowe sprawiły, że wiele dworów popadło w ruinę, ale towarzyszące im drzewa mają się dobrze, jak np. w Urzejowicach.

Omawiany obszar stanowił niegdyś część potężnej puszczy nadwiślańskiej. Na drodze przekształceń dokonywanych przez człowieka puszcza ta została niemal w zupełności wykarczowana. Jej pozostałością jest obecnie gaj o nazwie "Dębrzyna". Prawdopodobnie w czasach prastawiańskich stanowił on miejsce pochówku, co pozwoliło mu przetrwać do chwili obecnej, uznawany był bowiem za miejsce święte, nienaruszalne.

Nad rzekami gminy występuje roślinność typowa dla terenów wilgotnych, okresowo podmokłych, spotyka się zatem: wierzby, olchy, osiki, topole. Na obszarach trawiastych w okolicy Nowosielec rosną okazy goździków storczykowatych oraz rosiczki. Z kolei w pobliżu miejscowości Chałupki warto zwrócić uwagę na rzadko spotykane u nas gatunki roślin, takie jak: pełnik europejski, goryczka wąskolistna, a także kosaciec syberyjski.

Różnorodności florystycznej dorównuje bogactwo świata zwierzęcego. Niegdyś obszary te zamieszkiwane były przez potężne niedźwiedzie, borsuki i tury. Wraz z wytrzebieciem lasów skład gatunkowy zwierząt znacznie się zmienił. W lasach, które dziś porastają obszar gminy Przeworsk dominują zające, jelenie, sarny. Spotykane są również

wilki oraz dziki, które czasem powodują wiele szkód gospodarczych. Spośród ptactwa leśnego na uwagę zasługują: skowronki, jaskółki, słowiki, dzięcioły zielone i pstre, dzierzby, kosy, zięby, wilgi, muchołówki, pokrzywki, pliszki, drozdy, szpaki, dzierłatki, sikorki, gile, czyżyki, świergotki polne, kwiczoły, kowaliki, kukułki, kuropatwy, przepiórki, derkacze, sojki, turkawki, czajki oraz szczygły.

Rzeki gminy są zasobne w wiele gatunków ryb. Z tego względu wędkowanie cieszy się dużą popularnością. Popularnych gatunkami żyjącymi w Mleczce czy pomniejszych rzekach są: okonie, sandacze, sumy, świnki, szczupaki, karpie, karasie, leszcze, brzany, płocie oraz węgorze.

Dopełnieniem bogactwa faunistycznego omawianego obszaru są liczne owady, a szczególnie piękne motyle spotykane przede wszystkim nad wodami, na pograniczu lasów oraz na łąkach. Niektóre z nich nie wyróżniają się wyglądem, inne natomiast mają piękne ubarwienie. Na uwagę zasługują chociażby: paź królowej, latolistek, rusałka - pawik, żałobnik, admirał, wierzbowiec, pokrzywnik, rusałka- ceik, szafraniec, mieniak - łącznik, osetnik, ikar.

Klimat regionu odznacza się dużą zmiennością, związaną z przemieszczaniem się frontów mas powietrza atlantyckiego i kontynentalnego. Charakterystyczną jego cechą są częste zmiany pogodowe oraz bardzo wysoki stopień nasłonecznienia. Rejon całego powiatu przeworskiego znajduje się pod wpływem północno-zachodnich prądów oceanicznych i wiatrów wiejących od południowego wschodu i Przełęcz Dukierskiej. Średnie dobowe temperatury powietrza w tym rejonie wynoszą w okresie lata +17-18⁰ C, a w okresie zimy od 3-5⁰ C. Roczna suma opadów to ok 700 mm, zdecydowanie mniejsze opady występują zimą. Temperatura powietrza, opady atmosferyczne oraz panujące wiatry tworzą bardzo korzystne warunki do rozwoju turystyki, jak również rolnictwa.

1.4 Ludność i procesy demograficzne

Według stanu na dzień 31 grudnia 2014 r., teren gminy Przeworsk zamieszkiwało 14875 osób. W stosunku do roku 2010, nastąpił wzrost liczby mieszkańców. W 2010 r. na terenie gminy mieszkało 14719 osób.

Na koniec 2013 roku (stan na 31.12.2013 r.) gminę zamieszkiwało 14876 osób , w tym 7586 kobiet (51% wszystkich mieszkańców). Na 1 km² powierzchni gminy przypadało 164 osoby i jest to wartość wyższa od średniej wyliczonej dla powiatu przeworskiego, która wynosi 114 osób/km². Analizując liczbę ludności zamieszkującej Gminę Przeworsk na przestrzeni lat 2010-2014, można zauważyć, iż ta wartość przyjmuje tendencję wzrostową.

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

Tabela 1. Ludność gminy wiejskiej Przeworsk na tle innych gmin powiatu przeworskiego i województwa (31.12.2013r.)

Gmina	Powierzchnia w km ²	Ludność				kobiety na 100 mężczyzn
		ogółem	mężczyźni	Kobiety	na 1 km ²	
Przeworsk m.	22	15779	7517	8262	713	109,9
Kańczuga	105	12586	6185	6401	120	103,5
Sieniawa	128	7026	3536	3490	55	98,7
Adamówka	134	4174	2070	2104	31	101,6
Gać	36	4672	2288	2384	130	104,2
Jawornik Polski	63	4612	2276	2336	73	102,6
Przeworsk	91	14876	7290	7586	164	104,1
Tryńcza	70	8337	4187	4150	119	99,1
Zarzecze	49	7200	3573	3627	146	101,5
Powiat	698	79262	38922	40340	114	103,6
Województwo	17846	2129294	1042602	1086692	119	104,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie: „Województwo Podkarpackie 2014. Podregiony, powiaty, gminy”, Rzeszów 2014.

W gminie Przeworsk na 100 mężczyzn przypadało 104,1 kobiet i jest to wartość zbliżona do średniej powiatowej (103,6 kobiet na 100 mężczyzn) oraz średniej wojewódzkiej (104,2 kobiet na 100 mężczyzn). Pod względem liczby kobiet przypadających na 100 mężczyzn gmina znajduje się na 7 miejscu w powiecie i na 117 miejscu w skali województwa. Biorąc pod uwagę liczbę ludności przypadającej na 1 km² powierzchni gmina Przeworsk zajmuje 2 lokatę w powiecie i 33 w województwie.

W tym samym okresie struktura wiekowa mieszkańców gminy przedstawia się w następujący sposób:

- Osoby w wieku przedprodukcyjnym -20,5 %;
- Osoby w wieku produkcyjnym -62,2 %;
- Osoby w wieku poprodukcyjnym -17,3 %.

Ludność w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2010 roku wynosiła 63 w 2012 roku 61,1 osób, natomiast 2013 roku 60,9. W związku z powyższym należy zauważyć tendencję malejącą w tym obszarze.

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

Tabela 2. Struktura wiekowa mieszkańców gminy Przeworsk na tle powiatu i województwa (31.12.2013r.)

Jednostka	Ogółem	w wieku						Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
		Przedprodukcyjnym		Produkcyjnym		Poprodukcyjnym		
		razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety	Razem	w tym kobiety	
Przeworsk	14876	3055	1510	9248	4318	2573	1758	60,9
Powiat	79262	15648	7710	49853	23278	13761	9352	59
Województwo	2129294	407577	198376	1355579	638477	366138	249839	57,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie: „Województwo Podkarpackie 2014. Podregiony, powiaty, gminy”, Rzeszów 2014.

Wskaźnik przyrostu naturalnego w ubiegłych latach utrzymywał wartość dodatnią. W 2014 roku osiągnął wartość 1,5 (na 1000 osób). Jednakże wskaźnik ten był niższy niż w 2010 roku- 2,1.

Tabela 3. Ruch naturalny ludności na tle gmin powiatu przeworskiego i województwa (31.12.2013r.)

Gmina	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny
	w liczbach bezwzględnych			na 1000 ludności		
Przeworsk m.	121	129	-8	7,6	8,1	-0,5
Kańczuga	112	131	-19	5,8	8,9	-1,5
Sieniawa	65	63	2	9,2	8,9	0,3
Adamówka	41	44	-3	9,8	10,5	-0,7
Gać	40	48	-8	8,5	10,3	-1,7
Jawornik Polski	41	63	-22	9	13,8	-4,8
Przeworsk	149	136	13	10	9,2	0,9
Tryńcza	90	72	18	10,8	8,7	2,2
Zarzecze	76	56	20	10,6	7,8	2,8
Powiat	735	742	-7	5,3	9,3	-0,1
Województwo	20373	18593	1780	9,6	8,7	0,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie: „Województwo Podkarpackie 2014. Podregiony, powiaty, gminy”, Rzeszów 2014.

W województwie podkarpackim liczba ludności wykazuje tendencję spadkową. W 2013 r. współczynnik urodzeń żywych był wyższy od współczynnika zgonów, co przełożyło się na utrzymanie dodatniego przyrostu naturalnego. W porównaniu z rokiem 2012 obniżył się współczynnik zawieranych na Podkarpaciu małżeństw. Ogólne saldo migracji na pobyt stały w 2013 r. było ujemne.¹

¹ Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa podkarpackiego w 2013 r., Maj 2014.

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

W gminie Przeworsk na przestrzeni kilku lat obserwujemy zróżnicowaną wartość salda migracji wewnętrznych i zagranicznych.

Tabela 4 i 5. Przyrost naturalny i saldo migracji w gminie Przeworsk w latach 2010-2014.

Na 1000 ludności	2010	2011	2012	2013	2014
Zgony	9,86	11,1	9,99	9,17	9,28
Przyrost naturalny	2,1	1,1	0,3	0,9	1,5
Urodzenia żywe	12	12,2	10,3	10	10,8

Saldo migracji na pobyt stały	jedn.	2010	2011	2012	2013	2014
Saldo migracji wewnętrznych	osoba	-44	57	33	33	-36
Saldo migracji zagranicznych	osoba	-2	-1	0	-1	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

1.5 Warunki życia mieszkańców

1.5.1 Rynek pracy i wynagrodzenia

Sytuacja na rynku pracy w województwie podkarpackim w 2013 r. uległa pogorszeniu w stosunku do 2012 r. Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w kolejnych kwartalnych okresach narastających było niższe w stosunku do roku ubiegłego. Po największym spadku w okresie trzech kwartałów dynamika zatrudnienia nieznacznie zwiększyła się na koniec toku ale tempo tego wzrostu było niższe z analogicznym okresem roku poprzedniego.

W 2013 roku przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w województwie podkarpackim ukształtowało się na poziomie 223,3 tys. osób, tj. o 3,1% niższym niż w 2012 r. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w stosunku do ubiegłego roku (po wzroście o 3,3% w 2011 r.) w kolejnych dwóch latach miała tendencję spadkową².

W lutym 2014 r. przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw wyniosło 225,3 tys. osób i utrzymało się na poziomie miesiąca poprzedniego, a było o 1,2% wyższe niż w lutym 2013 r. (wobec spadku o 3,9% przed rokiem).

W odniesieniu do lutego 2013 r. najwyższy wzrost zatrudnienia odnotowano w administrowaniu i działalności wspierającej (o 25,9%), a nieco niższy m.in. w zakwaterowaniu i gastronomii (o 9,2%), transporcie i gospodarce magazynowej (o 5,3%) oraz dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji (o 3,7%). Spadek zatrudnienia wystąpił

² Tamże.

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

m.in. w sekcjach: górnictwo i wydobywanie (o 23,5%), wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 1,6%), obsługa rynku nieruchomości (o 0,8%), przetwórstwo przemysłowe, budownictwo oraz handel; naprawa pojazdów samochodowych (po 0,3%)³.

Pod koniec 2013 roku wg danych GUS w gminie Przeworsk zatrudnionych było 701 osób, z czego 56,5 % stanowiły kobiety. Należy zaznaczyć, iż dane te nie dotyczą podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz gospodarstw indywidualnych w rolnictwie. W tym miejscu wyraźnie widać dominację zatrudnienia w usługach. W branży tej zatrudnionych było 412 osób, co stanowi 58,7% wszystkich pracujących. W branży przemysł i budownictwo pracowało 277 osób (39,5%).

Tabela 7. Pracujący w gminie wiejskiej Przeworsk na tle innych gmin powiatu przeworskiego i województwa (31.12.2013)⁴.

Gmina	Ogółem		Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	Przemysł i budownictwo	Usługi	
	Ogółem	w tym kobiety			rynkowe	nierynkowe
Przeworsk m.	5845	2835	-	2126	1090	2625
Kańczuga	1565	611	45	857	207	456
Sieniawa	715	385	49	239	184	243
Adamówka	314	124	25	139	61	89
Gać	200	141	22	-	66	103
Jawornik Polski	214	141	8	38	-	156
Przeworsk	701	396	12	277	128	284
Tryńcza	1141	306	19	830	105	187
Zarzecze	599	313	-	259	39	299
Powiat	11294	5252	186	4774	1892	4442
Województwo	423206	199258	4035	164775	87424	166972

Źródło: opracowanie własne na podstawie: „Województwo Podkarpackie 2014. Podregiony, powiaty, gminy”, Rzeszów 2014.

Analizując rynek pracy w gminie Przeworsk na przestrzeni kilku lat (2010-2014), można zauważyć tendencję wzrostową liczby pracujących zarówno wśród mężczyzn i kobiet.

³ Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa podkarpackiego w lutym 2014 r. Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Marzec 2014.

⁴ Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez pracujących w gospodarstwach indywidualnie w rolnictwie.

Tabela 8. Pracujący w gminie Przeworsk w latach 2010-2014⁵.

Pracujący	jedn.	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem	osoba	570	569	613	701	784
mężczyźni	osoba	248	256	275	305	370
kobiety	osoba	322	313	338	396	414

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w województwie podkarpackim w 2013 r. było wyższe niż przed rokiem i jego tempo wzrastało w kolejnych okresach narastających, w odniesieniu do kolejnych analogicznych okresów ub. roku. W porównaniu z 2012 r. zmniejszył się czas przepracowany, natomiast wzrosło średnie wynagrodzenie za godzinę pracy.

Przeciętne wynagrodzenie brutto to stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku do podziału lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie, po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą⁶.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w województwie podkarpackim w sektorze przedsiębiorstw w 2013 r. ukształtowało się na poziomie 3148,16 zł i było o 4,4% wyższe niż przed rokiem (wobec wzrostu o 3,5% w 2012 r.)⁷.

Powiat przeworski jest regionem w którym przeciętne wynagrodzenie wynosi 2931,78 zł. Dane te pokazują nieznaczną dysproporcję wartości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pomiędzy powiatem a województwem podkarpackim.

Jednakże na uwagę zasługuje fakt, iż obserwuje się tendencję rosnącą przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto powiecie przeworskim (Tabela 10). Świadczyć to może poprawie sytuacji ekonomiczno-gospodarczej regionu, a co za tym idzie poprawie warunków życia ludności.

⁵ Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez pracujących w gospodarstwach indywidualnie w rolnictwie.

⁶ Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa podkarpackiego w 2013 r., Maj 2014.

⁷ Tamże.

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

Tabela 9. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie przeworskim na tle podregionu i województwa⁸ (31.12.2013r.)

Wyszczególnienie	Ogółem	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	Przemysł i budownictwo	Usługi	
				rynkowe	nierynkowe
Powiat	2931,78	5736,6	2624,76	1992,58	3456,81
Podregion przemyski	3185,68	4953,29	2846,17	2217,71	3603,12
Województwo	3282,69	4661,24	3149,45	2818,97	3575,81

Źródło: opracowanie własne na podstawie: „Województwo Podkarpackie 2014. Podregiony, powiaty, gminy”, Rzeszów 2014.

Tabela 10. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie przeworskim w latach 2010-2014.

Wyszczególnienie	jedn.	2010	2011	2012	2013	2014
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	zł	2636,31	2787,16	2859,57	2931,78	2977,07
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100)	%	76,7	76,9	76,4	75,6	74,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

1.5.2 Bezrobocie

Bezrobocie jest zjawiskiem społecznym i gospodarczym polegającym na tym, iż część ludzi zdolnych i gotowych do podjęcia pracy nie może jej podjąć. Są oni gotowi pracować na warunkach, które występują w gospodarce w danym czasie, lecz nie mają możliwości pracowania ze względu na to, iż nie ma dla nich pracy.

Według obowiązującej ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, bezrobotnym jest osoba nie zatrudniona i nie wykonująca innej pracy zarobkowej, zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującego w danym zawodzie lub służbie, nie ucząca się w szkole w systemie dziennym, zarejestrowana we właściwym według miejsca zameldowania rejonowym urzędzie pracy.

⁸ Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez pracujących w gospodarstwach indywidualnie w rolnictwie.

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

Według stanu na 31.10.2015 r. w województwie podkarpackim zarejestrowanych było 117 755 bezrobotnych, w tym 62 211 kobiet (52,83% ogółu bezrobotnych). W stosunku do poprzedniego miesiąca liczba bezrobotnych spadła o 504 osoby. W porównaniu do analogicznego okresu roku ubiegłego – 131 735, stan ten przyjmujemy za 100% tj. $N=131\ 735=100\%$, liczba bezrobotnych była niższa o 13 980 osób, co stanowiło o 10,6 % mniej niż w październiku 2014 roku⁹.

W powiecie przeworskim liczba bezrobotnych wg stanu na koniec października 2015 r. wynosiła 5383 osób, co stanowi spadek o 1,1% bezrobotnych w stosunku do ub. miesiąca (5445 osób). We wrześniu 2015 r. stopa bezrobocia w powiecie przeworskim wynosiła 16,2%¹⁰.

W gminie Przeworsk było 1221 osób bezrobotnych, w tym 647 kobiet (stan na koniec grudnia 2014 r.)¹¹.

Analizując problem bezrobocia można zauważyć, iż następuje tendencja spadkowa tego zjawiska. Zmiany te prawdopodobnie mogą być związane z obserwowanym aktualnie wzrostem gospodarczym w kraju, którego beneficjentami są również mieszkańcy gminy Przeworsk.

1.5.3 Zasoby mieszkaniowe

Na terenie Gminy Przeworsk znajduje się 3993 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 375164 m². Biorąc pod uwagę przeciętną powierzchnię użytkową 1 mieszkania w zasobach mieszkaniowych, Gmina Przeworsk plasuje się na 1 miejscu w powiecie i 39 w województwie. Jest to wskaźnik wyższy w stosunku do średniej powiatowej. Pod względem liczby mieszkań gmina znajduje się na 3 pozycji w powiecie.

Tabela 11. Zasoby mieszkaniowe Gminy Przeworsk na tle innych gmin powiatu i województwa (31.12.2013r.).

Gmina	Mieszkania	Izby	Powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²	Przeciętna				
				liczba izb w mieszkaniu	liczba osób na		powierzchnia użytkowa w m ²	
					1 mieszkanie	1 izbę	1 mieszkania	na 1 osobę
Przeworsk m.	4972	20698	379943	4,16	3,17	0,76	76,4	24,1
Kańczuga	4087	15850	338761	3,88	3,08	0,79	82,9	26,9

⁹ Informacja o stanie i strukturze bezrobocia w województwie podkarpackim w październiku 2015. Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie, listopad 2014.

¹⁰ Tamże.

¹¹ Bank Danych Lokalnych GUS .

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

Sieniawa	1831	7578	162365	4,14	3,84	0,93	88,7	23,1
Adamówka	1121	4456	99970	3,98	3,72	0,94	89,2	24,0
Gać	1355	5655	115129	4,17	3,45	0,83	85,0	24,6
Jawornik Polski	1559	5693	127997	3,65	2,96	0,81	82,1	27,8
Przeworsk	3993	17142	375164	4,29	3,73	0,87	94,0	25,2
Tryńcza	2286	9534	208258	4,17	3,65	0,87	91,1	25,0
Zarzecze	1859	7834	168081	4,21	3,87	0,92	90,4	23,3
Powiat	23063	94440	1975668	4,09	3,44	0,84	85,7	24,9
Województwo	635669	2588188	51190677	4,07	3,35	0,82	80,5	24,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie: „Województwo Podkarpackie 2014. Podregiony, powiaty, gminy”, Rzeszów 2014.

Istotnym elementem świadczącym o warunkach życia mieszkańców jest stan oraz jakość zasobów mieszkaniowych gminy. Ważnym kryterium oceny standardów mieszkaniowych jest ich dostęp do infrastruktury sanitarnej - wyposażenie w wodociąg, łazienkę, kanalizację i centralne ogrzewanie. W 2013 roku 92,4% mieszkań posiadało podłączenie do wodociągu. Ustęp sfluwacyjny posiadało 84,2% mieszkań. Mieszkania wyposażone w łazienkę stanowiły 78,3% ogółu mieszkań. Centralne ogrzewanie posiadało 62,2% mieszkań. Ponad ¼ wszystkich mieszkań było zaopatrzone w gaz z sieci – 71%.

Analizując zasoby mieszkaniowe należy stwierdzić, iż obserwuje się tendencję wzrostową wyposażenia mieszkań w wodociągi, łazienkę i centralne ogrzewanie w latach 2010-2013. Dane z 2013 roku pokazują, iż ponad 20 % mieszkań pozbawionych jest łazienki, a centralnego ogrzewania blisko 30%.

Biorąc pod uwagę odsetek ludności korzystającej z instalacji wodociągowej, gmina Przeworsk plasuje się na 6 miejscu w powiecie i 43 w województwie. Pod względem dostępu do instalacji kanalizacyjnej, gmina zajmuje odpowiednio 3 miejsce w powiecie i 21 w województwie. Dostęp do sieci gazowej stawia gminę na 3 miejscu w powiecie i 65 w województwie¹².

Tabela 12. Dostęp mieszkań do urządzeń techniczno-sanitarnych w Gminie Przeworsk

Mieszkania wyposażone w urządzenia techniczno-sanitarne:				
	2010	2011	2012	2013
wodociąg	3541	3580	3622	3650
ustęp sfluwacyjny	3255	3295	3337	3365

¹² Dane ze Statystycznego Vademecum Samorządowca 2014.

łazienka	3017	3057	3099	3127
centralne ogrzewanie	2330	2371	2413	2441
gaz z sieci	2806	2814	2828	2834

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

1.5.4 Edukacja

Na terenie gminy Przeworsk funkcjonują następujące zespoły szkół:

1. Gimnazjum im. św. J. S. Pelczara w Gorliczynie;
2. Zespół Szkół im. Jana Pawła II w Chałupkach

Początki szkolnictwa w Chałupkach sięgają 1893 r.(nauka w domach), w 1913 r. rozpoczęto budowę szkoły, a budowę ukończono w 1916 r. W 1926 r. podniesiono stopień organizacyjny szkoły do szkoły dwuklasowej, natomiast w 1945 r. do klasy siódmej. Następnie w 1975 r. wprowadzona została klasa „zerowa” oraz obniżono stopień organizacyjny do klasy trzeciej. Ponownie podniesiono stopień organizacyjny szkoły do klasy czwartej w 1994 r. W roku 1997 rozpoczęła się budowa nowego budynku szkoły. Rok szkolny 2000/2001 to utworzenie klasy piątej; 2001/2002 – utworzenie klasy szóstej, pełnej szkoły podstawowej. Nowy budynek szkoły został oddany w 2005 r.

Zdjęcie Nr 4: Zespół Szkół w Chałupkach

Źródło: <http://zshalupki.edupage.org/?>

3. Zespół Szkół w Grzędzie

Początki oświaty w Grzędzie sięgają lat pięćdziesiątych XIX wieku. Wówczas szkoła posiadała 1 izbę lekcyjną, uczył jeden nauczyciel. W 1910 r. zbudowano nowy murowany budynek szkolny, piętrowy, w którym mieściły się 4 izby lekcyjne, kancelaria i mieszkanie kierownika. Nauka trwała wtedy 6 lat, z tym, że uczniowie uczęszczali do klas III i IV po 2 lata. Następnie mieli obowiązek uczęszczania na naukę dopełniającą przez 2 okresy zimowe. Lekcje nauki dopełniającej obejmowały tematykę rolno-gospodarczą.

Po II wojnie światowej zwiększono ilość oddziałów do siedmiu. Pod koniec roku szkolnego 1963/64 rozpoczęto prace budowlane, w znacznej większości prowadzone czynnym społecznym. Nowy budynek szkolny, dobudowany do istniejącego, oddano do

użytku w 1966r. W budynku tym mieściło się 6 izb lekcyjnych, biblioteka i pokój nauczycielski. W 1972 roku szkoła posiadała ogółem 9 izb lekcyjnych, w tym niewymiarową salę gimnastyczną i jedną izbę dla oddziałów przedszkolnych.

Zdjęcie Nr 5: Zespół Szkół w Grzęsce

Źródło:http://www.przeworsk.net.pl/asp/pl_start.asp?typ=14&sub=5&subsub=91&menu=94&strona=1

4. Zespół Szkół w Mirocinie

Dzieje szkoły w Mirocinie sięgają czasów II poł. XIX w. – z czasów zaborów. Świadczy to o możliwości kształcenia się dzieci nawet w tak niewielkich skupiskach wiejskich. Jednym z pierwszych odnalezionych dokumentów potwierdzających istnienie szkoły jest "Protokół czynności od roku 1891 do 1899". Szkoła w Mirocinie była jednoklasową szkołą ludową. Dzieci rozpoczynały naukę w wieku sześciu – siedmiu lat i podlegały powszechnemu obowiązkowi nauczania sześcioletniej szkoły podstawowej. Zajęcia odbywały się w dwóch salach lekcyjnych, a po w 1936 r. – w czterech. Do 1922 r. była szkołą sześcioklasową, a od roku szkolnego 1922/23 – siedmioklasową.

W czasie II wojny światowej w szkolnym budynku przez okres kilku miesięcy stacjonowali żołnierze niemieccy. W latach wojennych szkoła nie funkcjonowała jako placówka oświatowa. Swoją działalność rozpoczęła bezpośrednio po zakończeniu wojny.

Ze względu na małą bazę lokalową i wyż demograficzny zajęcia lekcyjne klas I-III odbywały się w prywatnym domu w systemie dwuzmianowym, a lekcje w klasach starszych prowadzone były w salce katechetycznej oraz w dwóch pomieszczeniach znajdujących się w obecnym Domu Kultury. W latach 90-tych do budynku punktu katechetycznego dobudowano lewe skrzydło szkoły i oddano go do użytku w 1994 roku natomiast w 1998 r. rozpoczęto budowę drugiego skrzydła szkoły. Budynek szkoły oddano w całości do użytku w 2009 r.

Obecnie w budynku szkoły funkcjonuje Szkoła Podstawowa i Gimnazjum. Naukę pobiera łącznie 114 uczniów systemem jednozmianowym. Uczniowie korzystają z pracowni komputerowej i następujących klasopracowni: języków obcych, języka polskiego, fizycznej, matematycznej, biologiczno-chemicznej, plastycznej i muzycznej. Na terenie szkoły znajduje się przedszkole unijne, biblioteka szkolna, zastępcza sala gimnastyczna oraz szkolna

stołówka. Od października 2011 roku Szkoła Podstawowa i Gimnazjum w Zespole Szkół w Mirocinie noszą imię Bł. ks. Jerzego Popiełuszki.

Zdjęcie Nr 6: Zespół Szkół w Mirocinie

Źródło: http://www.przeworsk.net.pl/asp/pl_start.asp?typ=14&menu=95&strona=1

5. Zespół Szkół w Nowosielcach

6. Zespół Szkół w Rozborzu

Pierwsze zapisy o Szkole Podstawowej w Rozborzu pochodzą z lutego 1917 roku. Warunki nauczania w ówczesnej szkole były bardzo trudne. Z czasem warunki nauczania stawały się coraz lepsze, jednak dużym problemem przez wiele lat był fakt, iż szkoła mieściła się w trzech budynkach, brakowało nadal centralnego ogrzewania, bieżącej wody. Budynek nowej szkoły został oddany do użytku dopiero 1 września 1998 roku. Na początku w placówce mieściła się tylko szkoła podstawowa. W roku 1999 została przeprowadzona reforma edukacji, nastąpił podział na szkołę podstawową i gimnazjum. W 2002 roku gimnazjum przyjęło imię św. Franciszka z Asyżu. Uczniowie od początku jej istnienia propagowali idee ekologiczne, dbają o dobro przyrody, podejmują akcje na rzecz ochrony środowiska.

Zdjęcie Nr 7: Zespół Szkół w Rozborzu

Źródło: http://www.przeworsk.net.pl/asp/pl_start.asp?typ=14&menu=97&strona=1

7. Zespół Szkół w Studzianie

Budynek Zespołu Szkół w Studzianie został wybudowany w ramach planu "Tysiąc szkół na Tysiąclecie Państwa Polskiego", a oddany do użytku w 1964 roku. Wcześniej uczniowie uczyli się w starej drewnianej szkole, na miejscu której wybudowana jest dzisiaj Kaplica p. w. Św. Brata Alberta. W 1969 roku przy Szkole w Studzianie powołano Szkołę Przynależności Rolniczego. Celem jej powołania było szkolenie młodych kadr dla rolnictwa. Nauka odbywała się w godzinach popołudniowych. Szkoła traktowana była jako "tymczasowa przystań" do chwili uzyskania możliwości dostania się do innej. Praktyki zawodowe odbywały się w PGR w Medyce i Bachórze. Szkoła współpracowała z Zespołem Młodego Rolnika i Zespołem Szkół Rolniczych w Zarzeczcu jako szkołą wiodącą. W roku szkolnym 1973/74 szkoła zakończyła swoją działalność.

W 2002 roku nadano Szkole imienia Św. Brata Alberta. W roku 1999 wprowadzono reformę oświatową - Szkołę podstawową ograniczono do 6. klas. Po ukończeniu klasy VI uczniowie kontynuowali naukę w 3-letnim gimnazjum. Od 2003 roku szkoła funkcjonuje jako Zespół Szkół. Zespół Szkół w Studzianie posiada Krajowy Certyfikat Szkoły Promującej Zdrowie.

Zdjęcie Nr 8: Zespół Szkół w Studzianie

8. Zespół Szkół w Świętoniowej

Zespół Szkół w Świętoniowej to szkoła licząca ponad 100 lat. 1 września 1908 r. za staraniem gospodarzy została zorganizowana jednoklasowa szkoła ludowa. Dzisiaj szkoła składa się z oddziałów przedszkolnych (5 i 6 -latków), szkoły podstawowej, gimnazjum. Szkołę stanowi społeczność ponad 200 uczniów.

Zdjęcie Nr 9: Zespół Szkół w Świętoniowej

9. Zespół Szkół im. bł. ks. Jana Balickiego w Ujeznej

Historia szkoły podstawowej w Ujeznej spisywana była niemalże od początku jej istnienia w Kronicy Szkolnej założonej w 1893 roku i prowadzona jest po dzień dzisiejszy. W 2008 roku utworzono Zespół Szkół w Ujeznej, który sprawnie działa do dnia dzisiejszego. W ramach naszej szkoły funkcjonuje Oddział Przedszkolny dla 6-latków oraz Podkarpacki Ośrodek Przedszkolny dla dzieci młodszych.

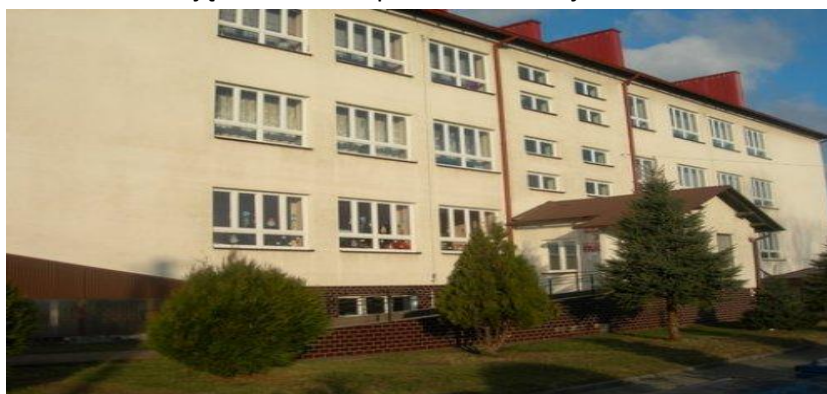
Zdjęcie Nr 10: Zespół Szkół w Ujeznej

Źródło: http://www.przeworsk.net.pl/asp/pl_start.asp?typ=14&menu=101&strona

10. Zespół Szkół w Urzejowicach

Zdjęcie Nr 11: Zespół Szkół w Urzejowicach

Źródło: http://www.przeworsk.net.pl/asp/pl_start.asp?typ=14&sub=5&subsub=91&menu=100&strona=1

Na terenie Gminy Przeworsk nie ma placówek kształcenia ponadgimnazjalnego. Młodzież z terenu gminy ma możliwość kształcenia się na poziomie ponadgimnazjalnym w pozostałych szkołach położonych na terenie powiatu przeworskiego.

W roku szkolnym 2013/2014 w szkołach na terenie gminy kształciło się 745 uczniów w szkołach podstawowych, 529 uczniów w gimnazjum. W tym samym czasie do placówek wychowania przedszkolnego uczęszczało 424 dzieci¹³.

Tabela 13. Wybrane dane z zakresu edukacji w gminie Przeworsk.

Edukacja	2010/2011	2012/2013	2013/2014
Placówki wychowania przedszkolnego	9	15	16
w tym przedszkola	1	1	2
Miejsca w przedszkolach	75	77	161
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	252	364	424
w tym w przedszkolach	75	77	117
Szkoły podstawowe	9	9	9
Uczniowie szkół podstawowych	770	756	745
Szkoły gimnazjalne	10	10	10
Uczniowie szkół gimnazjalnych	567	530	529
Liczba uczniów przypadających na 1 oddział w szkołach:			
Podstawowych	14	14	14
Gimnazjalnych	17	17	17

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca 2014.

¹³ Dane ze Statystycznego Vademecum Samorządowca 2014.

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

W roku szkolnym 2013/2014 w szkołach podstawowych w 55 oddziałach uczyło się 745 dzieci, co stanowiło 15,5% wszystkich uczniów pobierających naukę na tym poziomie w powiecie przeworskim.

Tabela 15. Szkoły podstawowe w roku szkolnym 2013/2014.

	Szkoły	Oddziały	Uczniowie
Gmina Przeworsk	9	55	745
Powiat	47	302	4786

Źródło: opracowanie własne na podstawie: „Województwo Podkarpackie 2014. Podregiony, powiaty, gminy”, Rzeszów 2014.

W tym samym roku szkolnym naukę w gimnazjum pobierało 529 uczniów. Udział uczniów placówki gimnazjalnej zlokalizowanej na terenie gminy Przeworsk w skali powiatu osiągnął poziom 19,5%.

Tabela 16. Gimnazja w roku szkolnym 2013/2014.

	Szkoły	Oddziały	Uczniowie
Gmina Przeworsk	10	32	529
Powiat	30	142	2720

Źródło: opracowanie własne na podstawie: „Województwo Podkarpackie 2014. Podregiony, powiaty, gminy”, Rzeszów 2014.

W 2014 r. współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych gminy Przeworsk wyniósł 78,79 %. W tym samym roku szkolnym współczynnik ten dla gimnazjum wynosił 96,85%.

W 2012 r. liczba uczniów przypadających na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów wynosiła 7,79 – szkoły podstawowe, i 8,15 – gimnazja.

Na terenie Gminy Przeworsk nie ma placówek kształcenia ponadgimnazjalnego. Młodzież z terenu gminy ma możliwość kształcenia się na poziomie ponadgimnazjalnym w pozostałych szkołach położonych na terenie powiatu przeworskiego.

1.5.5 Ochrona zdrowia i opieka społeczna

Na terenie Gminy na koniec 2014 r. funkcjonowały 4 podstawowe placówki oferujące mieszkańcom opiekę zdrowotną i oraz instytucja zajmująca się pomocą i opieką grupom szczególnie zagrożonym i potrzebującym wsparcia (rodziny ubogie, patologiczne, bezrobotni, bezdomni, upośledzeni fizycznie i społecznie), tj. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku. Ze specjalistycznej opieki mieszkańcy gminy korzystają w niedaleko położonym Przeworsku. Tam też znajduje się najbliższy punkt pogotowia ratunkowego oraz szpital. Na terenie gminy funkcjonuje również 1 ogólnodostępna apteka w Rozborzu.

Na terenie gminy Przeworsk organizacją pomocy społecznej zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, mający swoją siedzibę w Przeworsku. Głównym celem jego działalności jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka oraz zapobieganie powstawaniu sytuacji zmuszających do korzystania z tego typu pomocy.

Do najważniejszych zadań GOPS w Przeworsku w szczególności należy:

- 1) przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń,
- 2) praca socjalna,
- 3) analiza i ocena sytuacji rodzącej zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- 4) realizacja zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb w środowisku,
- 5) rozwój niezbędnej infrastruktury społecznej,
- 6) rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Poza tym GOPS realizuje zadania własne o charakterze obowiązkowym wynikających z art. 17 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, realizuje zadania zleczone z zakresu administracji rządowej obowiązkowym, wykonuje zadania wynikające z ustawy o świadczeniach rodzinnych i ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Realizuje także zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i tzw. "Niebieskiej Karty" w związku z wykonywaniem zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

1.5.6 Kultura, sport i turystyka.

Kultura

Życie kulturalne gminy Przeworsk rozwija się w kilku działających placówkach:

- 1) Wiejski Dom Kultury w Ujeznej,
- 2) Wiejski Dom Kultury w Świętoniowej,
- 3) Wiejski Dom Kultury w Studzianie,
- 4) Wiejski Dom Kultury w Grzędzie,
- 5) Wiejski Dom Kultury w Urzejowicach,
- 6) Biblioteka Publiczna Gminy Przeworsk z siedzibą w Urzejowicach,
- 7) Remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w: Rozborzu, Urzejowicach, Grzędzie, Świętoniowej, Chałupkach, Ujeznej, Studzianie, Mirocinie i Nowosielcach.

W Wiejskich Domach kultury oraz remizach odbywają się imprezy cykliczne i okolicznościowe, często uświetniane występami zespołów działających na terenie gminy. W zależności od potrzeb i oczekiwań odbiorców budynki stają się miejscem prezentacji tańców, pieśni, obrzędów folklorystycznych, regionalnej kuchni, miejscem biesiady, szkoleń, pracy

artystów, centrum promocji sztuki, rzemiosła - ubogacając, promując, dając radość, oraz możliwości realizacji.

Biblioteka Publiczna służy zaspokajaniu i rozwijaniu potrzeb czytelniczych mieszkańców Gminy Przeworsk, a jej filie znajdują się w miejscowościach: Gorliczyna, Grzęska, Mirocin, Studzian, Świętoniowa i Ujezna. W Bibliotece zgromadzone są przede wszystkim książki z literatury pięknej i popularnonaukowej oraz czasopisma. W Bibliotece w Urzejowicach można bezpłatnie korzystać z komputera podłączonego do sieci Internet. Głównymi użytkownikami Biblioteki są dzieci i młodzież ucząca się, ale również osoby dorosłe. Każdy mieszkaniec gminy ma prawo do bezpłatnego i nieograniczonego korzystania z zasobów Biblioteki.

Biblioteka gromadzi, opracowuje i przechowuje materiały biblioteczne ze szczególnym uwzględnieniem materiałów dotyczących regionu, udostępniania zbiory biblioteczne na miejscu, wypożycza do domu oraz prowadzi wypożyczenia międzybiblioteczne z uwzględnieniem szczególnych potrzeb dzieci i młodzieży oraz osób niepełnosprawnych. Poza tym prowadzona jest działalność informacyjno-bibliograficzna, popularyzacyjna (książek i czytelnictwa), współdziałanie z bibliotekami innych sieci, instytucjami upowszechniania kultury, organizacjami i towarzystwami w rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczeństwa, doskonalenie form i metod pracy bibliotecznej.

Na terenie Gminy prężnie działają Koła Gospodyń Wiejskich. Panie organizują szkolenia, pokazy i kursy o różnorodnej tematyce, m.in.: pieczenia, gotowania oraz znaczenia kobiety w życiu społecznym. Koła Gospodyń Wiejskich przyczyniają się do rozwoju gospodarczego wsi poprzez motywację i zaangażowanie do pracy społecznej wielu kobiet.

Sport

Na terenie gminy Przeworsk działają kluby sportowe: LKS „Gorliczanka” w Gorliczynie, LKS „Błękitni” Grzęska, LKS Start Mirocin, LKS „Piast” w Nowosielcach, Rozborski Klub Sportowy "1944 Błyskawica" w Rozbórze, LKS „Tęcza” w Ujeznej, LKS „Wisłok” w Świętoniowej. Dominującą dyscypliną sportową jest piłka nożna.

Ponadto, dla krzewienia sportu i szeroko pojętej kultury fizycznej organizowane są imprezy sportowe, które mają istotny wpływ na popularyzację aktywnego trybu życia, promocji gminy i jej sportowców. Wielką atrakcją jest cyklicznie organizowane Gminne Święto Sportu, w ramach którego rozgrywane są mecze o Puchar Wójta Gminy Przeworsk.

Istotne znaczenie w sferze sportowej ma działalność Gminnej Ligi Amatorskiej Piłki Siatkowej.

Turystyka

Walory przyrodnicze gminy Przeworsk, tj. czyste powietrze, ukształtowanie terenu oraz zalesione tereny sprzyjają rozwojowi turystyki i agroturystyki. Ponadto atrakcyjność gminy podnoszą liczne zabytki, a wśród nich:

1) Urzejowice - to czysty typ starej, polskiej wsi ze wszystkimi dodatnimi i ujemnymi jej właściwościami. Zagrody zgrupowane są w trzech zwartych dzielnicach, z których południowa to Zagrody, zachodnia (z kościołem) - Kąty, a północno-zachodnia - Zarudzie. Po przeprowadzonych w Urzejowicach badaniach archeologicznych można wnioskować o istnieniu tutaj wczesnośredniowiecznej osady (X - XIII w.). Najstarsza wzmianka o Urzejowicach pochodzi z 1411 roku. Jest nią przywilej fundacyjny kościoła z 14.IX.1411 r. znajdujący się w materiałach Archiwum Diecezji Przemyskiej. Biskup przemyski Maciej Janina zlecił prowadzenie Parafii w Urzejowicach Kanonikom Regularnym Bożego Grobu w Miechowie. Prawdopodobnie nazwa Urzejowic pochodzi z okresu, w którym rozwijał się u nas ustrój feudalny i brzmiała wtedy; Orzewice lub Urzewice. Kościół ten istniał do ok. 1700 roku, a w 1701 roku został konsekrowany i poświęcony nowy budynek kościoła. Obecny kościół jest trzeci z kolei. Był on budowany w latach 1904 -1906. Autorem projektu był inż. Henryk Hochberg ze Lwowa. Nowy kościół poświęcił ks. Teofil Łętowski, prepozyt kapituły przemyskiej w 1907 roku. Konsekracji dokonał 24 maja 1910 roku bp. Józef Sebastian Pelczar. W 1624 roku podczas wielkiego najazdu tatarskiego w tutejszej plebani kwaterował wódz tatarski Kantymir, który następnie plebanię rozkazał spalić. Kościół jednak ocalał. Pośrodku wsi naprzeciwko kościoła znajduje się Zespół Pałacowo - Parkowy z XIX wieku. Składa on się z: pałacu piętrowego, murowanego (1887 r.), oficyna murowana, obecnie poczta (koniec XIX w.), spichlerz murowany, czworak drewniany, obecnie dom 201, park krajobrazowy. Park był gęsto zadrzewiony, poprzecinany alejami, rosło w nim mnóstwo kwiatów, które również szerokim pasem okalały staw. Do dzisiaj rośnie w parku Platan rzadko spotykany gatunek drzewa.

Zdjęcie Nr 12: Zespół Pałacowo-Parkowy w Urzejowicach

Źródło: atlasrezydencji.pl

2) Nowosielce - to miejscowość leżąca na południowy – zachód od Przeworska, ciągnie się wzdłuż potoku wypływającego z pobliskiego jeziora, zwanego w miejscowej tradycji „Świętym Jeziorem”- znajduje się ono na zachodnim krańcu wsi.¹⁴ Nowosielce to bardzo stara miejscowość, o najbogatszej historii w Gminie Przeworsk i licznych zabytkach zachowanych do dzisiaj. Pierwsza wzmianka o wsi Nowosielce pochodzi już z 1372 r., a w 1384 została erygowana parafia – jedna z najstarszych w diecezji przemyskiej. W miejscowości Nowosielce znajduje się zabytkowy XVI-wieczny kościół oraz Dom Myśliwski z XIX wieku, a także Kopiec Pyrza, usypany w 1936 r., ślady późnołużyckiego cmentarza ciałopalnego (700-900 r. n.e.) Współczesne Nowosielce liczą 500 gospodarstw, które zamieszkuje ok 1520 osób.

XVI-wieczny Kościół w Nowosielcach

Zdjęcie Nr 13: Kościół w Nowosielcach

Źródło: UG Przeworsk, 2015

¹⁴ wg legendy stała tam świątynia pogańska, o czym świadczą liczne metalowe przedmioty znalezione nad brzegiem jeziora.

Zdjęcie Nr 14: Kopiec Pyrza w Nowosielcach

3) Gorliczyna – wieś ciągnąca się wzdłuż brzegów Mleczki, od północy sąsiadująca z Przeworskiem. Leży wśród płaskich równin Kotliny Sandomierskiej. Pierwsza wzmianka o niej zamieszczona jest w przywileju Jana Tarnowskiego. Wówczas nazywano ją Arnultową (tj. Arnoldową) Wolą od Arnolda – osadcy. W XIV wieku rezydujący w Przeworsku podkomorzy przemyski i marszałek koronny Rafał Jarosławski, wznosił u bram miasta Przeworsk, na terenie wsi Gorliczyna folwark - dwór (Podzamcze), a później zamek, czyniąc z osady drugie gospodarcze centrum klucza przeworskiego zwane później starostwem gorliczyńskim lub gorlickim. Kilkanaście lat temu odkryto tu ziemne fortyfikacje bastionowe stanowiące pozostałość po dworze Tarnowskich.

Jednodniowe czy dwudniowe wycieczki szkolne mogą być ciekawą i obrazową lekcją historii. Atrakcją dla turystów stanowić może przejazd zabytkową kolejką wąskotorową Przeworsk-Dynów. Jej trasa wiedzie od Przeworska poprzez malownicze tereny doliny Mleczki, Pogórze Dynowskie, a kończy swój bieg w dolinie Sanu w Dynowie. Jedną z głównych atrakcji linii wąskotorowej jest najdłuższy w Europie, wąskotorowy tunel o długości 602 m znajdujący się 30m pod powierzchnią ziemi. Od 1991 r. kolej ta została wpisana do rejestru.

Zdjęcie Nr 15: kolejka wąskotorowa

Źródło: <http://podkarpacie.regiopedia.pl/zdjecie/maly-express-pogorzanin-waskotorowka>

1.6 Przedsiębiorczość

1.6.1 Podmioty gospodarki narodowej

Na terenie Gminy Przeworsk pod koniec 2013 roku działało 677 podmiotów gospodarczych, z czego zdecydowana większość zaliczana była do sektora prywatnego (84,8%). Liczba podmiotów gospodarczych do końca 2013 r. wykazywała tendencję rosnącą. Jednakże w 2014 r. nastąpił spadek ilości podmiotów gospodarczych w stosunku do roku ubiegłego i wynosił 666 podmiotów. Wpływ na to może mieć zakończenie okresu programowania funduszy europejskich na lata 2007-2013, a co za tym idzie zmniejszenie zapotrzebowania na niektóre usługi. W kolejnych latach liczba podmiotów gospodarczych przedstawiała się następująco:

- Rok 2010: 651 podmiotów gospodarczych;
- Rok 2011: 627 podmiotów gospodarczych;
- Rok 2012: 653 podmiotów gospodarczych;
- Rok 2013: 677 podmiotów gospodarczych;
- Rok 2014: 666 podmiotów gospodarczych¹⁵.

Pod względem liczby podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 10 tysięcy ludności, Gmina Przeworsk zajmowała 7 miejsce w powiecie i 133 w województwie. Biorąc pod uwagę liczbę podmiotów gospodarczych, Gmina Przeworsk plasuje się na 2 miejscu w powiecie (stan na 31.12.2013r.). W Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej wpisane były 323 aktywne podmioty – stan na dzień 20.10.2015 r.

Tabela 17. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w 2013 roku na tle powiatu i województwa (31.12.2013r.).

Gmina	Ogółem	Sektor publiczny	Sektor prywatny	Z liczby ogółem						
				Razem	w tym				osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	
					spółki handlowe		spółki cywilne	spółdzielnie		fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne
					razem	w tym z udziałem kapitału zagranicznego				
Przeworsk m.	1476	62	1414	378	81	22	110	13	54	1098
Kańczuga	607	36	571	138	26	4	28	4	30	469
Sieniawa	356	20	336	101	23	1	13	4	20	255
Adamówka	200	9	191	42	10	2	6	1	7	158
Gać	167	17	150	50	4	1	2	3	14	117
Jawornik Polski	235	12	223	56	3	-	8	3	17	179

¹⁵ Bank Danych Lokalnych GUS.

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

Przeworsk	677	29	648	103	6	-	25	2	22	574
Tryńcza	349	20	329	74	10	1	9	2	19	275
Zarzecze	339	24	315	83	3	1	7	4	23	256
Powiat	4406	229	4177	1025	166	32	208	36	206	3381
Województwo	159627	6028	153599	38673	9513	1308	10235	799	6660	120954

Źródło: opracowanie własne na podstawie: „Województwo Podkarpackie 2014. Podregiony, powiaty, gminy”, Rzeszów 2014.

Struktura działowa podmiotów gospodarki narodowej wykazuje, że najwięcej podmiotów w gminie działało w sekcji handel oraz naprawy (184), co stanowi blisko 30% wszystkich przedsiębiorstw na terenie gminy. Dużą rolę odgrywają też następujące sekcje: budownictwo – 18,3% oraz przemysł.

Tabela 18. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według wybranych sekcji PKD w 2013 roku na tle powiatu i województwa (31.12.2013r.).

Gmina	Ogółem	W tym									
		rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	przemysł		Budownictwo	handel; naprawa pojazdów samochodowych	transport i gospodarka magazynowa	zakwaterowanie i gastronomia	informacja i komunikacja	obsługa rynku nieruchomości	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
			razem	w tym przetwórstwo przemysłowe							
Przeworsk m.	1476	6	142	136	139	419	49	39	37	42	123
Kańczuga	607	5	66	60	78	208	48	16	7	2	23
Sieniawa	356	13	47	43	58	78	22	9	4	6	21
Adamówka	200	17	45	45	24	47	5	7	2	1	3
Gać	167	7	19	18	17	35	12	3	4	-	9
Jawornik Polski	235	7	32	32	37	50	21	5	4	-	8
Przeworsk	677	15	80	77	124	202	41	13	10	-	32
Tryńcza	349	7	54	51	56	74	42	5	6	2	12
Zarzecze	339	2	35	33	43	104	17	5	4	2	16
Powiat	4406	79	520	495	576	1217	257	102	78	55	247
Województwo	159627	3404	16372	15444	19955	44025	10577	4542	3587	4223	12620

Źródło: opracowanie własne na podstawie: „Województwo Podkarpackie 2014. Podregiony, powiaty, gminy”, Rzeszów 2014.

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

1.6.2 Rolnictwo

W gminie Przeworsk sektor rolny i działalność około rolnicza ma duże znaczenie społeczno-gospodarcze. Rolnictwo jest bardzo ważną dziedziną gospodarki, przez co ma znaczny wpływ na poziom rozwoju Gminy i standard życia mieszkańców. Rolnictwo charakteryzuje się dużym stopniem rozdrobnienia. Gmina charakteryzuje się znacznym arealem rolnym oraz niewielkim stopniem zalesienia

Z ogólnej powierzchni 9080 ha gruntów, użytki rolne stanowią 8199 ha (ponad 90% wszystkich gruntów), w tym: grunty orne: 5904 ha, pastwiska i łąki: 1743 ha, sady: 118 ha, grunty leśne: 149 ha.

Tabela 19. Użytkowanie gruntów w 2014 roku (według granic administracyjnych) na tle powiatu i województwa (stan: 01.01.2014r.).

Wyszczególnienie	Ogółem	Użytki rolne					Grunty leśne	Pozostałe grunty
		Razem	w tym					
			Grunty orne	Sady	Łąki trwałe	Pastwiska trwałe		
w ha								
Przeworsk m.	2213	1654	1346	7	75	151	10	549
Kańczuga	10503	8297	6483	525	414	431	1687	519
Sieniawa	12765	6313	3954	4	860	1161	5758	694
Adamówka	13428	6297	3897	5	1131	924	6764	367
Gać	3596	3437	2829	55	256	142	9	150
Jawornik Polski	6293	3736	2770	46	210	517	2188	369
Przeworsk	9080	8199	5904	118	1396	347	149	732
Tryńcza	7006	5166	3691	49	375	733	1269	571
Zarzecze	4918	4163	3004	157	517	279	485	270
Powiat	69802	47262	33878	966	5234	4685	18319	4221
Województwo	1784576	937886	606217	10240	116805	154643	729211	117479

Źródło: opracowanie własne na podstawie: „Województwo Podkarpackie 2014. Podregiony, powiaty, gminy”, Rzeszów 2014.

1.7 Infrastruktura techniczna

Infrastruktura techniczna, tj.: wodociągi, kanalizacja, drogi w decydujący sposób wpływa na podstawowy standard miejsca zamieszkania.

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

Na terenie Gminy występuje układ kolejowy i układ drogowy. Układ kolejowy obejmuje magistralę kolejową E 30 Kraków – Medyka, przebiegającą tranzytem oraz wąskotorową linię kolejową Dynów – Przeworsk.

Na obszarze Gminy występują cztery kategorie dróg –drogi krajowe, drogi wojewódzkie, drogi powiatowe i drogi gminne (w tym dojazdy do pól). Podobnie jak w większości gmin województwa podkarpackiego sieć dróg jest dobrze rozwinięta jednak ich jakość techniczna często jest niezadowolająca. Wiele dróg powiatowych wymaga kompleksowych remontów i wymiany nawierzchni. Brak środków finansowych pozwala jedynie na bieżące naprawy. Drogi gminne – drogi transportu rolnego i drogi dojazdowe do pól są wąskie co nierzadko uniemożliwia przejazd ciężkim sprzętem rolniczym.

Układ drogowy obejmuje:

- drogę krajową E-4 Kraków-Przemyśl
- 1 droga wojewódzka Nr 835 Lublin-Przeworsk.
- 12 dróg powiatowych
- sieć dróg gminnych.

Wykaz dróg gminnych (w km):

Lp	Nr drogi	Nazwa drogi	Długość /km/	Średnia szerokość/m/
1	110801R	Świętoniowa-Młyniska	2,25	4,0
2	110802R	Świętoniowa-przez wieś	0,95	4,5
3	110803R	Świętoniowa-Szkoła-Szwaby	0,88	3,5
4	110804R	Świętoniowa-droga na Podkopie	0,53	3,6
5	110805R	Zagrody-Gorliczyna	0,85	4,5
6	110806R	Grzęska-Parcelacja	2,85	4,0
7	110807R	Nowosielce-Marynow	1,00	3,5
8	110808R	Grzęska-Jadki-Przeworsk obok Kościoła	3,38	3,5
9	110809R	Gorliczyna-droga Zagumienna	0,93	3,6
10	110810R	Gorliczyna-Gorzyce	1,33	5,0
11	110811R	Gorliczyna-Sośnina	3,25	4,0
12	110812R	Chałupki-pastwiska na Szewni	0,68	3,5
13	110813R	Chałupki-Budy	1,08	5,0
14	110814R	Chałupki-Ląki	0,98	3,5
15	110815R	Skotnik-Górówka	0,70	4,6
16	110816R	Nowosielce-droga Zagumienna	4,65	3,5
17	110817R	Bałoboki-Rogóźno	2,28	4,0
18	110818R	Nowosielce-Kościół	1,03	3,5
19	110819R	Studzian-droga Doleńska	1,90	4,0

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

20	110820R	Studzian-Kozaki-Nowosielce	2,70	4,0
21	110821R	Kozaki-Dębów	0,13	3,8
22	110822R	Studzian-obok Rosoła	0,88	4,0
23	110823R	Dolny-Dębów /obok Bawora/	0,98	4,0
24	110824R	Rozbórz-Skotnik	0,58	4,0
25	110825R	Rozbórz-Stępak	0,38	3,9
26	110826R	Rozbórz-Dziady	1,43	4,0
27	110827R	Rozbórz-PKP-Zagumienna /od str.Przeworska/	2,40	4,4
28	110828R	Rozbórz-Zagumienna /od str. Ujeznej/	2,00	4,0
29	110829R	Ujezna-Jagiełła	1,43	4,0
30	110830R	Ujezna-Droga Zagumienna	0,5	4,5
31	110831R	Ujezna-Skotnik /łaki/	0,93	3,5
32	110832R	Ujezna-droga obok Krzyża	0,20	3,5
33	110833R	Ujezna-droga cementarna	1,05	4,2
34	110834R	Mirocin-Skotnik	0,55	4,0
35	110835R	Mirocin-droga Zagumienna	4,13	3,8
36	110836R	Mirocin-Bielówka	0,15	3,3
37	110837R	Mirocin-droga Partykowa	0,45	3,6
38	110838R	Urzejowice-droga „pierwsza ręka”	1,00	4,0
39	110839R	Urzejowice-Zarudzie	0,90	4,0
40	110840R	Urzejowice-Kamionka	2,20	4,0
41	110841R	Urzejowice-Kąt	0,73	4,7
42	110842R	Urzejowice-Nowy Świat	0,90	4,6
43	110843R	Urzejowice-Zagrody	0,85	4,0
44	110844R	Urzejowice-droga obok Kolasy	0,75	3,1
45	110845R	Urzejowice-droga obok Misieńki	0,40	4,0
46	110846R	Urzejowice-droga obok Ruta	0,60	4,0

W ostatnich latach prowadzono intensywne prace inwestycyjne i modernizacyjne sieci komunikacyjnej, co w znacznym stopniu podniosło funkcjonalność i jakość dróg. Nadal jednak konieczne są poważne nakłady inwestycyjne mające na celu poprawę ich stanu technicznego.

Na obszarze gminy Przeworsk wszystkie miejscowości objęte są systemem zbiorowego zaopatrzenia w wodę. Sieć wodociągowa jest o łącznej długości 151,9 km. Do sieci gminnej podłączonych jest 92,4% ludności. Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych

na 1 mieszkańca wynosiło 19,8 m³. Na terenie gminy funkcjonują trzy stacje uzdatniania wody. Obsługą urządzeń wodociągowych zajmuje się Zakład Gospodarki Komunalnej.

Z punktu widzenia infrastruktury elektrenergetycznej, Gmina Przeworsk jest obszarem w pełni zelektryfikowanym. Nie występują niedobory energii elektrycznej. Sieć energetyczna zrealizowana jest w wykonaniu napowietrznym, na słupach żel-bet. Sukcesywnie – w ramach inwestycji i remontów prowadzonych przez Zakłady Energetyczne – sieć napowietrzna jest zastępowana siecią kablową ziemną.

W Gminie Przeworsk 87,3 % mieszkańców korzysta z kanalizacji (stan na koniec 2014 r.), co plasuje gminę na 3 miejscu w powiecie i 21 w województwie¹⁶. Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 226,6 km.

Ponad 70% ludności zamieszkującej gminę Przeworsk korzysta z instalacji gazowej. Biorąc pod uwagę kryterium „odsetek ludności korzystającej z instalacji gazowej”, stwierdza się, iż Gmina zajmuje 3 miejsce w powiecie i 65 w województwie (stan na 31.12.2013r.).

Zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w 2014 r wynosiło 80,6 m³. Długość sieci gazowej zlokalizowanej na terenie gminy wynosiła 163,88 km, natomiast długość przyłączy gazowych – 77,65 km. Liczba gospodarstw domowych i obiektów użyteczności publicznej, w których gaz ziemny wykorzystywany jest do celów grzewczych dla gminy Przeworsk kształtuje się odpowiednio:

- budynki mieszkalne – 3401 szt.,
- budynki użyteczności publicznej – 65 szt.

W granicach administracyjnych gmina Przeworsk zasilana jest gazem ziemnym wysokometanowym grupy E, systemem sieci gazowej dystrybucyjnej średniego ciśnienia, zlokalizowanych w obszarach zabudowanych wzdłuż ciągów pieszo-jezdných (technika rozgałęźna) za pośrednictwem 6 stacji gazowych wysokiego ciśnienia. W obszarze gminy Przeworsk funkcjonuje 11 zgazowanych miejscowości wiejskich. Odbiorcy gazu w obrębie terytorialnym gminy Przeworsk zasilani są techniką gazu średniego ciśnienia poprzez sieć gazociągów z przyłączami domowymi. Redukcja gazu z ciśnienia średniego na niskie odbywa się poprzez reduktory domowe zainstalowane u odbiorców gazu.

1.8 Zarządzanie

Gmina Przeworsk posiada większość wymaganych prawem i praktyką dokumentów strategicznych, do których zaliczamy:

- a) Program ochrony środowiska dla Gminy,
- b) Plan założeń zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe Gminy,
- c) Strategia Rozwoju Gminy,

¹⁶ Tamże.

- d) Plan Gospodarki Odpadami,
- e) Program Ochrony Powietrza,

Kadra pracownicza zatrudniona w Urzędzie Gminy oraz jednostkach organizacyjnych prezentuje wysoki poziom merytoryczny. Większość pracowników posiada specjalistyczne wykształcenie, poparte dodatkowymi kursami i szkoleniami. Niemniej, w związku ze stałym podnoszeniem poziomu cyfryzacji urzędów gminy i obsługi interesantów, jak również z wprowadzaniem nowych przepisów prawnych, okresów przejściowych osiągnięcia standardów określonych w Unii Europejskiej oraz nowych procedur, np. związanych z funduszami europejskimi, niezbędne będzie podjęcie działań zmierzających do podnoszenia kwalifikacji pracowników. Działania tego typu mogą przynieść realne korzyści dla gminy, np. poprzez zwiększenie środków finansowych pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Jakość zarządzania na szczeblu lokalnym postrzegana jest także przez lokalną społeczność poprzez dostępność do instytucji publicznych.

Podstawowe instytucje publiczne na terenie Gminy Przeworsk to:

- Urząd Gminy Przeworsk,
- Zakład Gospodarki Komunalnej przy Gminie Przeworsk,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku,
- Zespoły Szkół zlokalizowane za terenie gminy,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Urzejowicach.

Gmina nie prowadzi aktywnej współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej, która mogłaby być ważnym instrumentem promowania i przyciągania turystów lub inwestorów z zewnątrz. W przyszłych działaniach należy dążyć do zwiększenia aktywności Gminy w zakresie promocji i współpracy prowadzonej w różnych relacjach.

1.9 Gospodarka finansami Gminy

Jednostki samorządu terytorialnego oraz jednostki organizacyjne rządowej administracji publicznej są zobowiązane do uchwalania swoich budżetów. Budżet spełnia dwie zasadnicze funkcje: planowania i kontroli. Etap sporządzania planu finansowego (budżetu) jest elementem procesu budżetowania – jego pierwszą fazą. Etap planowania tworzy podstawy do realizacji drugiej podstawowej funkcji budżetu – funkcji kontroli. Realizacja tej funkcji polega na porównywaniu osiągniętych rezultatów z budżetem (planem finansowym), dokonywaniu ocen występujących rozbieżności oraz podejmowaniu odpowiednich korygujących działań. Ocena sprawności funkcjonowania budżetu możliwa jest oczywiście dopiero po upływie czasu objętego odpowiednią częścią planu finansowego.

Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego grupuje się na podstawie klasyfikacji budżetowej.

Na dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego składają się:

1) dochody własne, tj.:

a) dochody z tytułu udziałów we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych i osób fizycznych,

b) wpływy z podatków ustalanych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw, tj.: podatek rolny, podatek od nieruchomości, podatek od środków transportowych, wpływy z karty podatkowej, podatek od spadków i darowizn, podatek leśny,

c) wpływy z opłat ustalanych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw, np.: z opłaty skarbowej, eksploatacyjnej, targowej, podatku od czynności cywilnoprawnych,

d) dochody z majątku jednostek samorządu terytorialnego,

e) pozostałe dochody jednostek samorządu terytorialnego, np.: opłaty administracyjne, opłaty miejscowe, odsetki od środków gromadzonych na rachunkach bankowych, odsetki za nieterminowo wnoszone opłaty;

2) dotacje:

a) celowe, w tym:

- z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej, własne, realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej;

- na działania realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego;

- otrzymane z państwowych funduszy celowych;

b) przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich (§§ 200 i 620 klasyfikacji dochodów i wydatków budżetowych);

3) subwencja ogólna z budżetu państwa przekazywana wszystkim jednostkom samorządu terytorialnego dla uzupełnienia ich własnych dochodów (w tym część oświatowa).

Na wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego składają się:

1) wydatki majątkowe, w tym inwestycyjne;

2) wydatki bieżące jednostek budżetowych:

a) wynagrodzenia,

b) pochodne od wynagrodzeń,

c) dotacje, w tym dotacje dla samorządowych zakładów budżetowych;

d) na obsługę długu publicznego;

e) z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji;

f) pozostałe w tym świadczenia na rzecz osób fizycznych i zakup materiałów i usług.

Analiza budżetu Gminy Przeworsk obejmuje lata 2010–2013, a w przypadku dostępności danych obejmuje również rok 2014 i opiera się na danych pochodzących z Głównego Urzędu Statystycznego. Poniżej przedstawiono dochody budżetu Gminy Przeworsk.

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

Tabela 20. Dochody Gminy w latach 2010-2014.

Dochody budżetu gminy	jedn. miary	2010	2011	2012	2013	2014
Dochody ogółem	Zł	32 976 379,48	36 273 039,56	33 534 890,84	35 178 544,87	36 712 281,15
Dochody własne	Zł	8 463 118,83	8 150 526,39	8 548 492,12	9 863 760,78	10 821 924,98
Dotacje ogółem	Zł	7 816 292,65	10 705 525,17	7 424 884,72	7 707 707,09	8 160 686,17
Subwencje ogólne	Zł	16 696 968,00	17 416 988,00	17 561 514,00	17 607 077,00	17 729 670,00
Subwencje na zadania oświatowe	Zł	9 878 236,00	9 695 507,00	10 182 837,00	10 459 389,00	10 688 669,00
Środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych	Zł	0,00	0,00	2 263,91	92 216,19	24 704,00
Dochody ogółem na 1 mieszkańca	Zł	2 241,31	2 455,03	2 264,04	2 371,32	2 469,05
Dochody własne na 1 mieszkańca	Zł	575,21	551,64	577,13	664,90	727,82

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Analizując powyższe zagadnienie należy stwierdzić, że w porównaniu z 2010 rokiem, dochody ogółem budżetu gminy w 2014 roku były wyższe o 10 %. W przypadku dochodów ogółem na 1 mieszkańca zauważyć można 9,3 % wzrost w stosunku do roku 2010. Dochody własne budżetu gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2013 r. wynosiły 664,90 zł, co plasuje Gminę Przeworsk na 9 pozycji w powiecie i 136 w województwie. W 2013 roku dochody własne stanowiły w dochodach ogółem budżetu gminy ponad 28 %. Udział wpływów z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych w dochodach własnych wyniósł 44,7%.

Tabela 21. Dochody Gminy wg działów w latach 2010-2014.

Dochody gminy ogółem wg działów	jedn. miary	2010	2011	2012	2013	2014
rolnictwo i łowiectwo	zł	171043,71	200307,45	198128,71	788980,84	378968,35
transport i łączność	zł	642491,39	610000	234384,4	197793,5	404731
gospodarka mieszkaniowa	zł	2205689,34	796976,49	371352,1	331039,65	311571,42
Informatyka	zł	0	0	889,79	379780	82966,71
administracja publiczna	zł	143387,98	157659,17	109087,48	132318,36	135168,41
urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	zł	98475	32137	1980	1980	85856
bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	zł	368083,4	104003	114906	1500	21230

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	zł	5979149,17	6708268,5	8011579,35	8799136,82	9973713,15
różne rozliczenia	zł	16758073,81	17564142,57	17675144,43	17702745,63	17815669,8
oświata i wychowanie	zł	64254,04	99826,85	31458,69	166308,7	560087,21
ochrona zdrowia	zł	0	0	0	0	494
pomoc społeczna	zł	6193759,02	6048201,84	6017694,78	5794063,13	6037961,87
pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	zł	0	0	0	4000	0
edukacyjna opieka wychowawcza	zł	286206,39	234258,36	503729,81	288657,55	298827,08
gospodarka komunalna i ochrona środowiska	zł	57942,23	2879258,33	78291,39	66321,69	57928,14
kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	zł	0	5000	5000	0	0
kultura fizyczna i sport	zł	7824	-	-	-	-
kultura fizyczna	zł	-	833000	181263,91	523919	547108

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Należy zauważyć, iż systematycznie rosną dochody w dziale „dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem”. W porównaniu z rokiem 2010, w roku 2014 dochody te były o ponad 40% wyższe.

Tabela 22. Wydatki budżetu gminy w latach 2010-2014.

Wydatki budżetu gminy	2010	2011	2012	2013	2014
wydatki ogółem	37986647,85	38756985,46	36609787,82	34020714,59	36031155,28
wydatki majątkowe ogółem	8027453,22	7524298,25	4421257,43	2735939,92	4031390,73
wydatki majątkowe inwestycyjne	8027453,22	7524298,25	4421257,43	2735939,92	4031390,73
wydatki bieżące ogółem	29959194,63	31232687,21	32188530,39	31284774,67	31999764,55
wydatki bieżące na wynagrodzenia	12827332,97	13824971,38	14396893,05	14252703,4	14014253,98
wydatki ogółem na 1 mieszkańca	2581,84	2623,15	2471,63	2293,27	2423,24

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

W Gminie Przeworsk w 2013 r. 100% wydatków majątkowych przeznaczono na cele inwestycyjne. Z powyższego zestawienia wynika, iż wydatki ogółem na jednego mieszkańca na przestrzeni ubiegłych lat najwyższe były w 2011r. W 2014 r. nastąpił blisko 8% spadek w

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

stosunku do 2011 r. Pod względem wydatków budżetu gminy na 1 mieszkańca, Gmina Przeworsk w 2013 r. plasowała się na 9 pozycji w powiecie i 157 w województwie. Wydatki majątkowe inwestycyjne stanowiły 8% wydatków ogółem budżetu Gminy.

Tabela 23. Wydatki budżetu gminy wg działów w latach 2010-2014.

Wydatki gminy ogółem wg działów	jedn. miary	2010	2011	2012	2013	2014
rolnictwo i łowiectwo	zł	241819,19	287110,25	269380,38	275058,79	305823,43
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	zł	251860	240000	196800	148800	148237,96
transport i łączność	zł	3009319,84	3388961,76	2287204,33	632924,06	941136,76
gospodarka mieszkaniowa	zł	370408,92	967013,27	1003833,07	802356,5	696706,46
działalność usługowa	zł	41750,21	61035,1	21350	21700	27283,6
Informatyka	zł	0	0	1046,8	446800	160927,61
administracja publiczna	zł	3480368,98	3850886,23	3951593,9	3849397,03	3540015,12
urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	zł	98475	32137	1980	1980	85856
bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	zł	1228667,73	951391,05	367172,19	235450,36	453149,24
dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	zł	66372,73	65478,21	0	0	0
obsługa długu publicznego	zł	115685,59	458176,78	602663,29	590663,86	452612,61
oświata i wychowanie	zł	14072168	15062547,67	16070722,5	15598397,93	17610602,53
ochrona zdrowia	zł	65104,2	97880,8	97961,13	87704,27	100320,46
pomoc społeczna	zł	7429521,38	7405615,98	7575747,29	7279610,95	7451634,53
pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	zł	20000	0	4000	0	2000
edukacyjna opieka wychowawcza	zł	351007,99	285469,12	555847,41	351247,95	355640,28
gospodarka komunalna i ochrona środowiska	zł	6674221,13	3397425,32	2591784,08	1642030,87	2923835,97
kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	zł	228733,06	254880,63	263331,67	261381,71	269754
kultura fizyczna i sport	zł	241163,92	-	-	-	-
kultura fizyczna	zł	-	1950976,29	747369,76	1795210,31	505618,72

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

Poniżej przedstawiono dochody i wydatki budżetu Gminy Przeworsk według działów w ujęciu procentowym.

Tabela 24. Dochody budżetu gminy wg działów w %.

wyszczególnienie	2010	2012	2013
	w %		
Dochody ogółem	100	100	100
Rolnictwo i łowiectwo	0,5	0,6	2,2
Transport i łączność	1,9	0,7	0,6
Gospodarka mieszkaniowa	6,7	1,1	0,9
Administracja publiczna	0,4	0,3	0,4
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1,1	0,3	0
Różne rozliczenia	50,8	52,7	50,3
Oświata i wychowanie	0,2	0,1	0,5
Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społ.	18,8	17,9	16,5
Edukacyjna opieka wychowawcza	0,9	1,5	0,8
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	0,2	0,2	0,2
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	-	0	-
Kultura fizyczna	0	0,5	1,5
Dochody od osób prawnych i od osób fizycznych	18,1	23,9	25
Pozostałe	0,3	0	1,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Statystycznego Vademecum Samorządowca 2014.

Tabela 25. Wydatki budżetu gminy wg działów w %.

wyszczególnienie	2010	2012	2013
	w %		
Wydatki ogółem	100	100	100
Rolnictwo i łowiectwo	0,6	0,7	0,8
Transport i łączność	7,9	6,2	1,9
Gospodarka mieszkaniowa	1	2,7	2,4
Administracja publiczna	9,2	10,8	11,3
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	3,2	1	0,7
Różne rozliczenia	-	-	-
Oświata i wychowanie	37	43,9	45,8

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społ.	19,6	20,7	21,4
Edukacyjna opieka wychowawcza	0,9	1,5	1
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	17,6	7,1	4,8
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0,6	0,7	0,8
Kultura fizyczna	0,6	2	5,3
Działalność usługowa	0,1	0,1	0,1
Ochrona zdrowia	0,2	0,3	0,3
Pozostałe	1,4	2,2	3,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Statystycznego Vademecum Samorządowca 2014.

Podsumowując ten rozdział należy podkreślić, iż Gmina prowadzi racjonalną gospodarkę finansową. Poziom wydatków nie odbiega znacząco od poziomu dochodów. Dobrze prowadzona gospodarka finansowa stanowi podstawę do absorpcji środków z Unii Europejskiej i realizacji wielu sprzyjających rozwojowi Gminy inwestycji.

1.10 Zrealizowane inwestycje w latach 2008-2014

W latach 2010 - 2014 na terenie Gminy Przeworsk zrealizowano szereg inwestycji służących rozwojowi Gminy. Były to przedsięwzięcia w zakresie infrastruktury drogowej, rekreacji i sportu, turystyki, inwestycji w sferę kulturalną, społeczną i integracyjną, oraz inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej. Przedmiotowe inwestycje niewątpliwie przyczyniły się do poprawy warunków życia jak również wpłynęły pozytywnie na atrakcyjność Gminy na szczeblu regionalnym i krajowym.

Wieloletnie niedoinwestowanie inwestycji drogowych w połączeniu z rewolucyjnymi wręcz przemianami cywilizacyjnymi ostatnich lat w dziedzinie komunikacji spowodowało spiętrzenie potrzeb i oczekiwań społecznych kierowanych pod adresem władz lokalnych. W związku z tym, wychodząc naprzeciw potrzebom i oczekiwaniom społecznym, lokalny samorząd z powodzeniem realizował przedsięwzięcia o charakterze drogowym.

Inwestycje w przedmiotowym zakresie Gmina Przeworsk finansowała zarówno ze środków własnych jak również z dotacji pozyskiwanych z różnego rodzaju źródeł zewnętrznych, pochodzących m.in. z Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013, PROW na lata 2007-2013, Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Przedmiotowe inwestycje przyczyniły się do poprawy stanu dróg i ciągów komunikacyjnych, jak również wpłynęły na jakość, bezpieczeństwo, funkcjonalność i efektywność infrastruktury drogowej. Realizacja inwestycji z zakresu infrastruktury drogowej niewątpliwie przyczyniła się do poprawy atrakcyjności gospodarczej, inwestycyjnej i turystycznej Gminy.

Do przeprowadzonych inwestycji w zakresie infrastruktury drogowej zaliczymy m.in. budowy, odbudowy, przebudowy dróg , jak również infrastrukturę towarzyszącą.

Inwestycje skierowane na rozwój sportu, rekreacji i turystyki stanowią istotny element dla funkcjonowania Gminy Przeworsk. Przedsięwzięcia związane z rozbudową infrastruktury rekreacyjnej i sportowej pozytywnie wpłynęły na zaspokojenie potrzeb lokalnej społeczności. Pozwoliło to na zwiększenie aktywności fizycznej dzieci, młodzieży i dorosłych, jak również zapewniło efektywniejsze wykorzystanie czasu wolnego mieszkańców oraz osób odwiedzających Gminę Przeworsk, co w konsekwencji przyczyniło się do podniesienia jakości życia na tym terenie i uczyniło region bardziej atrakcyjnym.

Wychodzenie naprzeciw oczekiwaniom i potrzebom lokalnej społeczności jest jednym z priorytetowych zadań samorządu gminnego. W związku z tym, podejmowanie działań umożliwiających mieszkańcom uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych, integracyjnych i rozrywkowych niewątpliwie pozytywnie wpływa na ich zadowolenie z życia na danym terenie. Stworzenie i udostępnienie infrastruktury odpowiadającej potrzebom społecznym niewątpliwie przyczynia się do rozwoju tożsamości społeczności wiejskiej, zachowania dziedzictwa kulturowego, promowania obszarów wiejskich, podniesienia standardu usług

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

kulturalno-społecznych oraz wzmocnienia więzi mieszkańców lokalnego środowiska. Ponadto, wpływa to na wzrost atrakcyjności turystycznej i ożywienie gospodarcze regionu.

Mając to na uwadze, na terenie Gminy Przeworsk zostały zrealizowane projekty, których zadaniem było osiągnięcie wyżej wymienionych celów, jak również integrację lokalnych społeczności i aktywizację mieszkańców do wspólnych działań.

Niewątpliwie istotnym elementem dla funkcjonowania Gminy są działania dotyczące budowy, rozbudowy i modernizacji infrastruktury technicznej. Inwestycje w tym zakresie są ściśle związane z wymogami polskich oraz europejskich standardów i norm jakościowych, a tym samym przyczyniają się do znaczącej poprawy ochrony środowiska naturalnego i jakości życia na obszarze gminy. Przedsięwzięcia skierowane na budowę i modernizację sieci wodociągowej stanowiły realizację założonych celów Gminy Przeworsk.

Poniżej przedstawiono zestawienie inwestycji i projektów w Gminie Przeworsk zrealizowanych w latach 2008 - 2014.

WYKAZ INWESTYCJI REALIZOWANYCH W 2008 r.

L.p	Nazwa inwestycji	Środki unijne w zł	Środki własne w zł	Wartość inwestycji z zł
1.	Oświetlenie uliczne w Ujeznej	-	30.718,32	30.718,32
2.	Kanalizacja wsi Rozbórz	-	10.931,30	10.931,30
3.	Budowa szatni dla sportowców w Nowosielcach	-	65.019,35	65.019,35
4.	Modernizacja stacji wodociągowej Urzejowice, Rozbórz, Świętoniowa	-	558.905,18	558.905,18
5.	Dobudowa oświetlenia ulicznego we wsi Grzęska	-	8.354,16	8.354,16
6.	Dobudowa oświetleń ulicznych na terenie Gminy Przeworsk	-	18.929,09	18.929,09
7.	Budowa ogrodzenia przy WDK Grzęska	-	10.359,71	10.359,71
8.	Budowa ogrodzenia przy OSP Chałupki	-	13.196,59	13.196,59
9.	Budowa ogrodzenia wokół Kopca Pyrza w Nowosielcach	-	6.950,00	6.950,00
10.	Budowa szatni dla sportowców w Świętoniowej	-	7.991,00	7.991,00
11.	Dobudowa sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Przeworsk	-	7.105,00	7.105,00
	Wydatki ogółem		738.459,70	738.459,70

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

WYKAZ INWESTYCJI REALIZOWANYCH W 2009 r.

L.p	Nazwa inwestycji	Środki unijne w zł	Środki własne w zł	Wartość inwestycji z zł
1.	Oświetlenie uliczne Nowosielce	-	42.942,81	42.942,81
2.	Budowa kanalizacji na terenie Gminy Przeworsk-Ujezna	-	1.148,40	1.148,40
3.	Budowa budynku gosp-garaż OSP Gorliczyna	-	35.711,40	35.711,40
4.	Budowa szatni dla sportowców w Nowosielcach	-	15.405,68	15.405,68
5.	Modernizacja stacji wodociągowej Urzejowice,Rozbórz, Świętoniowa	-	333.856,05	333.856,05
6.	Dobudowa oświetleń na terenie Gminy Przeworsk	-	51.754,67	51.754,67
7.	Budowa szatni dla sportowców w Świętoniowej	-	60.778,34	60.778,34
8.	Dobudowa sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Przeworsk	-	5.124,76	5.124,76
9.	Przebudowa i modernizacja budynku remizy OSP Urzejowice-pełniącego funkcje kulturalne	-	80.000,00	80.000,00
10.	Budowa kanalizacji na terenie Gminy P-sk: Mirocin-Rozbórz	-	3.000,00	3.000,00
11.	WDK Gorliczyna-budowa ogrodzenia	-	6.200,00	6.200,00
12.	Wykonanie instalacji klimatyzacyjnej w budynku Urzędu Gminy Przeworsk	-	33.000,00	33.000,00
13.	Budowa ogrodzenia boiska sportowego w Nowosielcach	-	7.347,58	7.347,58
14.	Budowa ogrodzenia boiska sportowego w Grzęsce	-	5.945,19	5.945,19
15.	Budowa sieci wodociągowej Rozbórz-Ujezna	-	34.770,00	34.770,00
16.	Remont drogi gminnej Nowy Świat Urzejowice	-	214.399,14	214.399,14
17.	Remont drogi gminnej SAGANY Urzejowice	-	62.961,74	62.961,74
18.	Budowa infrastruktury boiska sportowego w Nowosielcach	-	19.498,40	19.498,40
	Wydatki ogółem		1.013.844,16	1.013.844,16

WYKAZ INWESTYCJI REALIZOWANYCH W 2010 r.

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

L.p	Nazwa inwestycji	Środki unijne w zł	Środki własne w zł	Wartość inwestycji z zł
1.	Oświetlenie uliczne w Ujeznej	-	43.801,29	43.801,29
2.	Oświetlenie uliczne Nowosielce	-	65.078,08	65.078,08
3.	Budowa kanalizacji na terenie Gminy Przeworsk- Ujezna	-	609,93	609,93
4.	Budowa szatni dla sportowców w Nowosielcach	-	2.171,87	2.171,87
5.	Dobudowa oświetleń ulicznych na terenie Gminy Przeworsk	-	24.190,82	24.190,82
6.	Budowa szatni dla sportowców w Świętoniowej	-	16.845,44	16.845,44
7.	Przebudowa i modernizacja budynku remizy OSP Urzejowice-pełniącego funkcje kulturalne	145.034,17	17.479,83	162.514,00
8.	Budowa kanalizacji na terenie Gminy Przeworsk-Mirocin-Rozbórz	2.216.739,00	3.223.261,00	5.440.000,00
9.	Budowa sieci wodociągowej Rozbórz –Ujezna	-	11.860,00	11.860,00
10.	Budowa świetlicy wraz z częścią socjalną i zapleczem OSP Urzejowice	-	100.818,00	100.818,00
11.	Remont drogi gminnej Rogóżno-Nowosielce-Białoboki	-	897.683,56	897.683,56
	Wydatki ogółem	2.361.773,17	4.403.799,82	6.765.572,99

WYKAZ INWESTYCJI REALIZOWANYCH W 2011 r.

L.p	Nazwa inwestycji	Środki unijne w zł	Środki własne w zł	Wartość inwestycji z zł
1.	Wykonanie dodatkowych schodów WDK Gorliczyna	-	20.795,80	20.795,80
2.	Modernizacja budynku i wykonanie parkingu WDK Gorliczyna	-	156.726,63	156.726,63
3.	Wykonanie instalacji klimatyzacyjnej w budynku Urzędu Gminy Przeworsk	-	28.770,93	28.770,93
4.	Budowa świetlicy wraz z częścią socjalną i zapleczem OSP Urzejowice	-	527.940,02	527.940,02
5.	Przebudowa i modernizacja budynku	55.204,00	187.773,10	242.977,10

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

	remizy OSP Urzejowice-pełniącego funkcje kulturalne			
6.	Budowa sali gimnastycznej w Grzęsce	-	98.178,24	98.178,24
7.	Budowa kanalizacji na terenie Gminy Przeworsk-Ujezna	-	8.420,49	8.420,49
8.	Budowa kanalizacji na terenie Gminy Przeworsk- Mirocin-Rozbórz	201.621,00	1.844.914,46	2.046.535,46
9.	Dobudowa oświetleń ulicznych na terenie Gminy Przeworsk	-	56.815,17	56.815,17
10.	Dobudowa oświetlenia ulicznego we wsi Grzęska	-	844,14	844,14
11.	Oświetlenie uliczne w Ujeznej	-	1.645,24	1.645,24
12.	Budowa boiska sportowego w Studzianie	-	13.000,00	13.000,00
13.	Budowa kompleksu boisk sportowych w ramach realizacji programu Moje Boisko-ORLIK 2012	-	1.623.042,74	1.623.042,74
14.	Budowa szatni dla sportowców Nowosielce	-	817,61	817,61
15.	Wykonanie szatni dla sportowców Ujeznej	-	37.392,00	37.392,00
	Wydatki ogółem	256.825,00	4.607.076,57	4.863.901,57

WYKAZ INWESTYCJI REALIZOWANYCH W 2012 r.

L.p	Nazwa inwestycji	Środki unijne w zł	Środki własne w zł	Wartość inwestycji z zł
1.	Przebudowa dróg gminnych Nowosielce-Studzian	-	691.374,87	691.374,87
2.	Modernizacja budynku wiejskiego Gorliczyna	-	22.795,65	22.795,65
3.	Modernizacja budynku wiejskiego Świętoniowa	-	92.583,08	92.583,08
4.	Modernizacja budynku spichlerza zbożowego w Urzejowicach	-	4.920,00	4.920,00
5.	PSeAP-Podkarpacki System e-	889,79	157,01	1.046,80

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

Administarcji Publicznej				
6.	Modernizacja budynku Urzędu Gminy Przeworsk	-	9.225,00	9.225,00
7.	Adaptacja budynku na remizę OSP Ujezna	-	45.000,00	45.000,00
8.	Wykonanie parkingu przy OSP Urzejowice	-	29.790,44	29.790,44
9.	Budowa budynku gosp-garaż OSP Gorliczyna	-	27.499,90	27.499,90
10.	Budowa sali gimnastycznej w Grzęsce	-	600.094,78	600.094,78
11.	Budowa kanalizacji na terenie Gm P-sk-Ujezna	-	1.154.039,68	1.154.039,68
12.	Dobudowa sieci rozdzielczej i przyłączy- Rozbórz	-	25.561,25	25.561,25
13.	Dobudowa sieci rozdzielczej i przyłączy –Mirocin	-	22.432,00	22.432,00
14.	Dobudowa oświetleń na terenie Gminy Przeworsk	-	115.478,57	115.478,57
15.	Budowa szatni dla sportowców w Świętoniowej	-	95.739,67	95.739,67
16.	Budowa szatni dla sportowców w Nowosielcach	-	43.982,63	43.982,63
17.	Modernizacja stadionów piłkarskich na terenie Gminy Przeworsk	-	277.432,70	277.432,70
Wydatki ogółem		889,79	3.258.107,23	3.258.997,02

WYKAZ INWESTYCJI REALIZOWANYCH W 2013 r.

L.p	Nazwa inwestycji	Środki unijne w zł	Środki własne w zł	Wartość inwestycji z zł
1.	Wykonanie ogrodzenia przy budynku WDK Gorliczyna	-	51.637,70	51.637,70
2.	Modernizacja pomieszczeń piwnic WDK Świętoniowa	-	10.705,97	10.705,97
3.	PSeAP-Podkarpacki System e-Administracji Publicznej	379.780,00	67.020,00	446.800,00
4.	Adaptacja budynku na remizę OSP Ujezna	-	80.000,00	80.000,00

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

5.	Budowa sali gimnastycznej w Grzęsce	-	285.403,82	285.403,82
6.	Budowa kanalizacji na terenie Gm. Przeworsk –Ujezna	-	35.240,39	35.240,39
7.	Dobudowa oświetleń na terenie Gm. Przeworsk	-	10.621,51	10.621,51
8.	Modernizacja istniejących stadionów piłkarskich: Świętoniowa, Nowosielce, Grzęska, Studzian, Miocin, Rozbórz, Ujezna	500.000,00	345.148,29	845.148,29
9.	Budowa wielofunkcyjnych boisk sportowych: Nowosielce-Świętoniowa	426.108,00	243.618,97	669.726,97
10.	Budowa placu zabaw dla dzieci w Rozborzu	24.859,80	17.169,30	42.029,10
	Wydatki ogółem	1.330.747,80	1.146.565,95	2.477.313,75

WYKAZ INWESTYCJI REALIZOWANYCH W 2014 r.

L.p	Nazwa inwestycji	Środki unijne w zł	Środki własne w zł	Wartość inwestycji z zł
1.	Budowa sieci wodociągowej Rozbórz – Ujezna	-	19.188,00	19.188,00
2.	Wykonanie nawierzchni przed budynkiem WDK Nowosielce	-	32.310,50	32.310,50
3.	PSeAP-Podkarpacki System e-Administracji Publicznej	132.558,61	28.369,00	160.927,61
4.	Adaptacja budynku na remizę OSP Ujezna	-	131.277,31	131.277,31
5.	Budowa sali gimnastycznej w Grzęsce	-	1.935.751,74	1.935.751,74
6.	Budowa kanalizacji na terenie Gm. Przeworska-Ujezna	-	896.670,06	896.670,06
7.	Dobudowa oświetleń na terenie Gm. Przeworsk	-	11.845,39	11.845,39
8.	Rewitalizacja parku w Urzejowicach	-	22.300,00	22.300,00
9.	Wykonanie placu zabaw dla dzieci w Grzęsce	25.000,00	17.022,95	42.022,95
	Wydatki ogółem	157.558,61	3.094.734,95	3.252.293,56

2. WKŁAD SPOŁECZNY NA KSZTAŁT DOKUMENTU

W celu rozpoznania kluczowych problemów gminy oraz rzeczywistych potrzeb społeczno-gospodarczych w ramach prac nad przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016 - 2020 została przeprowadzona ankieta wśród mieszkańców gminy. Zaangażowanie społeczności lokalnej w tworzenie dokumentu strategicznego badanego obszaru ma kluczowe znaczenie dla kierunków rozwoju gminy ponieważ to właśnie do mieszkańców adresowane będą planowane do realizacji przedsięwzięcia określone w niniejszym dokumencie. Przeprowadzona ankieta dotyczyła zagadnień w następujących obszarach: edukacja, kultura i rekreacja, ochrona zdrowia i opieka społeczna, przestrzeń i infrastruktura, gospodarka. Oprócz oceny sytuacji we wskazanych obszarach ankietowani zostali poproszeni o wskazanie najistotniejszych szans i zagrożeń gminy oraz propozycji kierunków inwestycyjnych w perspektywie 2016-2020.

W wyznaczonym terminie do Urzędu Gminy Przeworsk wpłynęły 32 ankiety. 28 ankiet wypełnili mieszkańcami gminy, 4 ankiety zostały wypełnione przez osoby spoza obszaru gminy. Wśród ankietowanych 17 osób zadeklarowało, że są osobami pracującymi, 6 – uczniami/studentami, 5 rolnikami, 3 – osobami bezrobotnymi. 1 ankieta została wypełniona przez przedsiębiorcę. 18 ankiet wypełniły kobiety, a 14 mężczyźni. 13 ankiet zostało wypełnionych przez osoby w przedziale wiekowym – 26-45 lat, 10 osób w przedziale 46-60 lat, 7 osób w wieku poniżej 25 lat oraz 2 osoby w wieku 61 lat i więcej.

We wskazanych obszarach ankietowani mieli możliwość dokonania oceny w skali od 1 do 5. Do celów analizy złożonych ankiet przyjęta została następująca skala łącznie przyznanych punktów:

- Powyżej lub równo 3,5 pkt. – ocena pozytywna;
- Poniżej 3,5 pkt. – ocena negatywna.

Ocena pozytywna:

W obszarze „Kultura i rekreacja” ankietowani pozytywnie ocenili działalność domu kultury oraz ofertę sportowo rekreacyjną. Tym samym wskazano wyraźną poprawę w tych obszarach. W obszarze „Ochrona zdrowia i opieka społeczna” pozytywnie została oceniona działalność aptek, natomiast w obszarze „Przestrzeń i infrastruktura” pozytywną ocenę uzyskał stan środowiska naturalnego, wodociągi i kanalizacje, gospodarka odpadami, jakość wody i niezawodność oraz dostęp do Internetu. W obszarze „Gospodarka” pozytywnie

została oceniona współpraca i otwarcie urzędu gminy na przedsiębiorców i ich problemy oraz działalność promocyjna gminy.

Ocena negatywna:

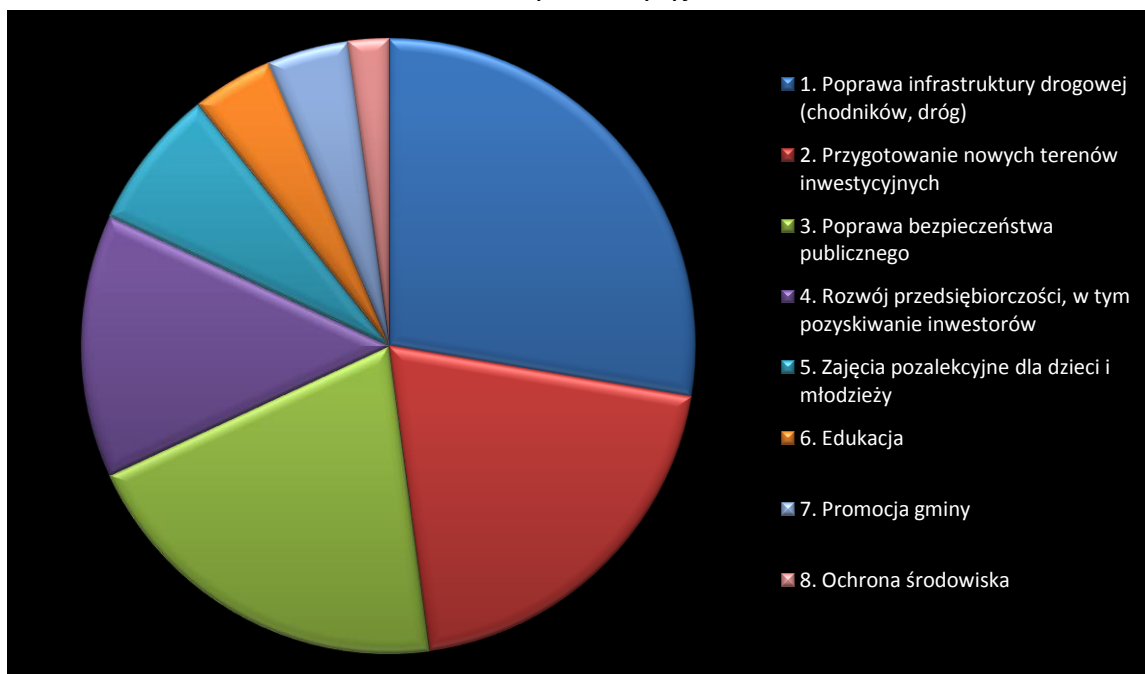
Mieszkańcy negatywnie ocenili jakość oraz dostępność szkół podstawowych oraz gimnazjów. Nieco lepiej, jednak poniżej średniej 3,5 została oceniona działalność przedszkoli, lecz z wyraźną tendencją do poprawy sytuacji. W badanym obszarze nie funkcjonują ponadto żłobki oraz kluby dziecięce, jednak ankietowani nie wskazali potrzeby tworzenia tego typu obiektów. W obszarze „Kultura i rekreacja” pomimo wysokiej oceny jakości świetlic i bibliotek negatywnie została oceniona ich dostępność oraz brak poprawy w tym zakresie. Wynik ankiety wskazuje ponadto na niedostateczną pozostałą ofertę kulturalną. W obszarze „Ochrona zdrowia” negatywnie oceniona została jakość oraz dostępność placówek służby zdrowia oraz opieki społecznej. Tym samym wskazano na wyraźny brak poprawy w tym zakresie. W obszarze „Przestrzeń i infrastruktura” negatywnie oceniono stan terenów rekreacyjnych (parki, place zabaw, miejsca spacerowe), stan dróg oraz układ dróg i organizację ruchu. W obszarze „Gospodarka” najgorzej wypadła możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie gminy. Ponadto ankietowani negatywnie odnieśli się do warunków prowadzenia działalności gospodarczej (udogodnienia i ulgi dla przedsiębiorców, dostęp do informacji na temat zakładania własnej działalności) oraz atrakcyjności inwestycyjnej Gminy Przeworsk.

Do najmocniejszych stron gminy stanowiących szansę rozwojową najczęściej wymieniano atrakcyjne położenie geograficzne oraz dobrą dostępność komunikacyjną z zewnątrz.

Wśród najpilniejszych obszarów wymagających doinwestowania w najbliższym czasie ankietowani wymienili:

1. Poprawa infrastruktury drogowej (chodników, dróg) – **81,25%**;
2. Przygotowanie nowych terenów inwestycyjnych – **59,37%**;
3. Poprawa bezpieczeństwa publicznego – **59,37%**;
4. Rozwój przedsiębiorczości, w tym pozyskiwanie inwestorów – **40,62%**;
5. Zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży – **21,87%**;
6. Edukacja – **12,5%**;
7. Promocja gminy – **12,5%**;
8. Ochrona środowiska – **6,25%**;

Obszary inwestycyjne

Wśród zidentyfikowanych własnych propozycji inwestycji niezbędnych do realizacji w najbliższym czasie najczęściej wskazywano: budowę terenów inwestycyjnych ukierunkowanych w szczególności na przetwórstwo rolne, poprawę stanu infrastruktury drogowej, w tym dróg, chodników, przejść dla pieszych oraz oświetlenia drogowego, stworzenie profesjonalnej infrastruktury sportowej, ośrodka zdrowia oraz przystanku koło stadionu.

W ramach źródeł finansowania planowanych do przeprowadzenia przedsięwzięć, które przekroczą bieżące możliwości finansowe gminy ankietowani najczęściej wymieniali granty ze środków unijnych i innych środków krajowych i międzynarodowych.

Wśród zidentyfikowanych zagrożeń ankietowani wskazywali najczęściej wzrost bezrobocia, stagnację gospodarczą w wyniku braku lokowania kapitału w obszarze gminy przez inwestorów zewnętrznych, zmniejszenie konkurencyjności sektora rolnego, w tym nieopłacalność produkcji oraz brak rynków zbytu, skoncentrowanie kluczowych inwestycji w mieście Przeworsk, a nie w obszarze gminy, alkoholizm oraz migrację społeczeństwa w celu poszukiwania lepszych warunków życia i zatrudnienia, w konsekwencji ujemny przyrost naturalny i starzenie się społeczeństwa.

Opinie na temat sytuacji społeczno-gospodarczej przedstawione przez mieszkańców Gminy Przeworsk mają kluczowe znaczenie dla zdefiniowania strategicznych obszarów, a także mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń gminy w perspektywie 2016-2020. Przedstawione propozycje przyszłych inwestycji zostały uwzględnione przy opracowywaniu kierunków rozwojowych gminy.

3. ANALIZA SWOT

Kluczowym elementem stosowanym w analizie sytuacji jakiegokolwiek przedsięwzięcia jest analiza SWOT. Stanowi ona narzędzie analizy strategicznej służące do określenia najlepszych kierunków rozwoju badanego obiektu ze względu na cel działania, w wyniku przeprowadzenia badania otoczenia obiektu oraz jego wnętrza, poprzez identyfikację wewnętrznych i zewnętrznych czynników wobec obiektu oraz zależności między nimi. To narzędzie, dzięki któremu można zanalizować i rozpoznać własne silne i słabe strony (Strengths i Weaknesses), a także istniejące i potencjalne szanse i zagrożenia (Opportunities i Threats) płynące z otoczenia zewnętrznego. Stanowi ona podstawę do określenia celów strategicznych oraz szczegółowych celów operacyjnych badanego obszaru. Podstawą do przeprowadzenia analizy SWOT Gminy Przeworsk była diagnoza aktualnej sytuacji gminy w obszarach: przestrzeń i środowisko, sfera społeczna, sfera gospodarcza, infrastruktura techniczna oraz infrastruktura społeczna (dane statystyczne). Istotne znaczenie stanowiła również ankieta przeprowadzona wśród mieszkańców gminy, której wyniki były niezwykle pomocne dla rozpoznania kluczowych problemów gminy oraz rzeczywistych potrzeb społeczno-gospodarczych jej mieszkańców. Na podstawie wyników ankiety zostały zidentyfikowane obszary, w ramach których została przeprowadzona analiza SWOT.

Analiza SWOT Gminy Przeworsk została przeprowadzona w 6 obszarach strategicznych:

1. **Położenie i komunikacja;**
2. **Środowisko i zarządzanie energią;**
3. **Przestrzeń publiczna;**
4. **Gospodarka;**
5. **Turystyka;**
6. **Sfera społeczna;**

Mocne strony	Słabe strony
Położenie i komunikacja: <ul style="list-style-type: none">• Bardzo dobra dostępność komunikacyjna z zewnątrz (obszar gminy przecinają, m.in. droga wojewódzka nr 835 - najdłuższa w Polsce licząca 220 km droga wojewódzka, klasy GP łącząca Lublin z leżącą 16 km na północ od Sanoka, Grabownicą Starzeńską oraz droga	Położenie i komunika: <ul style="list-style-type: none">• Zły stan techniczny dróg gminnych oraz towarzyszącej im infrastruktury;• Utrudniona dostępność komunikacyjna (mała liczba połączeń komunikacji publicznej);• Niedostateczna ilość linii oświetlenia drogowego.

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

<p>krajowa nr 94 relacji Zgorzelec – Korczowa - przejście graniczne z Ukrainą) oraz bliskość drogi krajowej A4 – bezpośrednio połączenie do Niemiec i Ukrainy;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sąsiedztwo miasta Przeworsk; • Dobrze rozwinięty układ komunikacyjny w obszarze gminy (system dróg); • Dbłość władz gminy o stan dróg oraz bezpieczeństwo na drogach. 	
<p>Środowisko i zarządzanie energią:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Korzystne warunki do wykorzystania odnawialnych źródeł energii (energia słoneczna i energia pozyskiwana z biomasy); • Czyste środowisko naturalne. 	<p>Środowisko i zarządzanie energią</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niewykorzystany potencjał lokalizacyjny do produkcji energii ze źródeł odnawialnych (energia słoneczna i energia pozyskiwana z biomasy); • Nieefektywne wykorzystanie energii w sektorze publicznym (m.in. szkoły, budynki WDK, biblioteka).
<p>Przestrzeń publiczna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wyjątkowe walory krajobrazowe, przyrodnicze i kulturowe; • Wysoki potencjał przestrzenny do rozwoju usług społecznych. 	<p>Przestrzeń publiczna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niedostateczna ilość miejsc wypoczynku i rekreacji, w tym placów zabaw; • Duża ilość niewykorzystanych obszarów przestrzeni publicznej.
<p>Gospodarka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atrakcyjna lokalizacja do stworzenia terenów inwestycyjnych (atrakcyjna lokalizacja, dobra dostępność komunikacyjna); • Duża liczba indywidualnych gospodarstw rolnych – efektywne wykorzystanie wysokiej jakości bonitacyjnej gleb; • Baza dobrej jakości produktów rolnych; • Dobrze rozwinięta baza agroturystyczna i gastronomiczna. 	<p>Gospodarka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niedostateczna ilość lokalnych zakładów pracy w stosunku do potrzeb lokalnego rynku pracy; • Niska aktywność gospodarcza mieszkańców; • Duże rozdrobnienie istniejących gospodarstw rolnych; • Brak przemysłu przetwórczego produktów rolnych; • Niska atrakcyjność inwestycyjna gminy ze strony potencjalnych pracodawców i inwestorów.

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

<p>Turystyka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atrakcyjne położenie turystyczne; • Dobrze rozwinięta baza gastronomiczna i noclegowa, w tym agroturystyczna; • Bogate dziedzictwo kulturowe i historyczne; • Walory przyrodnicze atrakcyjne dla rekreacji, turystyki i agroturystyki. 	<p>Turystyka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niska rozpoznawalność Gminy Przeworsk jako obszaru odpowiedniego do wypoczynku i rekreacji; • Zaniedbana oraz niedostosowana do potrzeb turystów przestrzeń gminy.
<p>Sfera społeczna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wysoko oceniana działalność aptek – jakość i dostępność; • Otwartość Urzędu Gminy oraz urzędników na potrzeby mieszkańców; • Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego; • Bogate dziedzictwo kulturowe, kultywowanie tradycji przez mieszkańców; • Silne poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców; • Wysoki potencjał sportowy, w tym dobry poziom piłki nożnej; • Rosnąca tendencja do zasiedlania się na terenie gminy (tzw. sypialnia miasta Przeworsk). • Dodatnie saldo migracji; 	<p>Sfera społeczna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niedostateczna baza sportowo-rekreacyjna (boiska, sale gimnastyczne, itd.); • Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura wodna (wodociągi i stacje uzdatniania wody); • Niska ocena społeczna szkolnictwa; • Brak odpowiedniej infrastruktury do zapewnienia opieki dziennego pobytu dla osób starszych i niepełnosprawnych.
<p>Szanse</p>	<p>Zagrożenia</p>
<p>Położenie i komunika:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym; • Poprawa funkcjonalności oraz spójności dróg gminnych z drogami powiatowymi; • Poprawa systemu komunikacji gminy. 	<p>Położenie i komunika:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pogorszenie się stanu technicznego dróg w wyniku eksploatacji (brak remontów); • Brak synergii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy z rozwojem infrastruktury drogowej i komunikacyjnej; • Pogorszenie się bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

<p>Środowisko i zarządzanie energią:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zmniejszenie kosztów zużycia energii w budynkach sektora publicznego; • Zwiększenie wykorzystania alternatywnych źródeł energii; • Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do środowiska. 	<p>Środowisko i zarządzanie energią:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzrost kosztów energii w sektorze publicznym związany z podwyżkami cen energii; • Brak spełnienia coraz ściślejszych norm środowiskowych.
<p>Przestrzeń publiczna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nadanie nowych funkcji gospodarczych lub społecznych niewykorzystanym obszarom gminy; • Poprawa jakości życia mieszkańców. 	<p>Przestrzeń publiczna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pogłębiająca się degradacja terenów opuszczonych i przemysłowych; • Wzrost wykluczenia społecznego mieszkańców.
<p>Gospodarka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwój inwestycji na profesjonalnie przygotowanych terenach inwestycyjnych; • Wzrost przychodów do budżetu gminy w wyniku rozwoju działalności gospodarczej; • Wyspecjalizowanie produkcji rolnej na konkretne produkty oraz ich skuteczną sprzedaż; • Wzrost miejsc pracy oraz wysokości dochodów. 	<p>Gospodarka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brak rozwoju przemysłu lokalnego; • Stagnacja gospodarcza gminy (brak inwestowania kapitału zewnętrznego); • Malejąca opłacalność produkcji rolnej gospodarstw niewyspecjalizowanych na konkretne produkty; • Wzrost bezrobocia.
<p>Turystyka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie rozpoznawalności marki Gminy Przeworsk jako miejsca atrakcyjnego do wypoczynku i rekreacji; • Wzrost liczby turystów odwiedzających gminę, np. wycieczki rowerowe (pobyty jednodniowe); • Wzrost liczby osób korzystających z oferty agroturystycznej (pobyty dłuższe). • Rozwój turystyki w oparciu o wykorzystanie zasobów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych Gminy 	<p>Turystyka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zmniejszenie ilości turystów odwiedzających Gminę Przeworsk; • Stagnacja rozwojowa przedsiębiorstw ukierunkowanych na obsługę turystów oraz gospodarstw agroturystycznych.

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

Przeworsk.	
Sfera społeczna: <ul style="list-style-type: none">• Poprawa funkcjonalności infrastruktury społecznej (sieć wodociągowa stacje uzdatniania wody);• Zwiększenie dostępności do infrastruktury sportowej i rekreacyjnej• Poprawa dostępu do usług społecznych (w szczególności dla osób starszych i niepełnosprawnych)• Zmniejszenie migracji ludzi młodych i wykształconych z obszaru gminy;• Stworzenie marki Gminy Przeworsk jako miejsca atrakcyjnego do zamieszkania;• Poprawa warunków życia mieszkańców.	Sfera społeczna: <ul style="list-style-type: none">• Wzrost migracji ludzi młodych z obszaru gminy;• Wzrost wykluczenia społecznego mieszkańców (w szczególności osób starszych i niepełnosprawnych);• Pogorszenie się stanu gospodarki wodnej

Podsumowanie:

Z przeprowadzonej analizy SWOT wynika, że do największych atutów Gminy Przeworsk należy strategiczne położenie geograficzne oraz dobra dostępność komunikacyjna. Gminę przecinają, m.in. droga wojewódzka nr 835 łącząca Lublin z leżącą 16 km na północ od Sanoka, Grabownicą Starzeńską oraz droga krajowa 94 relacji Zgorzelec – Korczowa - przejście graniczne z Ukrainą. Ponadto Gmina Przeworsk posiada doskonały dostęp do drogi krajowej A4 (bezpośrednie połączenie z Niemcami i Ukrainą). Obszar gminy cechuje duża atrakcyjność turystyczna. Ciekawa i intrygująca historia, miejsca o dużych wartościach historycznych oraz unikalne pomniki przyrody z pewnością mogą przyciągnąć rzesze turystów. Gmina posiada bardzo dobre warunki do rozwoju sektora turystyki, ukierunkowanej w szczególności na agroturystykę. Na terenie gminy organizowane są cykliczne imprezy kulturalne oraz ciekawe przedsięwzięcia promujące lokalną historię i tradycje. W sferze gospodarczej gminę cechuje efektywne wykorzystanie wysokiej jakości bonitacyjnej gleb ze względu na rolniczy charakter obszaru oraz dobrze rozwinięta baza agroturystyczna i gastronomiczna. Strategiczne położenie gminy wpływa znacząco na jej atrakcyjność inwestycyjną. Wysoki stopień nasłonecznienia oraz potencjał rolniczy, które charakteryzują ten obszar stwarzają również możliwość wykorzystania energii produkowanej z promieni słonecznych i biomasy. W sferze społecznej do najważniejszych atutów gminy należy dodatnie saldo migracji oraz rosnąca atrakcyjność osadnicza. Mieszkańcy gminy bardzo wysoko oceniają otwartość Urzędu Gminy i urzędników na potrzeby mieszkańców.

Do najważniejszych zidentyfikowanych problemów Gminy Przeworsk należy niedostateczny stan infrastruktury drogowej oraz wodociągowej. Pomimo dobrze rozwiniętego układu komunikacyjnego stan dróg wymaga dużego doinwestowania. Istotnym problemem jest również brak wystarczającej ilości linii oświetlenia drogowego, co bezpośrednio wpływa na bezpieczeństwo w ruchu drogowym. Obszar gminy cechuje niski udział ogółu ludności korzystających z instalacji wodociągowej i kanalizacyjnej. W obszarze turystyki słabą stroną gminy jest niska rozpoznawalność jako obszaru odpowiedniego do wypoczynku i rekreacji oraz niedostosowanie do potrzeb turystów przestrzeni i obiektów potencjalnie atrakcyjnych turystycznie, np. zbiornik wodny i zabytkowy park w Urzejowicach. W obszarze gospodarczym słabą stroną gminy jest niska aktywność gospodarza mieszkańców, brak lokalnych zakładów pracy oraz duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych. Problemem jest również brak większych inwestycji w obszarze gminy. W sferze społecznej brakuje przede wszystkim dostatecznej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej wpływającej bezpośrednio na wzrost poziomu integracji społecznej mieszkańców oraz wykorzystania czasu wolnego do czynnego wypoczynku. Istotnym problemem jest również migracja osób młodych i wykształconych z obszaru gminy w celu poszukiwania pracy, zjawisko to należy jednak uznać za powszechne w większości gmin wiejskich w kraju.

W perspektywie 2016-2020 przed Gminą Przeworsk stoją ogromne wyzwania ale i zagrożenia. Do najważniejszych zidentyfikowanych zagrożeń należy zaliczyć stagnację rozwojową gminy, brak wykorzystania potencjału turystycznego, wzrost migracji mieszkańców w celu poszukiwania pracy i lepszych warunków życia oraz pogorszenie się stanu infrastruktury drogowej, a w konsekwencji bezpieczeństwa w ruchu drogowym. W celu eliminacji lub redukcji zidentyfikowanych ryzyk niezbędne jest efektywne wykorzystanie silnych atutów gminy oraz podjęcie działań eliminujących lub redukujących jej słabe strony. Kluczowe znaczenie w wykorzystaniu szans rozwojowych gminy stanowi możliwość wykorzystania środków finansowych w ramach nowej perspektywy unijnej polityki spójności oraz wspólnej polityki rolnej na lata 2014-2020.

4. CELE STRATEGICZNE

Na podstawie przeprowadzonej analizy SWOT zostały opracowane najważniejsze cele operacyjne Gminy Przeworsk w perspektywie 2016-2020 w odniesieniu do każdego z badanych w ramach analizy obszarów strategicznych. Z uwagi na złożony zakres obszaru „Sfera społeczna” zostały określone dla niego 3 odrębne cele operacyjne związane poprawą stanu gospodarki wodnej, zwiększeniem dostępności do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz podniesieniem jakości usług społecznych dla osób starszych i niepełnosprawnych. Wszystkie cele strategiczne gminy są zgodne z celami najważniejszych dokumentów strategicznych na poziomie Unii Europejskiej, kraju oraz województwa. Obszary w ramach, których została przeprowadzona Analiza SWOT stanowią jednocześnie Priorytety inwestycyjne Strategii Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020.

Cele strategiczne:

1. **Poprawa funkcjonalności logistycznej gminy;**
2. **Poprawa stanu środowiska naturalnego oraz efektywności energetycznej;**
3. **Odnowa zdegradowanych przestrzeni oraz rozwiązanie zdiagnozowanych problemów społecznych;**
4. **Wzrost gospodarczy oraz poprawa na rynku pracy;**
5. **Wzrost atrakcyjności turystycznej gminy;**
6. **Zwiększenie atrakcyjności gminy jako obszaru odpowiedniego do zamieszkania.**

PRIORYTET INWESTYCYJNY	CEL STRATEGICZNY	CELE OPERACYJNE
1. POŁOŻENIE I KOMUNIKACJA	1. Poprawa funkcjonalności logistycznej gminy;	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym; • Poprawa funkcjonalności oraz spójności; dróg gminnych z drogami powiatowymi; • Poprawa systemu komunikacji gminy.
2. ŚRODOWISKO I ZARZĄDZANIE ENERGIĄ	2. Poprawa stanu środowiska naturalnego oraz efektywności energetycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Zmniejszenie kosztów zużycia energii w budynkach sektora publicznego; • Zwiększenie wykorzystania alternatywnych źródeł energii; • Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do środowiska.

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

3. PRZESTRZEŃ PUBLICZNA	3. Odnowa zdegradowanych przestrzeni oraz rozwiązanie zdiagnozowanych problemów społecznych;	<ul style="list-style-type: none"> • Nadanie nowych funkcji gospodarczych lub społecznych niewykorzystanym obszarom gminy; • Poprawa jakości życia mieszkańców.
4. GOSPODARKA	4. Wzrost gospodarczy oraz poprawa na rynku pracy;	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój inwestycji na profesjonalnie przygotowanych terenach inwestycyjnych; • Wzrost przychodów do budżetu gminy w wyniku rozwoju działalności gospodarczej; • Wyspecjalizowanie produkcji rolnej na konkretne produkty oraz ich skuteczną sprzedaż; • Wzrost miejsc pracy oraz wysokości dochodów.
5. TURYSTYKA	5. Wzrost atrakcyjności turystycznej gminy;	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie rozpoznawalności marki Gminy Przeworsk jako miejsca atrakcyjnego do wypoczynku i rekreacji; • Wzrost liczby turystów odwiedzających gminę, np. wycieczki rowerowe (pobyty jednodniowe); • Wzrost liczby osób korzystających z oferty agroturystycznej (pobyty dłuższe);
6. SFERA SPOŁECZNA	6. Zwiększenie atrakcyjności gminy jako obszaru odpowiedniego do zamieszkania.	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa stanu gospodarki wodnej; • Zwiększenie dostępności do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej • Podniesienie jakości usług społecznych dla osób starszych i niepełnosprawnych.

5. ZGODNOŚĆ CELÓW STRATEGICZNYCH GMINY Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

5.1 Na poziomie Unii Europejskiej

Strategia „Europa 2020”

Strategia Europa 2020 to unijna strategia wzrostu na okres od 2010 do 2020 r. Stanowi ona długookresowy program rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej (UE), który zastąpił realizowaną od 2000 r., zmodyfikowaną pięć lat później, Strategię Lizbońską. Europejskie cele wskazane w strategii przekładane są na cele krajowe, co pozwala uwzględnić specyficzną sytuację każdego z państw UE. W dokumencie podkreślona została potrzeba wspólnego działania państw członkowskich na rzecz wychodzenia z kryzysu oraz wdrażania reform umożliwiających stawienie czoła wyzwaniom związanym z globalizacją, starzeniem się społeczeństw czy rosnącą potrzebą racjonalnego wykorzystywania zasobów.

W celu osiągnięcia powyższych założeń zaproponowano trzy podstawowe, wzajemnie wzmacniające się **priorytety**:

- **wzrost inteligentny (ang. smart growth)**, czyli rozwój oparty na wiedzy i innowacjach,
- **wzrost zrównoważony (ang. sustainable growth)**, czyli transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, efektywnie korzystającej z zasobów i konkurencyjnej,
- **wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu (ang. inclusive growth)**, czyli wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

KE zaproponowała wskaźniki umożliwiające monitorowanie postępów w realizacji ww. priorytetów za pomocą **pięciu nadrzędnych celów**, określonych na poziomie całej UE, w tym:

- osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75%;
- poprawa warunków prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej, w tym przeznaczanie 3% PKB UE na inwestycje w badania i rozwój;
- zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 20% w porównaniu z poziomami z 1990 r.; zwiększenie do 20% udziału energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii; dążenie do zwiększenia efektywności energetycznej o 20%;

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

- podniesienie poziomu wykształcenia, zwłaszcza poprzez zmniejszenie odsetka osób przedwcześnie kończących naukę do poniżej 10% oraz zwiększenie do co najmniej 40% odsetka osób w wieku 30–34 lat mających wykształcenie wyższe;
- wspieranie włączenia społecznego, zwłaszcza poprzez ograniczanie ubóstwa, mając na celu wydzwignięcie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego 20 milionów obywateli.

Podstawowymi instrumentami realizacji celów strategii „Europa 2020” są opracowywane przez państwa członkowskie UE **Krajowe Programy Reform** oraz przygotowane przez KE **inicjatywy przewodnie** (ang. *flagship initiatives*), realizowane na poziomie UE, państw członkowskich, władz regionalnych i lokalnych. Te inicjatywy przewodnie to:

- Unia innowacji – poprawa warunków ramowych dla innowacji oraz wykorzystanie innowacji do rozwiązania najważniejszych problemów społecznych i gospodarczych wskazanych w strategii Europa 2020;
- Mobilna młodzież – poprawa jakości na wszystkich poziomach edukacji i szkoleń oraz zwiększanie atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej;
- Europejska agenda cyfrowa – osiągnięcie trwałych korzyści gospodarczych i społecznych z jednolitego rynku cyfrowego, opartego na dostępie do szerokopasmowego Internetu;
- Europa efektywnie korzystająca z zasobów – wsparcie zmiany w kierunku gospodarki niskoemisyjnej i efektywniej korzystającej z zasobów środowiska oraz dążenie do wyeliminowania zależności wzrostu gospodarczego od degradacji środowiska przyrodniczego;
- Polityka przemysłowa w erze globalizacji – poprawa warunków dla przedsiębiorczości, zwłaszcza MŚP oraz wsparcie rozwoju silnej bazy przemysłowej, zdolnej do konkurowania w skali globalnej;
- Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia – stworzenie warunków do unowocześnienia rynków pracy, przez ułatwienie mobilności pracowników i rozwój ich umiejętności, w celu zwiększenia poziomu zatrudnienia oraz zapewnienie trwałości europejskich modeli społecznych;
- Europejski program walki z ubóstwem – zapewnienie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej poprzez pomoc osobom biednym i wykluczonym oraz umożliwienie im aktywnego uczestniczenia w życiu ekonomicznym i społecznym.

W celu skutecznej realizacji nowej strategii wzmocnieniu ulec ma system koordynacji polityki makroekonomicznej i zarządzania procesem wdrażania reform strukturalnych w UE, Wiodącą rolę w tym procesie przewidziano dla Rady Europejskiej. Na system ten składają się

m.in. Zintegrowane Wytyczne, przyjmowane na poziomie UE oraz Rekomendacje Krajowe, skierowane do poszczególnych państw członkowskich. KE będzie monitorowała postępy na podstawie dwóch dotychczasowych instrumentów, które zachowają swoją odrębność, ale będą przygotowywane równocześnie, tj. sprawozdania z realizacji programu „Europa 2020” i sprawozdania z realizacji Paktu Stabilności i Wzrostu.

Cele strategiczne gminy są w pełni spójne z dwoma głównymi priorytetami Strategii „Europa 2020”.

- **wzrost zrównoważony (ang. sustainable growth)**, czyli transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, efektywnie korzystającej z zasobów i konkurencyjnej,
- **wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu (ang. inclusive growth)**, czyli wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

Jednym z celów Strategii Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020 jest redukcja kosztów energii oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Narzędziem realizacji założonego celu będą głównie inwestycje w odnawialne źródła energii oraz nowoczesne przedsięwzięcia termomodernizacyjne. Działania te z jednej strony przyczynią się do poprawy stanu środowiska naturalnego poprzez redukcję emisji niebezpiecznych zanieczyszczeń do atmosfery, a z drugiej przyczynią się do zmniejszenia kosztów związanych z wykorzystaniem energii elektrycznej i ciepłej. Kluczowe znaczenie stanowi również stworzenie konkurencyjnego rynku energii odnawialnej na obszarze gminy. Transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej oraz efektywne korzystanie z zasobów naturalnych stanowi odpowiedź na zdiagnozowane problemy gminy oraz założenia unijnej polityki wzrostu zrównoważonego. Ponadto jednym z celów strategicznych gminy w perspektywie 2016-2020 jest wzrost gospodarczy oraz poprawa na rynku pracy. Metody realizacji ww. celu zakładają wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu. Planowane są przedsięwzięcia wspierające gospodarkę charakteryzującą się wysokim poziomem zatrudnienia, i zapewniającą spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

5.2 Na poziomie krajowym

Krajowy Program Reform na lata 2015-2016:

Krajowe Programy Reform (KPR) są głównym narzędziem realizacji na poziomie państw członkowskich unijnej strategii gospodarczej „Europa 2020”. Zgodnie z wdrażanym od początku 2011 r. nowym mechanizmem koordynacji polityki gospodarczej UE (tzw. Semestru

Europejskiego), KPR będą co roku aktualizowane i przekazywane w kwietniu do Komisji Europejskiej razem z aktualizacją Programów Stabilności lub Konwergencji.

W KPR państwa członkowskie powinny przedstawić m.in.: średniookresowy scenariusz makroekonomiczny, krajowe ambicje w zakresie realizacji pięciu wiodących celów strategii „Europa 2020”, określenie głównych przeszkód dla wzrostu i zatrudnienia oraz działania dla ich przezwyciężenia. KPR powinny też zawierać harmonogram realizacji reform oraz ocenę ich skutków budżetowych.

W dniu 28 kwietnia 2015 r. Rada Ministrów przyjęła aktualizację Krajowego Programu Reform (KPR). Przygotowany w Ministerstwie Gospodarki dokument określa, w jaki sposób Polska w latach 2015-2016 będzie realizować cele strategii „Europa 2020” w zakresie zatrudnienia, nakładów na badania i rozwój, energii i klimatu, edukacji oraz przeciwdziałania ubóstwu.

W obecnym wydaniu KPR nadal aktualne pozostają kierunki działań wskazane w pierwotnej wersji dokumentu. Dotyczą one odrabiania zaległości rozwojowych oraz budowy nowych przewag konkurencyjnych w trzech obszarach priorytetowych: infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego, innowacyjność dla wzrostu inteligentnego oraz aktywność dla wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu.

Działania zaplanowane na lata 2015-2016 uporządkowano według pięciu celów strategii „Europa 2020”. Uzupełniono je o projekty przyczyniające się do realizacji zaleceń Rady UE skierowanych do Polski w lipcu 2014 r., które wykraczają poza te cele (działania z zakresu ochrony zdrowia, transportu kolejowego, dostępu do internetu szerokopasmowego, gospodarki odpadami, uproszczenia wymogów dotyczących pozwoleń na budowę, poprawy funkcjonowania administracji podatkowej, poprawy otoczenia dla biznesu, deregulacji zawodów).

W latach 2015-2016 w ramach KPR Ministerstwo Gospodarki będzie koordynować działania związane m.in. wsparciem rozwoju klastrów, wzmocnieniem systemu świadczenia usług przez ośrodki innowacji oraz wspieraniem projektów w ramach obszarów i technologii o największym potencjale rozwoju. W tej edycji KPR zaplanowano także dalsze inicjatywy związane z poprawą otoczenia biznesu, a także z budową konkurencyjnego rynku energii, poprawą efektywności energetycznej i wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii.

Przedsięwzięcia zaplanowane przez Gminę Przeworsk realizujące cele strategiczne gminy w perspektywie 2016-2020 są zgodne z KPR w przedmiocie rozwoju innowacyjności, a także poprawą efektywności energetycznej i wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii.

Strategia Rozwoju Kraju 2020

Strategia Rozwoju Kraju 2020 (ŚSRK) jest elementem nowego systemu zarządzania rozwojem kraju, którego fundamenty zostały określone w znowelizowanej ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712, z późn. zm.) oraz w przyjętym przez Radę Ministrów 27 kwietnia 2009 r. dokumencie Założenia systemu zarządzania rozwojem Polski. W związku z koniecznością dostosowania Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015, przyjętej 29 listopada 2006 r., do nowych uwarunkowań społeczno-gospodarczych oraz do wyzwań wewnętrznych i zewnętrznych, a także wymogów wprowadzanego systemu zarządzania polityką rozwoju, podjęto decyzję o jej aktualizacji oraz o wydłużeniu horyzontu czasowego do 2020 roku. Prace nad aktualizacją realizowano tak, aby skorelować je z pracami nad innymi, opracowywanymi dokumentami strategicznymi, tj. długookresową strategią rozwoju kraju oraz strategiami zintegrowanymi. W nowym systemie do głównych dokumentów strategicznych, na podstawie których prowadzona jest polityka rozwoju, należą: długookresowa strategia rozwoju kraju - DSRK (Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności), określająca główne trendy, wyzwania oraz koncepcję rozwoju kraju w perspektywie długookresowej, średniookresowa strategia rozwoju kraju - ŚSRK (Strategia Rozwoju Kraju 2020) – najważniejszy dokument w perspektywie średniookresowej, określający cele strategiczne rozwoju kraju do 2020 r., kluczowy dla określenia działań rozwojowych, w tym możliwych do sfinansowania w ramach przyszłej perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020 oraz 9 zintegrowanych strategii, służących realizacji założonych celów rozwojowych: Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Strategia Rozwoju Transportu, Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, Sprawne Państwo, Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP, Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa. DSRK, ŚSRK oraz 9 strategii zintegrowanych łączy spójna hierarchia celów i kierunków interwencji. W strategiach zintegrowanych nastąpiło odejście od wąskiego sektorowego podejścia na rzecz integracji obszarów oraz przenikania się różnych zjawisk i procesów. Szczególną rolę w systemie pełni Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego, która wskazuje zakres terytorialnego wpływu interwencji realizowanych w ramach różnych polityki publicznych, a więc również w ramach pozostałych strategii zintegrowanych. Przedstawia ona kluczowe dla rozwoju regionalnego wyzwania oraz zarysowuje cele rozwojowe w odniesieniu do różnego rodzaju obszarów uwzględniając funkcje przez nie pełnione, występujące potencjały oraz bariery. Ramy przestrzenne dla prowadzenia polityki rozwoju w Polsce, w tym realizacji poszczególnych strategii rozwojowych stanowi koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju

(Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030). Jest to główny dokument strategiczny kreujący ład przestrzenny w Polsce oraz porządkujący zagadnienia związane z rozwojem – w którym przestrzeń traktowana jest jako płaszczyzna odniesienia dla działań rozwojowych.

Główne cele ŚSRK:

Cel strategiczny:

Wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności.

Obszary strategiczne:

1. Sprawne i efektywne państwo.

Sprawnie działające państwo, efektywnie dysponujące dostępnymi środkami publicznymi i skutecznie odwołujące się do energii samoorganizującego się społeczeństwa obywatelskiego jest warunkiem realizacji przyjętych celów rozwojowych. Sprawne państwo jest: przejrzyste, przyjazne, pomocnicze i partycypacyjne.

2. Konkurencyjna gospodarka.

Zwiększanie konkurencyjności gospodarki jest kluczowym zadaniem warunkującym rozwój kraju i pozycję Polski na rynku światowym. Sprawne i oparte na zdrowych zasadach funkcjonowanie gospodarki, jej efektywność i nowoczesność decydują o zamożności obywateli, zdolności państwa do realizacji swoich funkcji oraz jego bezpieczeństwie

3. Spójność społeczna i terytorialna.

W celu poprawy spójności społecznej i terytorialnej tworzone będą warunki do rozprzestrzeniania procesów rozwojowych zarówno w kontekście geograficznym - na różne obszary o słabszych potencjałach, jak i włączania w procesy rozwojowe tych, którzy pozostawali dotychczas tylko biernymi odbiorcami zachodzących zmian. Procesom rozwojowym towarzyszy zwykle rozwarstwienie, które jest wynikiem splotu różnych czynników: zapóźnień infrastrukturalnych, przestarzałej struktury społeczno-gospodarczej, niskiej produktywności i innowacyjności, słabości kapitału ludzkiego i społecznego.

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020 odpowiada w pełni dwóm obszarom strategicznym Strategii Rozwoju Kraju 2020:

1. Konkurencyjna gospodarka.
2. Spójność społeczna i terytorialna.

Planowane inwestycje Gminy Przeworsk zakładają wzrost gospodarczy oparty na lokalnych zasobach oraz branżach. Planowane funkcjonowanie gospodarki z jednej strony oparte jest na nowoczesności i innowacyjności, a z drugiej na zdrowych i racjonalnych zasadach. Szczególnie istotna dla gminy jest funkcjonalność logistyczna. W perspektywie 2016-2020 zaplanowano przedsięwzięcia związane z rozwojem infrastruktury drogowej (dostępność logistyczna), poprawą struktury społeczno-gospodarczej oraz wzrostem produktywności i innowacyjności.

5.3 Na poziomie regionalnym

Strategia Rozwoju Województwa - Podkarpackiego 2020 jest najważniejszym dokumentem programowym, który określa wizję rozwoju oraz cele i kierunki rozwoju województwa podkarpackiego. Dokument powstał w warunkach zmiany podejścia do polityki rozwoju, mocno akcentującego jej wymiar terytorialny. Scenariusz rozwoju województwa do 2020 r. został opracowany przy założeniu zasadniczego wpływu czynników zewnętrznych i wewnętrznych. W oparciu o przeprowadzoną selekcję uwarunkowań o dominującym oddziaływaniu na przyszły stan województwa oraz prospektywną symulację ich wystąpienia sformułowane zostały trzy odmienne scenariusze rozwoju regionu. Zarysowane i skonfrontowane obrazy sytuacji województwa, obejmujące spełnienie każdego ze scenariuszy pozwoliły na wskazanie najbardziej pożądanego modelu rozwoju regionu. Rokuje on stabilnym, trwałym i zrównoważonym wzrostem społeczno-gospodarczym województwa. Podkarpackie charakteryzuje się dynamicznym, ale relatywnie niskim poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego. Wartość regionalnego PKB sytuują województwo na jednym z ostatnich miejsc w Unii Europejskiej. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca województwa w 2012 r. wyniósł 67,0% i był najniższym wynikiem w kraju. W celu przyspieszenia rozwoju społeczno-gospodarczego w województwie podkarpackim sprecyzowano inteligentne specjalizacje w obszarach, w których osiągnąć można przewagę konkurencyjną i dokonać transformacji gospodarczej zgodnie z Regionalną Strategią Innowacji. W ramach specjalizacji wiodących zostały sprecyzowane: Lotnictwo i kosmonautyka oraz Jakość życia. Specjalizacją wspomagającą jest natomiast Informatyka i telekomunikacja.

Wizja województwa podkarpackiego w 2020 r.

Wizja rozwoju regionu zbudowana została na bazie sformułowanych scenariuszy zmian o charakterze prospektywnym zmierzających do osiągnięcia wariantowych stanów rozwoju regionu. W efekcie przeprowadzonych analiz wybrano ten spośród nich, który rokuje osiągnięcie najpełniejszego efektu rozwojowego.

W 2020 roku województwo podkarpackie będzie obszarem zrównoważonego i inteligentnego rozwoju gospodarczego, wykorzystującym wewnętrzne potencjały oraz transgraniczne położenie, zapewniającym wysoką jakość życia mieszkańców.

Województwo podkarpackie w 2020 roku zmniejszy dystans rozwojowy wobec bardziej rozwiniętych regionów Unii Europejskiej, kraju, a także będzie liderem rozwoju wśród województw Polski Wschodniej. Wymiernymi rezultatami rozwoju regionu będą relatywny wzrost udziału w tworzeniu PKB Polski oraz niższy od średniej krajowej wskaźnik bezrobocia.

W 2020 roku Podkarpacie powinno być obszarem efektywnie wykorzystanych gospodarczych atutów regionu i jego wewnętrznych potencjałów oraz transgranicznego położenia, w którym (dzięki wprowadzeniu innowacyjnych rozwiązań technologicznych, produktowych i organizacyjnych oraz inwestycjom zewnętrznym) dynamicznie rozwijają się kluczowe branże, tj. przemysł elektromaszynowy (w tym zwłaszcza lotniczy), informatyczny, chemiczny, farmaceutyczny, przetwórstwo rolno-spożywcze, a także usługi turystyczne, uzdrowiskowe i logistyczne. Proces ten zostanie oparty na znacznie poprawionej zewnętrznej dostępności komunikacyjnej (sieć dróg krajowych i wojewódzkich powiązana funkcjonalnie z autostradą A4 i drogą ekspresową S-19; magistrala kolejowa E30 oraz linia nr 71, lotnisko Rzeszów), a także na zmianach w kluczowych połączeniach wewnątrz regionu.

Podniesiona zostanie konkurencyjność gospodarcza Rzeszowa wraz z jego obszarem funkcjonalnym a także ośrodków stanowiących rzeczywiste i potencjalne bieguny wzrostu. Wzmocnieniu ulega potencjał intelektualny Rzeszowa, m.in. poprzez realne wsparcie wyższych uczelni Rzeszowa (państwowych i prywatnych). Aktywnie działa Podkarpacki Park Naukowo-Technologiczny, a w jego ramach klastry lotniczy i informatyczny. Powstają centra biurowo-kongresowo-handlowo-wystawiennicze przyciągające międzynarodowe instytucje. W efekcie obszar ten będzie regionalnym centrum wzrostu i innowacji oddziałującym pozytywnie na rozwój pozostałych terytoriów i podniesienie konkurencyjności regionu w skali krajowej i międzynarodowej. Korzystny układ przestrzenny Rzeszowa wraz z otaczającymi go miastami średniej wielkości (rozwinięty układ policentryczny) sprzyja dyfuzji efektów rozwoju na obszarze całego województwa. Poprawiająca się dostępność komunikacyjna, przygraniczne położenie oraz tradycje przemysłowe Rzeszowa i regionalnych biegunów wzrostu przełożą się na dynamiczny rozwój społeczno-gospodarczy regionu.

Dzięki transferowi technologii oraz absorpcji wyników badań naukowych zwiększy się konkurencyjność sektora przedsiębiorstw. Stymulatorami rozwoju podmiotów gospodarczych będą m.in. aktywnie działające instytucje otoczenia biznesu. Proces ten obejmie także rolnictwo, w którym nastąpią zmiany w strukturze agrarnej, rozwinię się specjalizacja w produkcji oraz przetwórstwo rolno-spożywcze. Wzrost atrakcyjności turystycznej regionu oraz konkurencyjność produktu turystycznego wesprą wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich. Realnymi motorami wzrostu gospodarczego regionu staną się działające i nowo powstałe klastry gospodarcze, grupy producenckie oraz struktury o charakterze międzysektorowym. Działalność przedsiębiorstw z sektorów wysokiej szansy (w

tym grupy przedsiębiorstw przemysłu lotniczego), możliwość skorzystania z zachęt dla inwestorów, liczące się zaplecze naukowo-badawcze, obecność wykwalifikowanych pracowników przy relatywnie niskich kosztach pracy, a także atrakcyjne uwarunkowania kulturowe i rekreacyjne – to czynniki, które doprowadzą do zbudowania przewagi komparatywnej regionu na rynku inwestycyjnym. Efektem tego będą nowe lokalizacje inwestycji w regionie. Zakładanym i pożądanym rezultatem działań rozwojowych będą nowe miejsca pracy, co przyczyni się do zahamowania negatywnych procesów migracyjnych i wesprze włączenie społeczne.

Szkolnictwo wyższe wzmocni swój potencjał kadrowy, a poprzez nowoczesne zaplecze laboratoryjne i współpracę z podmiotami gospodarczymi rozwinie na szerszą skalę badania stosowane i rozwojowe. Nastąpią zmiany w kierunkach kształcenia oraz rozwinięte zostaną praktyczne i interaktywne formy edukacji. Poprawiona zostanie jakość kształcenia i przydatność absolwentów dla pracodawców, poczynając od szkolnictwa wyższego, a na kształceniu zawodowym kończąc. Publiczna oferta edukacyjna zabezpieczy możliwość kształcenia się przez całe życie, w tym z wykorzystaniem Internetu. Zapewniony zostanie powszechny dostęp do Internetu jako nośnika przekazów edukacyjnych, kulturowych, a przede wszystkim jako narzędzia działalności gospodarczej, co przyczyni się do zmniejszenia wykluczenia społecznego. Proces ten zostanie wsparty poprzez dalszy rozwój społeczeństwa obywatelskiego i solidarności środowiskowej.

Wzbożone zostanie życie kulturalne w regionie oraz dostęp do kultury wysokiej. Pomimo postępującej uniwersalizacji kultury europejskiej zachowane zostanie dziedzictwo kulturowe regionu stanowiące o tożsamości jego mieszkańców. Poprawiona zostanie dostępność do specjalistycznej opieki medycznej oraz rozwinięte lecznictwo uzdrowiskowe, co wpłynie na dalsze wydłużenie się przeciętnej długości życia w regionie. Dzięki rozwiniętemu monitoringowi zagrożeń, rozbudowie koniecznej infrastruktury oraz poprawie stanu gotowości specjalistycznych służb: znacznie zmniejszy się w regionie skala zagrożeń związanych z nagłym działaniem sił natury oraz ludzi. Poprawie ulegnie stan środowiska naturalnego, w tym cennych zasobów przyrodniczych, wody, powietrza (zmniejszony poziom emisji CO₂), obniżony zostanie poziom hałasu oraz poprawiona gospodarka odpadami. Na szeroką skalę będą rozwijane odnawialne źródła energii.

Pozytywne zmiany, które zajdą w województwie zarówno w sferze gospodarczej jak i społecznej, spowodują poprawę warunków i jakości życia mieszkańców, sprawią, że stanie się ono miejscem bardziej atrakcyjnym i przyjaznym szczególnie dla ludzi młodych, którzy właśnie na tym obszarze będą mieli możliwość realizacji swoich aspiracji zawodowych i życiowych.

Cel główny strategii:

Efektywne wykorzystanie zasobów wewnętrznych i zewnętrznych dla zrównoważonego i inteligentnego rozwoju społeczno-gospodarczego drogą do poprawy jakości życia mieszkańców.

Cele strategiczne pokazują, poprzez jakie obszary działań zamierza się osiągnąć cel główny. Cele strategiczne określono dla dziedzin działań strategicznych wskazanych w *Strategii rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007-2020 (SRW)*. Przyjęto, iż cele te powinny być jasno sprecyzowane, możliwe do osiągnięcia, wskazujące zakładany czas do realizacji, mierzalne, a także uwzględniające zidentyfikowane szanse rozwojowe oraz zagrożenia.

Układ celów, Dziedzin działań strategicznych oraz Priorytetów tematycznych

1. KONKURENCYJNA I INNOWACYJNA GOSPODARKA

Cel 1 Rozwijanie przewag regionu w oparciu o kreatywne specjalizacje jako przejaw budowania konkurencyjności krajowej i międzynarodowej

- **Priorytet 1.1 Przemysł**

Cel: Przemysł nowoczesnych technologii wzmacniający konkurencyjność regionalnej gospodarki.

- **Priorytet 1.2 Nauka, badania i szkolnictwo wyższe**

Cel: Rozwój konkurencyjnego szkolnictwa wyższego i sfery badawczo-rozwojowej jako kluczowych czynników stymulujących rozwój regionu

- **Priorytet 1.3 Turystyka**

Cel: Budowa konkurencyjnej, atrakcyjnej oferty rynkowej opartej na znacznym potencjale turystycznym regionu

- **Priorytet 1.4 Rolnictwo**

Cel: Poprawa konkurencyjności sektora rolno – spożywczego

- **Priorytet 1.5 Instytucje otoczenia biznesu**

Cel: Rozwój przedsiębiorczości poprzez ofertę instytucji otoczenia biznesu

2. KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY

Cel 2 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego jako czynników: innowacyjności regionu oraz poprawy poziomu życia mieszkańców

- **Priorytet 2.1 Edukacja**

Cel: Dostosowanie systemu edukacji do aktualnych potrzeb i wyzwań przyszłości

- **Priorytet 2.2 Kultura i dziedzictwo kulturowe**

Cel: Rozwinięty i efektywnie wykorzystany potencjał kulturowy regionu

- **Priorytet 2.3 Społeczeństwo obywatelskie**

Cel: Wzmocnienie podmiotowości obywateli, rozwój instytucji społeczeństwa obywatelskiego oraz zwiększenie ich wpływu na życie publiczne

- **Priorytet 2.4 Włączenie społeczne**

Cel: Wzrost poziomu adaptacyjności zawodowej i integracji społecznej w regionie

- **Priorytet 2.5 Zdrowie publiczne**

Cel: Zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego społeczeństwa poprzez poprawę dostępności i jakości funkcjonowania systemu ochrony zdrowia

- **Priorytet 2.6 Sport powszechny**

Cel: Zwiększenie aktywności ruchowej oraz rozwoju psychofizycznego społeczeństwa

3. SIEĆ OSADNICZA

Cel 3 Podniesienie dostępności oraz poprawa spójności funkcjonalno-przestrzennej jako element budowania potencjału rozwojowego regionu

- **Priorytet 3.1 Dostępność komunikacyjna**

Cel: Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności przestrzennej województwa ze szczególnym uwzględnieniem Rzeszowa jako ponadregionalnego ośrodka wzrostu.

- **Priorytet 3.2 Dostępność technologii informacyjnych**

Cel: Rozbudowa wysokiej jakości sieci telekomunikacyjnej oraz zwiększenie wykorzystania technologii informacyjnych na terenie całego województwa.

- **Priorytet 3.3 Funkcje metropolitalne Rzeszowa**

Cel: Wzmacnianie pozycji Rzeszowa w przestrzeni krajowej i europejskiej dynamizujące procesy rozwojowe w obrębie województwa.

- **Priorytet 3.4 Funkcje obszarów wiejskich**

Cel: Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku

- **Priorytet 3.5. Spójność przestrzenna i wzmacnianie funkcji biegunów wzrostu**

Cel: Wzmacnianie podstaw rozwojowych oraz dywersyfikacja funkcji biegunów wzrostu, w tym ośrodków subregionalnych w wymiarze regionalnym, krajowym i międzynarodowym.

4. ŚRODOWISKO I ENERGETYKA

Cel 4 Racjonalne i efektywne wykorzystanie zasobów z poszanowaniem środowiska naturalnego sposobem na zapewnienie bezpieczeństwa i dobrych warunków życia mieszkańców oraz rozwoju gospodarczego województwa

- **Priorytet 4.1 Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków**

Cel: Zabezpieczenie mieszkańców województwa podkarpackiego przed negatywnymi skutkami zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi oraz wynikającymi z działalności człowieka.

- **Priorytet 4.2. Ochrona środowiska**

Cel: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa.

- **Priorytet 4.3. Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii**

Cel: Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego i efektywności energetycznej województwa podkarpackiego poprzez racjonalne wykorzystanie paliw i energii z uwzględnieniem lokalnych zasobów, w tym odnawialnych źródeł energii.

Cele strategiczne Strategii Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020 są w pełni zgodne z kierunkami rozwoju województwa podkarpackiego w perspektywie do 2020 roku. W obszarze Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka kierunki rozwojowe gminy zakładają wzrost gospodarczy oraz poprawę na rynku pracy. Zaplanowany wzrost konkurencyjność gospodarczej gminy zostanie oparty na zidentyfikowanym silnym potencjale sektora rolno-spożywczego oraz turystycznego. Szczególnie istotne w planach gospodarczych Gminy Przeworsk jest stworzenie odpowiednich warunków do rozwoju przedsiębiorczości, w tym do rozwoju MŚP w obszarze gminy, czyniąc go oraz region atrakcyjnym dla potencjalnych inwestorów. Planowane interwencje wpłyną na realizację celu regionalnego nr 1 *Rozwijanie przewag regionu w oparciu o kreatywne specjalizacje jako przejaw budowania konkurencyjności krajowej i międzynarodowej*. W obszarze Kapitał ludzki i społeczny kierunki rozwojowe gminy są zgodne z celem nr 2 Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego 2020 - *Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego jako czynników: innowacyjności regionu oraz poprawy poziomu życia mieszkańców*. Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020 zakłada zwiększenie atrakcyjności gminy jako obszaru odpowiedniego do zamieszkania oraz rozwiązanie zdiagnozowanych problemów społecznych. W obszarze Sieć osadnicza założona została poprawa funkcjonalności logistycznej gminy, jako podstawa rozwoju społeczno-gospodarczego oraz zmniejszenia

wykluczenia społecznego i ubóstwa, co wpływa na realizację celu w skali regionalnej nr 3, tj. *Podniesienie dostępności oraz poprawa spójności funkcjonalno-przestrzennej jako element budowania potencjału rozwojowego regionu*. W obszarze Środowisko i energetyka kierunki rozwojowe Gminy Przeworsk są zgodne z celem nr 4 Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego 2020, tj. *Racjonalne i efektywne wykorzystanie zasobów z poszanowaniem środowiska naturalnego sposobem na zapewnienie bezpieczeństwa i dobrych warunków życia mieszkańców oraz rozwoju gospodarczego województwa*. Jednym z celów strategicznych gminy w okresie do 2020 roku jest poprawa stanu środowiska naturalnego oraz efektywności energetycznej, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.

6. METODY REALIZACJI POSZCZEGÓLNYCH CELÓW STRATEGICZNYCH

1. Poprawa funkcjonalności logistycznej gminy;

Cel zostanie zrealizowany poprzez szereg inwestycji infrastrukturalnych związanych z budową, przebudową lub remontem dróg dojazdowych oraz wykonaniem oświetlenia drogowego. Przedsięwzięcia przyczynią się przede wszystkim do poprawy bezpieczeństwa, funkcjonalności oraz spójności z drogami powiatowymi. Funkcjonalna infrastruktura drogowa stanowi podstawę do rozwoju społeczno-gospodarczego gminy oraz zmniejszenia wykluczenia społecznego i ubóstwa. Dodatkowo zastosowanie energooszczędnych systemów w oświetleniu ulicznym przyczyni się do realizacji celu strategicznego 2 Poprawa stanu środowiska naturalnego oraz efektywności energetycznej w sektorze publicznym.

W perspektywie 2016-2020 zaplanowana została realizacja następujących inwestycji:

Nr	Zakres projektu	Lokalizacja	Szacunkowy koszt inwestycji	Przybliżony termin realizacji przedsięwzięcia w podziale na lata
1.	Budowa, przebudowa i remonty dróg, budowa parkingów oraz chodników, zatok i wiat autobusowych	Obszar całej Gminy Przeworsk Drogi Krajowe, Wojewódzkie, Powiatowe i Gminne	20 mln PLN	2016-2020
2.	Budowa oraz wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne	Obszar całej Gminy Przeworsk	4 mln PLN	2016-2020

2. Poprawa stanu środowiska naturalnego oraz efektywności energetycznej;

Cel zostanie zrealizowany poprzez inwestycje związane z głęboką termomodernizacją oraz wykorzystaniem systemu monitorowania i zarządzania energią w budynkach użyteczności publicznej. Inwestycje termomodernizacyjne budynków szkolnych przyczyniają się dodatkowo do wzmocnienia sektora edukacji na terenie Gminy Przeworsk. Ponadto zaplanowana została budowa Punktu Selektywnej Zbiórki odpadów Komunalnych oraz realizacja przedsięwzięć w odnawialne źródła energii.

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

W perspektywie 2016-2020 zaplanowana została realizacja następujących inwestycji:

Nr	Zakres projektu	Lokalizacja	Szacunkowy koszt inwestycji	Przybliżony termin realizacji przedsięwzięcia w podziale na lata
1.	Termoizolacja budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Przeworsk wraz z instalacją odnawialnych źródeł energii modernizacją kotłowni	Budynki szkolne w Grzędzie, Studzianie, Urzejowicach, Nowosielcach, Rozborzu, Mirocinie, Chałupkach, Świętoniowej, Ujeznej, budynków WDK w Studzianie, Nowosielcach, Grzędzie, Ujeznej, Mirocinie oraz budynku biblioteki w Urzejowicach	14 mln PLN	2016-2020
2.	Budowa mikroinstalacji OZE w budynkach użyteczności publicznej i budynkach gospodarstw domowych	Gmina Przeworsk	2,5 mln PLN	2016-2020
3.	Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki odpadów Komunalnych	Gmina Przeworsk	350 tys. PLN	2016-2020

3. Odnowa zdegradowanych przestrzeni oraz rozwiązanie zdiagnozowanych problemów społecznych.

Jednym z celów strategicznych Strategii Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020 jest odnowa zdegradowanych przestrzeni oraz rozwiązanie zdiagnozowanych problemów społecznych. Szczegółowe cele operacyjne zakładają nadanie nowych funkcji gospodarczych lub społecznych niewykorzystanym obszarom gminy, w konsekwencji poprawę życia mieszkańców. Metodą realizacji celu strategicznego nr 3 są przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

obiektów wraz z ich otoczeniem na terenie sołectw Gminy Przeworsk w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji użytkowych, w szczególności gospodarczych i społecznych. Przedsięwzięcia obejmą tereny o istotnym znaczeniu dla rozwoju gminy, dotkniętych szczególną koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych. Gminę charakteryzuje, m.in. duża ilość niewykorzystanych obszarów przestrzeni publicznej, terenów opuszczonych i przemysłowych oraz niedostateczna ilość obiektów o przeznaczeniu wypoczynkowym, rekreacyjnym i sportowym. Istotne jest, że większość kluczowych inwestycji realizowanych przez samorządy lokalne koncentruje się na mieście Przeworsk, a nie w obszarze gminy, co pośrednio wpływa na wzrost wykluczenia społecznego mieszkańców gminy. Wśród zdiagnozowanych problemów społecznych należy zaliczyć, m.in. brak wystarczającej ilości miejsc pracy na terenie gminy (niskie uprzemysłowienie), narastające zjawisko alkoholizmu wśród ludzi młodych oraz migrację społeczeństwa (osoby młode) w celu poszukiwania lepszych warunków życia i zatrudnienia, w konsekwencji zagrożenie osiągnięcia ujemnego przyrostu naturalnego i pogłębienie starzenia się społeczeństwa. Istnieje zidentyfikowana potrzeba wprowadzenia przemian służących rozwiązaniu zdiagnozowanych problemów społecznych przy wykorzystaniu mocnych stron gminy takich jak, m.in. strategiczne położenie oraz wysoki potencjał przestrzenny do rozwoju usług społecznych. Niezbędne jest podjęcie realnej współpracy z lokalną społecznością w celu opracowania szczegółowych potrzeb oraz metod rozwiązania zdiagnozowanych problemów społecznych. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne są procesem wieloletnim i złożonym (wielopłaszczyznowym) dlatego ich realizacja zostanie poprzedzona opracowaniem szczegółowego programu rewitalizacji. Powyższe umożliwi odpowiednie zaplanowanie, skoordynowanie działań oraz zapewni komplementarność i zintegrowanie wewnętrzne i zewnętrzne. Istotne jest aby podejmowane inicjatywy rewitalizacyjne były komplementarne do przedsięwzięć realizujących pozostałe cele strategiczne Gminy Przeworsk oraz były zgodne z celami najważniejszych dokumentów strategicznych na poziomie unijnym, krajowym i regionalnym.

W perspektywie 2016-2020 zaplanowana została realizacja następujących inwestycji:

Nr	Zakres projektu	Lokalizacja	Szacunkowy koszt inwestycji	Przybliżony termin realizacji przedsięwzięcia w podziale na lata
1.	Rewitalizacja przestrzeni publicznych	Gmina Przeworsk	20 mln PLN	2016-2020

4. Wzrost gospodarczy oraz poprawa na rynku pracy;

Cel zostanie zrealizowany poprzez inwestycje w infrastrukturę sprzyjającą rozwijaniu działalności gospodarczej opartej na lokalnych zasobach i produktach. Planowane interwencje zakładają kompleksowe przygotowanie terenów inwestycyjnych, w tym nadanie im nowych cech użytkowych w celu zainicjowania lokowania kapitału w gminie przez inwestorów zewnętrznych.

W perspektywie 2016-2020 zaplanowana została realizacja następujących inwestycji:

Nr	Zakres projektu	Lokalizacja	Szacunkowy koszt inwestycji	Przybliżony termin realizacji przedsięwzięcia w podziale na lata
1.	Utworzenie strefy inwestycyjnej w m. Świętoniowa (25 ha), Rozbórz (17 ha) i Gorliczyna (15 ha), Urzejowice.	Gmina Przeworsk	4,7 mln PLN	2016-2020

5. Wzrost atrakcyjności turystycznej gminy;

Atrakcyjność turystyczna Gminy Przeworsk oparta jest przede wszystkim na jej walorach naturalnych oraz historycznych. Planowane metody realizacji celu zakładają wzrost atrakcyjności rekreacyjnej gminy. W ramach przedsięwzięć zaplanowano kompleksową rewitalizację zabytkowego parku oraz zagospodarowanie stawu na cele rekreacyjne. W perspektywie 2016-2020 planowane są również działania marketingowe oraz informacyjne, których celem jest poprawa wizerunku gminy jako obszaru atrakcyjnego do czynnego wypoczynku.

W perspektywie 2016-2020 zaplanowana została realizacja następujących inwestycji:

Nr	Zakres projektu	Lokalizacja	Szacunkowy koszt inwestycji	Przybliżony termin realizacji przedsięwzięcia w podziale na lata
1.	Rewitalizacja zabytkowego parku oraz stawu	Urzejowice	3 mln PLN	

6. Zwiększenie atrakcyjności gminy jako obszaru odpowiedniego do zamieszkania.

Atrakcyjność osadnicza gminy zależy od wielu czynników. Do najważniejszych determinantów wpływających na miejsce osiedlania się społeczności należą uwarunkowania społeczno-ekonomiczne, infrastrukturalne, kulturalne i społeczne. Idealne miejsce do zamieszkania to takie, które zapewnia pracę i wypoczynek. Do zwiększenia atrakcyjności osadniczej Gminy Przeworsk przyczynią się przede wszystkim inwestycje realizujące pozostałe cele strategiczne gminy związane z poprawą funkcjonalności logistycznej gminy, wzrostem atrakcyjności turystycznej, rewitalizacją zdegradowanych obszarów, rozwiązywaniem zdiagnozowanych problemów społecznych, poprawą stanu środowiska naturalnego, wzrostem gospodarczym i aktywnością zawodową. Przedsięwzięcia, które bezpośrednio realizują cel strategiczny **Zwiększenie atrakcyjności gminy jako obszaru odpowiedniego do zamieszkania** zostały podzielone tematycznie odpowiednio do realizowanego celu operacyjnego:

Poprawa stanu gospodarki wodnej:

Cel zostanie zrealizowany poprzez inwestycje w infrastrukturę wodociągową oraz budowę i rozbudowę stacji uzdatniania wody na obszarze Gminy Przeworsk. Zwiększenie dostępności mieszkańców do infrastruktury wodnej stanowi istotny element atrakcyjności osadniczej Gminy Przeworsk.

W perspektywie 2016-2020 zaplanowana została realizacja następujących inwestycji:

Nr	Zakres projektu	Lokalizacja	Szacunkowy koszt inwestycji	Przybliżony termin realizacji przedsięwzięcia w podziale na lata
1.	Budowa zbiornika wody czystej SUW Świętoniowa, Modernizacja stacji uzdatniania wody Rozbórz	Świętoniowa, Rozbórz	1 mln PLN	2016-2020
2.	Budowa wodociągu przesyłowego Rozbórz – Ujezna	Rozbórz – Ujezna	800 tys. PLN	2016-2020

Zwiększenie dostępności do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej:

Cel operacyjny zostanie zrealizowany poprzez szereg inwestycji w infrastrukturę sportowo-rekreacyjną. Istnieje zidentyfikowana potrzeba społeczna rozwijania silnego potencjału gminy w obszarze sportu ukierunkowanego w szczególności na piłkę nożną. Cele rozwojowe Gminy Przeworsk w obszarze sportu zakładają wsparcie młodych talentów oraz stworzenie odpowiednich warunków technicznych do aktywnego wypoczynku. Ponadto działania przyczynią się do podniesienia jakości szkolnictwa w obszarze wychowania fizycznego.

Nr	Zakres projektu	Lokalizacja	Szacunkowy koszt inwestycji	Przybliżony termin realizacji przedsięwzięcia w podziale na lata
1.	Budowa boisk wielofunkcyjnych sportowych o nawierzchni poliuretanowej	Mirocin, Chałupki, Gorliczyna, Rozbórz, Ujezna, Grzęska, Urzejowice	2,31 mln PLN	2016-2020
2.	Wykonanie projektów i realizacja przyszkolnych sal gimnastycznych.	Mirocin, Chałupki, Studzian, Świętoniowa, Ujezna, Grzęska	8,7 mln PLN	2016-2020
3.	Budowa sportowego kompleksu wraz z modernizacją stadionu piłkarskiego	m.in. Gorliczyna	650 tys. PLN	2016-2020

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

Podniesienie jakości usług społecznych dla osób starszych i niepełnosprawnych:

Cel zostanie zrealizowany poprzez inwestycje w infrastrukturę oraz zapewnienie opieki dziennego pobytu dla osób starszych i niepełnosprawnych.

Nr	Zakres projektu	Lokalizacja	Szacunkowy koszt inwestycji	Przybliżony termin realizacji przedsięwzięcia w podziale na lata
1.	Adaptacja i wyposażenie budynków gminnych na domy dziennego pobytu dla osób starszych i niepełnosprawnych	Ujezna, Gwizdaj, Chałupki, Gorliczyna, Urzejowice	5 mln PLN	2016-2020

Szacunkowa kwota środków przeznaczonych na finansowanie realizacji strategii i jej podział między poszczególne priorytety w perspektywie 2016-2020.

Nr Priorytetu	Nazwa Priorytetu	Szacunkowa kwota
I.	Położenie i komunikacja	24 mln PLN
II.	Środowisko i zarządzanie energią	16,85 mln PLN
III.	Przestrzeń publiczna	20 mln PLN
IV.	Gospodarka	4,7 mln PLN
V	Turystyka	3 mln PLN
VI	Sfera społeczna	18,46 mln PLN
RAZEM		87,01 mln PLN

7. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA REALIZACJI CELÓW STRATEGICZNYCH

7.1 Fundusze unijne - wprowadzenie

W latach 2014-2020 Polska zainwestuje 82,5 mld euro z unijnej polityki spójności.¹⁷

Na tę kwotę składają się:

- ok. 76,9 mld euro dostępnych w programach operacyjnych, w tym ponad 252 mln euro na wsparcie bezrobotnej i nieuczącej się młodzieży,
- ok. 700 mln euro dostępnych w programach Europejskiej Współpracy Terytorialnej,
- 4,1 mld euro na projekty infrastrukturalne o znaczeniu europejskim w obszarze transportu w ramach instrumentu „Łącząc Europę”,
- ok. 473 mln euro z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD) na programy, które zapewnią żywność dla osób najbardziej potrzebujących oraz odzież i inne podstawowe artykuły osobom bezdomnym oraz dzieciom w trudnej sytuacji materialnej,
- ok. 287 mln z zarządzanej przez KE, ogólnej puli przeznaczonych na pomoc techniczną,
- ok. 100 mln euro na działania innowacyjne związane z rozwojem obszarów miejskich.

Środki te będzie można zainwestować m.in. w badania naukowe i ich komercjalizację, kluczowe połączenia drogowe (autostrady, drogi ekspresowe), rozwój przedsiębiorczości, transport przyjazny środowisku (kolej, transport publiczny), cyfryzację kraju (szerokopasmowy dostęp do Internetu, e-usługi administracji) czy włączenie społeczne i aktywizację zawodową

Zgodnie z Umową Partnerstwa fundusze zostaną zainwestowane w te obszary, które w największym stopniu przyczynią się do rozwoju Polski. Wśród nich:

- zwiększenie konkurencyjności gospodarki,
- poprawę spójności społecznej i terytorialnej kraju,
- podnoszenie sprawności i efektywności państwa.

¹⁷ Kwota ta nie obejmuje alokacji przeznaczonej na Wspólną Politykę Rolną w Polsce na lata 2014-2020, która wynosi dodatkowo **32 mld euro**.

Nominalnie wciąż najwięcej będziemy inwestować w infrastrukturę transportową (drogową i kolejową), ale **największy wzrost wydatków dotyczyć będzie innowacyjności i wsparcia przedsiębiorców**. Dzięki szerszej ofercie zwrotnych instrumentów finansowych (m.in. pożyczek, poręczeń) będzie można wesprzeć więcej projektów realizowanych przez małe i średnie przedsiębiorstwa. Nadal finansowane będą inwestycje w ochronę środowiska i energetykę, także projekty m.in. z dziedziny kultury, zatrudnienia, edukacji czy przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Samorzady województw będą zarządzać większą niż dotąd pulą europejskich pieniędzy. W latach 2007-2013 ok. 25 proc. wszystkich środków było wdrażanych przez samorzady, obecnie będzie to niemal 40 proc.

Nowy budżet to również inwestycje w miasta. Wsparcie otrzymają projekty związane z kompleksową rewitalizacją (w tym rewitalizacją społeczną), ekologicznym transportem miejskim, gospodarką niskoemisyjną. Ponadto, miasta wojewódzkie wraz z okalającymi je gminami będą realizować wspólne projekty, m.in. związane z dostępnością komunikacyjną.

W latach 2014-2020 fundusze polityki spójności zainwestujemy poprzez 6 krajowych programów operacyjnych, w tym jeden ponadregionalny dla województw Polski Wschodniej (lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie). Samorzady województw będą zarządzać około 40 proc. funduszy polityki spójności - **31,28 mld euro**. Zainwestują te pieniądze poprzez regionalne programy operacyjne (odrębne programy dla 16 województw). Programy regionalne będą dwufunduszowe, tj. finansowane ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego.

Biorąc pod uwagę wielkość oraz położenie Gminy Przeworsk, a także specyfikę planowanych do realizacji przedsięwzięć realizujących cele strategiczne gminy w perspektywie 2016-2020 najważniejszymi programami pomocowymi, które mogą współfinansować planowane do realizacji projekty są: Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 oraz Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 jest jednym z 16 regionalnych programów operacyjnych, które służyć mają realizacji Umowy Partnerstwa (UP) w zakresie polityki spójności. UP jest dokumentem określającym strategię interwencji funduszy europejskich w ramach trzech polityk unijnych: polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa w Polsce w latach 2014-2020.

Głównym celem Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 jest zwiększenie konkurencyjności województwa podkarpackiego oraz poprawa warunków życia jego mieszkańców poprzez wdrożenie zasad zrównoważonego rozwoju. Spośród trzech Priorytetów Strategii EUROPA 2020, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 największy udział środków skierowany jest na wsparcie **rozwoju zrównoważonego** (ok. 40% środków UE). Drugim co do wielkości wsparcia są działania na rzecz **wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu** (ok. 35% środków UE). **Wzrostowi inteligentnemu** dedykowanych jest ok. 21% środków UE.

Łączna alokacja środków finansowych w ramach programu wynosi ponad **2 112 mln euro**.

Priorytety finansowania

Środki finansowe przeznaczono na realizację głównego założenia zreformowanej polityki spójności, czyli na pobudzenie konkurencyjności:

- 50% środków z EFRR przeznaczono na wsparcie dla firm z sektora MŚP w zakresie innowacyjności, badań, rozwoju technologicznego i usług elektronicznych, a także zwiększenie wydajności energetycznej i wykorzystania odnawialnych źródeł energii;
- 28% środków z EFS przeznaczono na promocję włączenia społecznego i walkę z ubóstwem.

Oczekiwane efekty

Najważniejsze oczekiwane efekty:

- zwiększenie o ponad 30% w relacji do PKB wydatków na badania i rozwój;
- wsparcie dla prawie 2000 przedsiębiorstw;
- modernizacja 107 km linii kolejowych i wybudowanie 273 km nowych dróg;
- wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w bilansie energetycznym z 12,9% do 15%;
- zwiększenie odsetka populacji posiadającej dostęp do systemu odprowadzania ścieków z 69,90% do 80%;
- utworzenie około 3500 nowych miejsc w żłobkach oraz około 10 000 miejsc w przedszkolach.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 jest wkomponowany w całościowy system polityki rozwoju kraju, w szczególności poprzez mechanizm Umowy Partnerstwa. Umowa ta określa strategię wykorzystania środków unijnych na rzecz realizacji wspólnych dla UE celów określonych w unijnej strategii wzrostu „*Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*” z uwzględnieniem potrzeb rozwojowych danego państwa członkowskiego.

Celem głównym PROW 2014–2020 jest poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich.

Program będzie realizował wszystkie sześć priorytetów wyznaczonych dla unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014 – 2020, a mianowicie:

1. Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich.
2. Poprawa konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych.
3. Poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie.
4. Odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa.
5. Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach: rolnym, spożywczym i leśnym.
6. Zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

Budżet unijny na Wspólną Politykę Rolną (WPR) w Polsce na lata 2014-2020 wyniesie (w cenach bieżących) nieco ponad **32 mld** euro. W perspektywie finansowej 2014-2020 Polska uzyska na rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich nominalnie o około 12% więcej unijnych środków niż otrzymała w latach 2007-2013. Planuje się, że łączne środki publiczne przeznaczone na realizację PROW 2014-2020 wyniosą **13 513 295 000 euro**, w tym: **8 598 280 814** z budżetu UE (EFRROW) i **4 915 014 186** euro wkładu krajowego.

W ramach PROW 2014-2020 będzie realizowanych łącznie 15 działań.

Pomoc finansowa ze środków Programu będzie skierowana głównie do sektora rolnego.

Sektor ten jest szczególnie istotny z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich i wymaga znacznego i odpowiednio ukierunkowanego wsparcia. Planowane

w Programie instrumenty pomocy finansowej będą miały na celu przede wszystkim rozwój gospodarstw rolnych (*Modernizacja gospodarstw rolnych, Restrukturyzacja małych gospodarstw rolnych, Premie dla młodych rolników, Płatności dla rolników przekazujących małe gospodarstwa rolne*). W celu zapewnienia zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich kontynuowane będą również działania przyczyniające się do rozwoju przedsiębiorczości, odnowy i rozwoju wsi, w tym w zakresie infrastruktury technicznej, które będą realizowane zarówno w ramach odrębnych działań, jak również poprzez działanie Leader. Kontynuacja wdrażania Lokalnych Strategii Rozwoju (Leader) wzmocni realizację oddolnych inicjatyw społeczności lokalnych.

7.2 Proponowane finansowanie zaplanowanych projektów

Cel strategiczny nr 1 Poprawa funkcjonalności logistycznej gminy

Proponowanym źródłem finansowania inwestycji w infrastrukturę drogową oraz energooszczędne oświetlenie uliczne są środki Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 oraz opcjonalnie środki Programu rozwoju gminnej i powiatowej infrastruktury drogowej na lata 2016-2019. Realizacja projektów w ramach wymienionych programów wymaga zaangażowania środków pochodzących z budżetu gminy.

W ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 tego typu przedsięwzięcia mogą uzyskać wsparcie na podstawie art. 20 Rozporządzenia *Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005, zwanego dalej rozporządzeniem EFRROW*. Dedykowanym środkiem pomocy jest ***Poddziałanie 7.2 Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii***. Wsparcie w ramach tego typu operacji obejmuje budowę lub modernizację dróg lokalnych i związanych z nimi urządzeń.

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

Infrastruktura drogowa

Poddziałanie 7.2 Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii (PROW)

Cele	Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich. Bariery rozwoju społeczno – ekonomicznego wielu miejscowości wiejskich w Polsce jest brak dobrej jakości dróg. W warunkach utrudnień komunikacyjnych zahamowany jest rozwój lokalnej przedsiębiorczości, ograniczone są możliwości podejmowania przez mieszkańców zatrudnienia poza miejscem zamieszkania oraz korzystania z usług publicznych (edukacja, zdrowie, kultura).
Typy projektów	Wsparciem mogą zostać objęte projekty związane z budową lub modernizacją dróg lokalnych i związanych z nimi urządzeń, w tym: <ul style="list-style-type: none"> - koszty budowy, przebudowy lub modernizacji obiektów budowlanych; - koszty zakupu sprzętu, materiałów i usług, służących realizacji operacji; - koszty ogólne, bezpośrednio związane z przygotowaniem i realizacją operacji
Warunki ogólne uzyskania wsparcia.	Pomoc może być przyznana jeśli operacja: <ul style="list-style-type: none"> • jest realizowana w miejscowości, należącej do: <ul style="list-style-type: none"> - gminy wiejskiej lub - gminy miejsko-wiejskiej, z wyłączeniem miast liczących powyżej 5 tys. mieszkańców, lub - gminy miejskiej z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 tys. mieszkańców; • jest spójna z dokumentem planistycznym gminy, lub lokalną strategią rozwoju gminy, lub planem rozwoju miejscowości; • spełnia wymagania wynikające z obowiązujących przepisów prawa, które mają zastosowanie do tej operacji; • realizowana będzie na nieruchomości należącej do wnioskodawcy lub wnioskodawca posiada prawo do dysponowania nieruchomością na cele określone w operacji przez okres związania celem; • ma na celu połączenie jednostki osadniczej z istniejącą siecią drogową.
Warunki finansowe uzyskania wsparcia:	<ul style="list-style-type: none"> • Wysokość pomocy ze środków EFRROW nie może przekroczyć 3 000 000 PLN na beneficjenta w okresie realizacji Programu. • Poziom pomocy finansowej z EFRROW wynosi 63,63% kosztów kwalifikowalnych projektu. Wymagany krajowy wkład środków publicznych, w wysokości 36,37% kosztów kwalifikowalnych projektu, pochodzi ze środków własnych beneficjenta. • W ramach operacji wartość całkowitego kwalifikowalnego kosztu nie może przekroczyć 1 000 000 EUR.
Beneficjenci:	<ul style="list-style-type: none"> • gmina, powiat lub ich związki

Program rozwoju gminnej i powiatowej infrastruktury drogowej na lata 2016-2019

Cele	<p>Celem głównym (strategicznym) Programu jest podniesienie poziomu i jakości życia społeczności lokalnych oraz zwiększenie efektywności instytucji publicznych, dzięki intensyfikacji rozwoju bezpiecznej, spójnej, funkcjonalnej i efektywnej infrastruktury drogowej, poprzez wsparcie działań samorządu gminnego i powiatowego na rzecz modernizacji i budowy dróg lokalnych o kluczowym znaczeniu dla zrównoważonego rozwoju społeczno – gospodarczego wspólnot samorządowych.</p> <p>Nowy Program zatwierdzony 8 września 2015 r. uchwałą Rady Ministrów zacznie obowiązywać od 2016 r. Na realizację zadań przewidzianych w Programie jednostki samorządu terytorialnego będą otrzymywać dotację z budżetu państwa, przeznaczoną na dofinansowanie zadań własnych w zakresie budowy, przebudowy i remontów dróg powiatowych i gminnych.</p>
Typy projektów	Budowa, przebudowa lub remont dróg powiatowych oraz dróg gminnych.
Warunki ogólne uzyskania wsparcia.	Dofinansowanie zadań ze środków budżetu państwa w wysokości do 50% kwoty dotacji, lecz nie więcej niż 3 mln zł.
Warunki finansowe uzyskania wsparcia:	Intensywność pomocy: do 50% kwoty dotacji.
Beneficjenci:	<ul style="list-style-type: none"> • Jednostki samorządu terytorialnego.

Oświetlenie uliczne

Działanie 3.3 Poprawa jakości powietrza; Poddziałanie 3.3.1 Realizacja planów niskoemisyjnych RPO WP 2014-2020.

Cele	<ul style="list-style-type: none"> • Obniżona emisyjność pyłów w ośrodkach miejskich województwa.
Typy projektów	<p>W zakresie energooszczędnego oświetlenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Modernizacja systemów oświetlenia. Dotyczy systemów finansowanych ze środków jednostek samorządu terytorialnego. Prace mogą dotyczyć oświetlenia publicznych: dróg, ulic, parków, placów, ciągów pieszych lub rowerowych, sygnalizacji świetlnej, których efektem będzie zmniejszenie zużycia energii elektrycznej. Zakres prac obejmuje: <ul style="list-style-type: none"> - wymianę źródeł światła na energooszczędne, - wymianę opraw oświetleniowych wraz z osprzętem na energooszczędne,

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

	<ul style="list-style-type: none"> - wdrażanie systemów oświetlenia o regulowanych parametrach (natężenie, wydajność, sterowanie) w zależności od potrzeb użytkowych, - stosowanie energooszczędnych systemów zasilania, - budowę, instalację nowych lamp zasilanych OZE lub zasilanych z sieci elektroenergetycznej – wyłącznie jako element projektu.
Warunki ogólne uzyskania wsparcia.	<ul style="list-style-type: none"> • Wydatki kwalifikowalne dotyczące budowy, instalacji nowych lamp zasilanych OZE lub zasilanych z sieci elektroenergetycznej nie mogą stanowić więcej niż 20% wydatków kwalifikowalnych projektu; • Wymianie podlegają wyłącznie urządzenia wybudowane, zainstalowane przed 2004 r. lub wyposażone w źródła światła o klasie energetycznej niższej od A (A3 w przypadku lamp fluorescencyjnych); • Wydatki kwalifikowane nie mogą dotyczyć: oświetlenia dekoracyjnego, systemów sterowania ruchem ulicznym.
Warunki finansowe uzyskania wsparcia:	<p>Intensywność pomocy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projekty nieobjęte pomocą publiczną: 85% • Projekty objęte pomocą publiczną: zgodnie z programami pomocy publicznej. <p>Maksymalna kwota dofinansowania dla projektu w zakresie systemów oświetlenia wynosi 2 000 000 PLN.</p>
Beneficjenci:	<ul style="list-style-type: none"> • Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia; • Podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia; • Jednostki sektora finansów publicznych, posiadające osobowość prawną; • Przedsiębiorstwa; • Organizacje pozarządowe; • Spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, TBS; • Porozumienia podmiotów wyżej wymienionych, reprezentowane przez lidera.

Podstawowe uwarunkowania Gminy Przeworsk, takie jak położenie oraz wielkość uniemożliwiają wsparcie inwestycji w infrastrukturę drogową z programów krajowych finansowanych ze środków Funduszu Spójności oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Na poziomie krajowym wspierane będą przedsięwzięcia związane przede wszystkim z budową, przebudową dróg znajdujących się w sieci TEN-T, dróg krajowych oraz dróg wyprowadzających ruch z miast na prawach powiatu w ciągu dróg krajowych. W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 wsparcie dedykowane dla infrastruktury drogowej nie obejmuje przedsięwzięć zaplanowanych na terenie Gminy Przeworsk. Działanie 5.1 *Infrastruktura drogową* obejmuje wsparciem przedsięwzięcia ukierunkowane na budowę / rozbudowę / przebudowę dróg wojewódzkich prowadzących bezpośrednio lub pośrednio do autostrady/drogi ekspresowej

lub prowadzących bezpośrednio do dróg krajowych lub przejść granicznych, lub wypełniających luki w sieci dróg pomiędzy miastami subregionalnymi i/lub ośrodkiem wojewódzkim, wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz budowę / rozbudowę / przebudowę dróg lokalnych (tj. dróg zaliczanych do kategorii dróg powiatowych lub gminnych) stanowiących konieczne bezpośrednie połączenia z siecią TEN-T, przejściami granicznymi, portami lotniczymi, terminalami towarowymi, centrami lub platformami logistycznymi, wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Alternatywą wsparcia infrastruktury drogowej na terenie gminy w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 jest Działanie 6.3 *Rewitalizacja przestrzeni regionalnej*. Należy jednak pamiętać, że tego typu wsparcie możliwe jest wyłącznie w przypadku kompleksowego projektu, zakładającego rewitalizację obszaru gminy, a koszty budowy lub modernizacji dróg mogą być współfinansowane jedynie do wysokości 30% wartości kosztów kwalifikowanych projektu. Warto jednak przeanalizować skorzystanie ze wsparcia w ramach ww. Działania poprzez ujęcie w projekcie rewitalizacyjnym Gminy Przeworsk układu drogowego. W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 możliwe jest natomiast dofinansowanie do energooszczędnego oświetlenia drogowego (Działanie 3.3 *Poprawa jakości powietrza*; Poddziałanie 3.3.1 *Realizacja planów niskoemisyjnych*). Przedsięwzięcia zakładające wyłącznie budowę/modernizację dróg lokalnych mogą uzyskać wsparcie w ramach Poddziałania 7.2 Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 oraz Programu rozwoju gminnej i powiatowej infrastruktury drogowej na lata 2016-2019.

Cel strategiczny nr 2 Poprawa stanu środowiska naturalnego oraz efektywności energetycznej;

Inwestycje planowane do realizacji w ramach celu strategicznego nr 2 mogą uzyskać wsparcie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020. Proponowanym źródłem finansowania inwestycji związanych z wykorzystaniem źródeł odnawialnych do produkcji energii jest Działanie **3.1 Rozwój OZE**. Przedsięwzięcia zakładające redukcję emisji zanieczyszczeń oraz kosztów energii w sektorze publicznym mogą uzyskać wsparcie w ramach Działania **3.2 Modernizacja energetyczna budynków**. Budowa punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych kwalifikuje się do wsparcia w ramach Działania **4.2 Gospodarka odpadami**.

Infrastruktura OZE

Działanie 3.1 Rozwój OZE RPO WP 2014-2020

Cele	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększony poziom produkcji energii z odnawialnych źródeł energii w generacji rozproszonej.
Typy projektów	<ul style="list-style-type: none"> • Roboty budowlane i/lub wyposażenie w zakresie przedsięwzięć dotyczących wytwarzania energii z odnawialnych źródeł w oparciu o energię wody, wiatru, słońca, geotermii¹⁵, biogazu i biomasy. Inwestycje o łącznej mocy instalowanej elektrowni/jednostki poniżej: <ul style="list-style-type: none"> - energia wodna (do 5 MWe), - energia wiatru (do 5 MWe), - energia słoneczna (do 2 MWe/MWt), - energia geotermalna (do 2 MWt, brak limitu dla wytwarzania energii elektrycznej), - energia biogazu (do 1 MWe, brak limitu dla wytwarzania energii cieplnej), - energia biomasy (do 5 MWt/MWe). <p>Projekty mogą obejmować również roboty budowlane i/lub wyposażenie związane z podłączeniem ww. instalacji do sieci elektroenergetycznych / ciepłowniczych.</p> <p>Inwestycje mogą być realizowane w formie „projektów parasolowych”.</p> <p>”Projekt parasolowy” – w tego typu projektach beneficjent przygotowuje, zleca i koordynuje wykonanie mikroinstalacji OZE, z których korzystać będą gospodarstwa domowe z terenu danej gminy. Energia wytworzona w mikroinstalacji powinna być zużywana na własne potrzeby gospodarstw domowych, a tylko jej niewykorzystana część może być wprowadzona do sieci elektroenergetycznej. Ostatecznymi odbiorcami projektu mogą być osoby fizyczne. Beneficjent zobowiązany jest do wybrania ostatecznych odbiorców wsparcia w otwartej, przejrzystej i niedyskryminującej procedurze. Beneficjentem (wnioskodawcą) „projektu parasolowego” mogą być wyłącznie jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia. Pozostałe podmioty wymienione w pkt. 11 SZOOP mogą być partnerami projektu.</p> <p>Wsparcie, na rzecz odbiorcy ostatecznego, udzielane jest w formie pomocy de minimis, jeżeli członkiem gospodarstwa domowego, w którym instalowane jest mikroźródło OZE, jest osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą lub rolniczą.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Roboty budowlane i/lub wyposażenie instalacji wytwarzania energii w procesach wysokosprawnej kogeneracji¹⁶ ze źródeł odnawialnych. Inwestycje o mocy zainstalowanej energii elektrycznej do 1 MW. Projekty mogą obejmować również roboty budowlane i/lub wyposażenie związane z podłączeniem ww. instalacji do sieci elektroenergetycznych /

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

	<p>ciepłowniczych.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Roboty budowlane i/lub wyposażenie dotyczące budowy, rozbudowy, przebudowy sieci ciepłowniczych, które służą dystrybucji ciepła wytwarzanego wyłącznie z OZE. Z wyłączeniem sieci ciepłowniczych z obszaru ROF.
Warunki ogólne uzyskania wsparcia.	<ul style="list-style-type: none"> • Ograniczenia w zakresie łącznej mocy instalowanej elektrowni/jednostki.
Warunki finansowe uzyskania wsparcia:	<p>Intensywność pomocy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projekty nieobjęte pomocą publiczną: 85% • Projekty objęte pomocą publiczną: zgodnie z programami pomocy publicznej <p>Maksymalna kwota dofinansowania projektu wynosi 10 000 000 PLN; Minimalna wartość wydatków kwalifikowanych projektu wynosi 500 000 PLN.</p>
Beneficjenci:	<ul style="list-style-type: none"> • Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia; • Podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia; • Jednostki sektora finansów publicznych, posiadające osobowość prawną; • Przedsiębiorstwa; • Spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, TBS, • Szkoły wyższe, • Organizacje pozarządowe, • Podmioty wykonujące działalność leczniczą, w rozumieniu Ustawy o działalności leczniczej, • Porozumienia podmiotów wyżej wymienionych, reprezentowane przez lidera. <p>W przypadku „projektów parasolowych” beneficjentem mogą być wyłącznie jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia. Partnerem „projektu parasolowego” mogą być pozostałe podmioty uprawnione do ubiegania się o dofinansowanie w niniejszym działaniu.</p>

Redukcja emisji zanieczyszczeń do środowiska oraz kosztów energii – głęboka termomodernizacja

Działanie 3.2 Modernizacja energetyczna budynków RPO WP 2014-2020

Cele	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększona efektywność energetyczna w sektorze mieszkaniowym i budynkach użyteczności publicznej.
Typy projektów	<ul style="list-style-type: none"> • Głęboka modernizacja energetyczna: <ol style="list-style-type: none"> a) budynków użyteczności publicznej,

	<p>b) wielorodzinnych budynków mieszkalnych, wraz z wymianą oświetlenia tych obiektów na energooszczędne, obejmująca takie elementy jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocieplenie ścian, stropów, fundamentów, stropodachów lub dachów, - modernizacja lub wymiana stolarki okiennej i drzwiowej lub wymiana oszkleń w budynkach na efektywne energetycznie, - montaż urządzeń zaciemniających okna (np. rolety, żaluzje), - izolacja cieplna, równoważenie hydrauliczne lub kompleksowa modernizacja instalacji ogrzewania lub przygotowania ciepłej wody użytkowej, wraz z podłączeniem do sieci ciepłowniczej lub wymianą źródła ciepła (kotły gazowe, kotły na biomasę), - przebudowa i/lub budowa klimatyzacji i systemów chłodzących, - likwidacja liniowych i punktowych mostków cieplnych, - modernizacja systemu wentylacji poprzez montaż układu odzysku (rekuperacji) ciepła, - zastosowanie automatyki pogodowej i systemów zarządzania zużyciem energii w budynku (w tym zawory termostatyczne), - modernizacja instalacji elektrycznych budynku, która skutkować będzie ograniczeniem strat energii, - instalacja OZE w modernizowanych energetycznie budynkach, - instalacja urządzeń wysokosprawnej mikrokogeneracji²⁴, - modernizacja lub wymiana oświetlenia (zamontowanego w/na budynku na stałe). <p>Warunkiem poprzedzającym realizację projektów będzie przeprowadzenie audytów energetycznych.</p> <p>Głęboka modernizacja energetyczna budynku oznacza przedsięwzięcie wpływające na poprawę efektywności energetycznej budynku, w wyniku którego będzie on spełniać wymogi określone w dziale X <i>Oszczędność energii i izolacyjność cieplna</i> Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 75, poz. 690, z późn. zm.) – normy obowiązujące od 1 stycznia 2021 r.</p>
<p>Warunki ogólne uzyskania wsparcia.</p>	<p>Najważniejsze limity:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wydatki kwalifikowane mogą dotyczyć wyłącznie budynków, w których realizacja projektu będzie skutkować zwiększeniem efektywności energetycznej (czyli zmniejszeniem obliczeniowego zapotrzebowania na energię), o co najmniej 25%. Warunek dotyczy odrębnie każdego budynku objętego projektem. • W ramach RPO WP 2014-2020 nie przewiduje się wsparcia w zakresie budynków publicznych dla organów władzy publicznej (administracji rządowej), w tym państwowych jednostek budżetowych i administracji

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

	<p>rządowej oraz podległych jej organów i jednostek organizacyjnych, państwowych osób prawnych, a także podmiotów będących dostawcami usług energetycznych w rozumieniu Dyrektywy 2012/27/UE.</p>
Warunki finansowe uzyskania wsparcia:	<p>Intensywność pomocy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projekty nieobjęte pomocą publiczną: 85% • Projekty objęte pomocą publiczną: zgodnie z programami pomocy publicznej. <p>Maksymalna kwota dofinansowania projektu wynosi 10 000 000 PLN; Minimalna wartość wydatków kwalifikowanych projektu wynosi 500 000 PLN.</p>
Beneficjenci:	<ul style="list-style-type: none"> • Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, • Podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia' • Jednostki sektora finansów publicznych, posiadające osobowość prawną; • Spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, TBS; • Organizacje pozarządowe; • Podmioty wykonujące działalność leczniczą, w rozumieniu Ustawy o działalności leczniczej; • Porozumienia podmiotów wyżej wymienionych, reprezentowane przez lidera.

Budowa punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych

Działanie 4.2 Gospodarka odpadami RPO WP 2014-2020

Cele	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększony udział odpadów zebranych selektywnie w województwie podkarpackim.
Typy projektów	<ul style="list-style-type: none"> • Kompleksowe projekty skierowane na poprawę gospodarowania odpadami komunalnymi zgodnie z Planem inwestycyjnym w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi w województwie podkarpackim: <ol style="list-style-type: none"> a) budowa, rozbudowa, przebudowa i/lub wyposażenie instalacji przetwarzania odpadów komunalnych, w tym składowisk odpadów komunalnych, b) budowa, rozbudowa, przebudowa i/lub wyposażenie punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, c) zakup pojazdów specjalistycznych na potrzeby gospodarki odpadami komunalnymi wyłącznie jeżeli będą one nieodzownym elementem przedsięwzięć wymienionych w lit. a) – b), d) działania informacyjno-promocyjne, których celem będzie ograniczenie ilości wytwarzanych odpadów komunalnych, wyłącznie jeżeli będą one nieodzownym elementem przedsięwzięć wymienionych w lit. a) – b).

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

	<ul style="list-style-type: none"> • Kompleksowe projekty skierowane na poprawę gospodarowania odpadami innymi niż komunalne, z uwzględnieniem osadów ściekowych, zgodne z Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Podkarpackiego (WPGO). Projekty mogą obejmować: <ul style="list-style-type: none"> a) budowę, rozbudowę, przebudowę i/lub wyposażenie infrastruktury gospodarowania odpadami innymi niż komunalne, b) zakup pojazdów specjalistycznych na potrzeby gospodarki odpadami innymi niż komunalne wyłącznie jeżeli będą one nieodzownym elementem przedsięwzięcia wymienionego w lit. a). • Rekultywacja składowisk odpadów, zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Podkarpackiego (WPGO)
Warunki ogólne uzyskania wsparcia.	Przedsięwzięcia w sektorze gospodarki odpadami mają być realizowane zgodnie z unijną hierarchią sposobów postępowania z odpadami , wskazaną w Dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylającej dyrektywy (Dz.U.UE L z dnia 22 listopada 2008 r.; tzw. ramowa dyrektywa o odpadach), która nadaje priorytet zapobieganiu powstawaniu odpadów, ich przygotowaniu do ponownego użycia i recyklingowi oraz ustawie z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz.U. 2013 poz. 21 z późn. zm.).
Warunki finansowe uzyskania wsparcia:	<p>Intensywność pomocy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projekty nieobjęte pomocą publiczną: 85% • Projekty objęte pomocą publiczną: zgodnie z programami pomocy publicznej. <p>Maksymalna kwota dofinansowania – projekty dotyczące przetwarzania odpadów oraz projekty kompleksowe uwzględniające przetwarzanie odpadów: 5 000 000 PLN, pozostałe projekty: 2 000 000 PLN.</p> <p>Minimalna kwota dofinansowania dla jednego projektu wynosi 200 000 PLN.</p>
Beneficjenci:	<ul style="list-style-type: none"> • Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia; • Jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną; • Podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia; • Przedsiębiorstwa; • Porozumienia podmiotów wyżej wymienionych, reprezentowane przez lidera.

Podsumowanie:

Przedsięwzięcia ukierunkowane na redukcję emisji zanieczyszczeń oraz kosztów energii w budynkach sektora publicznego mogą uzyskać wsparcie w ramach Działania 3.2 Modernizacja energetyczna budynków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020. W ramach kompleksowego przedsięwzięcia termomodernizacyjnego Działanie umożliwia dodatkowo wybudowanie instalacji OZE – o ile taka potrzeba wynika z przeprowadzonego audytu energetycznego. Proponowanym źródłem finansowania inwestycji zakładających wyłącznie produkcję energii ze źródeł odnawialnych jest Działanie 4.1 *Wsparcie wykorzystania OZE*. Należy mieć na uwadze, że do wsparcia na poziomie regionalnym kwalifikują się inwestycje w jednostki, których moc mieści się w zakresie:

- energia wodna (do 5 MWe);
- energia wiatru (do 5 MWe);
- energia słoneczna (do 2 MWe/MWth);
- energia geotermalna (do 2 MWth);
- energia biogazu (do 1 MWe);
- energia biomasy (do 5 MWth/MWe).

Budowa punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych kwalifikuje się do wsparcia w ramach Działania **4.2 *Gospodarka odpadami***.

Cel strategiczny nr 3 Odnowa zdegradowanych przestrzeni oraz rozwiązanie zdiagnozowanych problemów społecznych

Przedsięwzięcia związane z rewitalizacją zdegradowanych przestrzeni publicznych oraz rozwiązywaniem zdiagnozowanych problemów społecznych kwalifikują się do wsparcia w ramach Działania **6.3 *Rewitalizacja przestrzeni regionalnej*** Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020.

6.3 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej RPO WP 2014-2020

Cele	<ul style="list-style-type: none">• Ograniczone problemy społeczne na terenach zdegradowanych.
Typy projektów	Ograniczenie istotnych problemów zidentyfikowanych w Programie Rewitalizacji obejmującym obszary miejskie i/lub obszary wiejskie poprzez: <ul style="list-style-type: none">• Przebudowę, rozbudowę, nadbudowę, remont, w celu przywrócenia i/lub nadania nowych funkcji społecznych, gospodarczych, edukacyjnych, kulturalnych, turystycznych lub rekreacyjnych:

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

	<p>a) budynków użyteczności publicznej, wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia funkcjonalnie związanego z budynkiem, zdegradowanych budynków (w tym przemysłowych, powojkowych, popegeerowskich, pokolejowych) wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia funkcjonalnie związanego z budynkiem;</p> <p>b) obszaru przestrzeni publicznej.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Roboty restauratorskie i konserwatorskie budynków znajdujących się w rejestrze zabytków, budynków położonych w strefie ochrony konserwatorskiej wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie związanego z budynkiem – tylko, jako element 1 typu projektu. <p>W ramach ww. typów projektów (wyłącznie, jako element uzupełniający realizację kompleksowego projektu przyczyniającego się do osiągnięcia celów Lokalnego / Gminnego Programu Rewitalizacji) możliwa jest:</p> <ul style="list-style-type: none"> • budowa, przebudowa, rozbudowa infrastruktury drogowej poprawiającej dostępność do rewitalizowanych obiektów i terenów – w wysokości nie przekraczającej 30 % kosztów kwalifikowalnych projektu; • budowa, przebudowa, rozbudowa, podstawowej infrastruktury komunalnej tj. przewodów lub urządzeń wodociągowych, kanalizacyjnych, ciepłowniczych, elektrycznych, gazowych i teletechnicznych na obszarze objętym projektem, w celu zapewnienia dostępu wszystkich obiektów i terenów rewitalizowanych do podstawowych usług komunalnych, • przebudowa części wspólnych budynków mieszkalnych (wyłącznie dla 1 typu projektu), • przebudowa i zakup systemów poprawy bezpieczeństwa publicznego, • realizacja zakupu sprzętu i wyposażenia bezpośrednio związanego z funkcją, jaka będzie pełniona przez budynek/przestrzeń publiczną.
Warunki ogólne uzyskania wsparcia.	<p>Najważniejsze limity i ograniczenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wydatki na drogi lokalne (stanowiące wyłącznie element kompleksowego projektu, dotyczącego rewitalizacji – zgodnie z lokalnym / gminnym programem rewitalizacji) - w wysokości nie przekraczającej 30% kosztów kwalifikowalnych projektu pod warunkiem, że stanowią one niezbędny element szerszej koncepcji związanej z działaniami rewitalizacyjnymi, a w związku z tym przyczyniają się do fizycznej, gospodarczej, społecznej, przestrzennej, środowiskowej ; • Podstawą realizacji przedsięwzięć będą Lokalne / Gminne Programy Rewitalizacji, w których przedsięwzięcia wymagające rewitalizacji będą szczegółowo opisane.
Warunki	<p>Intensywność pomocy:</p>

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

finansowe uzyskania wsparcia:	<ul style="list-style-type: none">• Projekty nieobjęte pomocą publiczną: 95%• Projekty objęte pomocą publiczną: zgodnie z programami pomocy publicznej. Maksymalna kwota dofinansowania dla jednego projektu – 20 000 000 PLN. Minimalna wartość wydatków kwalifikowanych projektu: 500 000 PLN.
Beneficjenci:	<ul style="list-style-type: none">• Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;• Jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego posiadające osobowość prawną;• Jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną;• Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne;• Partnerzy społeczni i gospodarczy;• Jednostki naukowe;• Szkoły wyższe;• Instytucje kultury;• Kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych;• Spółdzielnie / wspólnoty mieszkaniowe, TBS;• Przedsiębiorstwa komunalne / Skarbu Państwa;• Porozumienia podmiotów wyżej wymienionych, reprezentowane przez lidera.

Podsumowanie

Przedsięwzięcia związane z rewitalizacją zdegradowanych przestrzeni publicznych oraz rozwiązywaniem zdiagnozowanych problemów społecznych kwalifikują się do wsparcia w ramach Działania 6.3 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020. Należy rozważyć wkomponowanie części planowanej do wykonania infrastruktury drogowej w kompleksowy projekt rewitalizacji obszaru Gminy Przeworsk. Należy jednak mieć na uwadze, że wydatki na drogi lokalne mogą stanowić maksymalnie 30% kosztów kwalifikowalnych projektu.

Cel strategiczny nr 4 Wzrost gospodarczy oraz poprawa na rynku pracy

Proponowanym źródłem finansowania inwestycji ukierunkowanych na stworzenie profesjonalnych terenów inwestycyjnych jest Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020. Tego typu inwestycje mogą uzyskać wsparcie w ramach

Działania 1.3 **Promowanie przedsiębiorczości.**

Działanie 1.3 Promowanie przedsiębiorczości

Cele	<ul style="list-style-type: none">• Lepsze warunki do rozwoju MŚP.
Typy projektów	<p>W zakresie stworzenie strefy inwestycyjnej:</p> <ul style="list-style-type: none">• Strefy aktywności gospodarczej. Wsparcie uzyskają projekty dotyczące przygotowania terenów inwestycyjnych w celu nadania im funkcji gospodarczych, sprzyjających lokalizowaniu nowych inwestycji i przyciąganiu inwestorów, w tym tworzenie parków biznesowych jako powierzchni sprzyjających lokalizowaniu nowych inwestycji. Wsparciem objęte zostaną zadania dotyczące uporządkowania i przygotowania terenów przeznaczonych na inwestycje, w szczególności prace studyjno-koncepcyjne, badania geotechniczne, kompleksowe wyposażenie w media, modernizacja wewnętrznej infrastruktury komunikacyjnej. Projekty te uwarunkowane będą zapewnieniem właściwego dostępu do terenów inwestycyjnych finansowanego ze środków własnych beneficjenta lub w ramach projektu komplementarnego ze środków EFSI w ramach CT4, CT7 lub CT9 zgodnie z warunkami określonymi w UP. Poprzez zapewnienie właściwego dostępu do terenów inwestycyjnych rozumie się:<ul style="list-style-type: none">• przedstawienie w dokumentacji aplikacyjnej planu skomunikowania terenu z istniejącymi drogami publicznymi i/lub wewnętrznymi ogólnodostępnymi,• zapewnienie w dokumentacji aplikacyjnej, że najpóźniej do dnia poprzedzającego dzień złożenia wniosku o płatność końcową teren inwestycyjny zostanie skomunikowany z istniejącymi drogami publicznymi w sposób umożliwiający bez wątpliwości prowadzenie działalności gospodarczej na tym terenie. Projekty mające na celu przygotowanie stref aktywności gospodarczej będą realizowane pod warunkiem nie powielania dostępnej infrastruktury, chyba, że limit dostępnej powierzchni został wyczerpany co najmniej w 65% na moment złożenia wniosku o dofinansowanie lub limit wolnego terenu nie odpowiada zapotrzebowaniu zgłaszanemu przez potencjalnych inwestorów. Podpisanie umowy z beneficjentem nastąpi po wykazaniu, że limit dostępnej powierzchni został wykorzystany w 100% lub nie odpowiada zapotrzebowaniu zgłaszanemu przez potencjalnych inwestorów. Na podstawie deklaracji/informacji przedłożonych przez wnioskodawcę weryfikacji podlegać będzie stopień wykorzystania terenów inwestycyjnych położonych w gminie, na obszarze której usytuowany jest teren objęty projektem. W przypadku, gdy teren inwestycyjny będzie się składać z kilku części, tzn. będzie zlokalizowany w kilku miejscach gminy/powiatu, minimalna powierzchnia każdej z części

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

	nie może być mniejsza niż 2 ha. Jeżeli projektem objętych jest kilka sąsiadujących obok siebie działek inwestycyjnych, należy traktować je jako jeden teren przeznaczony pod działalność gospodarczą. Teren inwestycyjny musi być przeznaczony pod działalność gospodarczą w planie zagospodarowania przestrzennego lub studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Uzbrajany teren musi być własnością wnioskodawcy bądź wnioskodawca musi dysponować prawem wieczystego użytkowania.
Warunki ogólne uzyskania wsparcia.	<p>Najważniejsze limity i ograniczenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wydatki na wewnętrzną infrastrukturę komunikacyjną – jako uzupełniający element projektu kompleksowego stanowić mogą jedynie mniejszą część budżetu projektu – nie mogą być równe lub większe niż 50% wartości wydatków kwalifikowanych w projekcie; • Z uwagi na fakt, iż środki finansowe w ramach CT3 mają służyć podnoszeniu konkurencyjności mikro, małych i średnich firm, wkład EFRR będzie proporcjonalnie pomniejszony w sytuacji wykorzystania uzbrojonej infrastruktury przez duże przedsiębiorstwa.
Warunki finansowe uzyskania wsparcia:	<p>Intensywność pomocy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • W przypadku nieobjęcia projektu zasadami pomocy publicznej maksymalny poziom dofinansowania stanowić będzie 85% wydatków kwalifikowanych, przy uwzględnieniu zapisów art. 61 albo 65 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013. W uzasadnionych przypadkach Instytucja Zarządzająca na etapie ogłoszenia konkursu może podjąć decyzję o obniżeniu lub podwyższeniu maksymalnego poziomu dofinansowania UE wydatków kwalifikowanych; • W przypadku objęcia projektu zasadami pomocy publicznej: <ol style="list-style-type: none"> a) regionalna pomoc inwestycyjna - zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie zasadami tj. – 50%, b) pomoc inwestycyjna na infrastrukturę lokalną - zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie zasadami wyrażonymi w art. 56 GBER.
Beneficjenci:	<ul style="list-style-type: none"> • Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia.

Podsumowanie:

Inwestycje zakładające przygotowanie profesjonalnych terenów pod inwestycje, w tym uzbrojenie terenu, mogą uzyskać wsparcie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020. Grupą docelową Działania są przedsiębiorstwa z sektora MŚP (mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa). Należy pamiętać o konieczności osiągnięcia szczegółowo określonych wskaźników gospodarczych obligatoryjnych dla przedstawionego programu.

Cel strategiczny nr 5 Wzrost atrakcyjności turystycznej gminy

Proponowanym źródłem finansowania inwestycji realizujących cel strategiczny nr 5 są środki Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020. Zaplanowane do realizacji przedsięwzięcia mogą uzyskać wsparcie w ramach Działania **6.1 Rozwój potencjału endogenicznego regionu**.

6.1 Rozwój potencjału endogenicznego regionu RPO WP 2014-2020

Cele	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawiona struktura zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach uzdrowiskowych.
Typy projektów	<ul style="list-style-type: none"> • Roboty budowlane i/lub wyposażenie dotyczące infrastruktury uzdrowiskowej i turystyczno-rekreacyjnej w gminach uzdrowiskowych. Projekty w tym zakresie mogą być realizowane na terenie gmin uzdrowiskowych tj. Iwonicz-Zdrój, Rymanów, Horyniec-Zdrój, Solina. • Roboty budowlane i/lub wyposażenie dotyczące infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej w oparciu o istniejące zasoby przyrodnicze, przestrzenne i kulturowe, poza wskazanymi gminami uzdrowiskowymi na terenach, dla których sporządzono operat uzdrowiskowy lub które posiadają status obszaru ochrony uzdrowiskowej.
Warunki ogólne uzyskania wsparcia.	<p>Najważniejsze limity i ograniczenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Preferencje punktowe dla beneficjentów realizujących projekty na terenie powiatów: jasielskiego, strzyżowskiego, brzozowskiego, przemyskiego ziemskiego, leskiego, bieszczadzkiego, nizańskiego, lubaczowskiego, kolbuszowskiego, leżajskiego, przeworskiego (typ projektu nr 2); • Wsparcie warunkowane będzie przedstawieniem przez wnioskodawcę lokalnego planu działania lub innych dokumentów strategicznych spełniających wymogi lokalnego planu działania, z którego wynikać będzie realizacja projektu.
Warunki finansowe uzyskania wsparcia:	<p>Intensywność pomocy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projekty nieobjęte pomocą publiczną: 85% • Projekty objęte pomocą publiczną: zgodnie z programami pomocy publicznej. <p>Maksymalna kwota dofinansowania dla jednego projektu w ramach 2 typu projektu: 2 000 000 PLN.</p>
Beneficjenci:	<ul style="list-style-type: none"> • Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia; • Jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną; • Przedsiębiorstwa - podmioty świadczące kompleksowe usługi sanatoryjne / uzdrowiskowe; • Partnerzy społeczni i gospodarczy.

Podsumowanie:

Mając na uwadze szczegółowe limity i ograniczenia przewidziane w Działaniu, w tym brak objęcia preferencjami obszaru Gminy Przeworsk należy rozważyć opcjonalnie wkomponowanie przedmiotowych inwestycji w kompleksowy projekt rewitalizacyjny gminy w ramach Działania **6.3 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej** Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 lub sfinansowanie inwestycji ze środków budżetu gminy.

Cel strategiczny nr 6 Zwiększenie atrakcyjności gminy jako obszaru odpowiedniego do zamieszkania.

Proponowanym źródłem finansowania inwestycji realizujących cele operacyjne: Podniesienie jakości usług społecznych dla osób starszych i niepełnosprawnych i Poprawa gospodarki wodnej są środki Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020. Przedsięwzięcia z zakresu gospodarki wodnej kwalifikują się do wsparcia w ramach Działania 4.3 *Gospodarka wodno-ściekowa*, Poddziałanie 4.3.2 *Zaopatrzenie w wodę*, natomiast inwestycje w infrastrukturę oraz zapewnienie opieki dziennego pobytu dla osób starszych i niepełnosprawnych mogą uzyskać wsparcie w ramach Działania 8.3 *Zwiększenie dostępu do usług społecznych i zdrowotnych*. Proponowanym źródłem finansowania boisk są środki przeznaczone na LGD Dorzecze Mleczki. Pozostałe inwestycje w obszarze sportu i rekreacji zostaną sfinansowane ze środków budżetu państwa oraz budżetu Gminy Przeworsk.

Gospodarka wodna

Działania 4.3 Gospodarka wodno-ściekowa, Poddziałanie 4.3.2 Zaopatrzenie w wodę RPO WP 2014-2020

Cele	Zwiększony odsetek ludności korzystającej z systemu zaopatrzenia w wodę.
Typy projektów	<ul style="list-style-type: none">• Budowa, rozbudowa, przebudowa i/lub zakup wyposażenia w zakresie sieci wodociągowych, ujęć, stacji uzdatniania wody;• Zakup urządzeń i aparatury pomiarowej w zakresie gospodarki wodno-ściekowej (np. mobilne laboratoria, instalacje kontrolno-pomiarowe) – jako element projektu dotyczącego zaopatrzenia w wodę.
Warunki ogólne uzyskania wsparcia.	Najważniejsze limity i ograniczenia: <ul style="list-style-type: none">• Projekty dotyczące sieci wodociągowych mogą być realizowane jedynie jako projekty kompleksowe - razem z kanalizacją albo gdy zapewniona jest już gospodarka ściekowa zgodna z przepisami krajowymi i unijnymi, tj. gdy instalacje kanalizacyjne budynków są obecnie podłączone do sieci kanalizacji sanitarnej lub do zbiorników, o których mowa w rozdziale 7

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

	Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U.2002.75.690 z późn. zm.). Kryterium będzie weryfikowane na podstawie oświadczenia wnioskodawcy.
Warunki finansowe uzyskania wsparcia:	<p>Intensywność pomocy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projekty nieobjęte pomocą publiczną: 85% • Projekty objęte pomocą publiczną: zgodnie z programami pomocy publicznej. <p>Maksymalna kwota dofinansowania projektu z zakresu zaopatrzenia w wodę – 2 000 000 PLN.</p> <p>Minimalna wartość wydatków kwalifikowanych: 500 000 PLN.</p>
Beneficjenci:	<ul style="list-style-type: none"> • Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia; • Podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia; • Jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną; • Organy administracji rządowej; • Porozumienia podmiotów wyżej wymienionych, reprezentowane przez lidera.

Infrastruktura Społeczna

Działanie 8.3 Zwiększenie dostępu do usług społecznych i zdrowotnych RPO WP 2014-2020.

Cele	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie dostępności usług społecznych w szczególności usług środowiskowych, opiekuńczych oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym; • Zwiększenie dostępności usług zdrowotnych.
Typy projektów	<p>Usługi społeczne w szczególności usługi środowiskowe, opiekuńcze:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwój środowiskowych form pomocy i samopomocy poprzez: <ol style="list-style-type: none"> a) wsparcie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, o których mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, w tym ośrodków wsparcia np.: dziennych domów pomocy, klubów samopomocy, b) wykorzystanie dziennych opiekunów, asystentów osób niesamodzielnych, wolontariatu opiekuńczego, pomocy sąsiedzkiej i innych form samopomocowych, c) inne usługi zwiększające mobilność, autonomię i bezpieczeństwo osób niesamodzielnych (np. likwidowanie barier architektonicznych w miejscu zamieszkania, sfinansowanie wypożyczenia sprzętu niezbędnego do opieki lub sprzętu zwiększającego samodzielność osób starszych, dowożenie posiłków),

	<ul style="list-style-type: none">d) wykorzystanie nowoczesnych technologii w usługach opiekuńczych, np. teleopieki i innych form niebezpośrednich usług opiekuńczych wykorzystujących nowe technologie, aktywizacja środowisk lokalnych w celu tworzenia społecznych (sąsiedzkich) metod samopomocy przy wykorzystaniu nowych technologii.• Działania wspierające opiekunów nieformalnych w opiece domowej, m.in. poprzez:<ul style="list-style-type: none">a) tworzenie krótkookresowych miejsc opieki w zastępstwie za opiekunów nieformalnych (wyłącznie w formie usług świadczonych w lokalnej społeczności) albo sfinansowanie usługi opiekuńczej,b) poradnictwo, w tym psychologiczne oraz pomoc w uzyskaniu informacji umożliwiających poruszanie się po różnych systemach wsparcia, z których korzystanie jest niezbędne do sprawowania wysokiej jakości opieki i odciążenia opiekunów faktycznych,c) finansowanie usług wypożyczenia sprzętu pielęgnacyjnego, rehabilitacyjnego i wspomagającego w celu aktywizacji społecznej osób,d) kształcenie, w tym szkolenia, praktyki i wymiana doświadczeń dla opiekunów nieformalnych, potrzebnych do opieki nad osobami niesamodzielnymi,e) finansowanie usługi asystenckiej lub opiekuńczej dla osoby niesamodzielnej w celu umożliwienia jej opiekunom podjęcia aktywności zawodowej.• Tworzenie miejsc opieki dla osób niesamodzielnych w nowo tworzonych lub istniejących ośrodkach zapewniających opiekę dzienną lub całodobową.• Wsparcie dla usług mieszkalnictwa o charakterze wspomagany poprzez:<ul style="list-style-type: none">a) tworzenie miejsc pobytu w nowo tworzonych lub istniejących mieszkaniach o charakterze wspomagany, w tym miejsc krótkookresowego pobytu,b) sfinansowanie form pomocy w postaci mieszkania o charakterze wspomagany.
Warunki ogólne uzyskania wsparcia.	Demarkację dla usług społecznych i zdrowotnych w ramach działania ustalono w oparciu o tzw. kryterium podmiotowe, zgodnie, z którym o przynależności danej usługi do usług społecznych lub do usług zdrowotnych decyduje to, kto jest faktycznym wykonawcą danej usługi. W praktyce oznacza to, iż punktem wyjścia dla rozróżnienia usługi społecznej i zdrowotnej jest fakt, czy podmiot aplikujący prowadzi usługi społeczne (zwłaszcza usługi opiekuńcze i specjalistyczne opiekuńcze zgodnie z ustawą o pomocy społecznej czy lecznicze (zgodnie z ustawą o działalności leczniczej)). Realizacja kompleksowego wsparcia może wymagać uzupełniania usług społecznych usługami zdrowotnymi i odwrotnie.

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

	<p>Jest to zgodne z ogólnoeuropejskimi zasadami przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności, które mówią o integrowaniu usług społecznych i zdrowotnych. W takiej sytuacji elementem uzupełniającym projektu realizowanego przez podmiot realizujący usługi społeczne może być usługa zdrowotna i na odwrót, niemniej zarówno potrzeba sfinansowania, jak i zakres "usługi uzupełniającej" muszą być bezsprzecznie związane z realizacją celu projektu, czyli "usługi przewodniej".</p> <p>Ponadto, w sytuacji, gdy zakres działalności oraz charakter podmiotu (np. niektóre organizacje pozarządowe), uprawnionego zgodnie z zapisami Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych do składania wniosków o dofinansowanie realizacji projektów, uniemożliwia przeprowadzenie demarkacji usług w oparciu o kryterium podmiotowe, dokonując rozróżnienia usług należy kierować się celem "usługi przewodniej".</p>
Warunki finansowe uzyskania wsparcia:	<p>Intensywność pomocy:</p> <ul style="list-style-type: none">• 85 % <p>Minimalna wartość projekt: 100 000 PLN.</p>
Beneficjenci:	<ul style="list-style-type: none">• Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;• Jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego posiadające osobowość prawną;• Podmioty wymienione w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie statutowo działające w obszarze pomocy i integracji społecznej oraz działalności leczniczej;• Podmioty działające w publicznym i niepublicznym systemie ochrony zdrowia, w tym w szczególności POZ;• Spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe.

Podsumowanie:

Inwestycje w infrastrukturę wodną oraz społeczną kwalifikują się do wsparcia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020. W przypadku inwestycji w zaplecze sportowo-rekreacyjne należy mieć na uwadze konieczność zabezpieczenia odpowiedniej wysokości środków finansowych w budżecie gminy.

8. REALIZACJA, MONITORING I EWALUACJA STRATEGII ROZWOJU GMINY PRZEWORSK NA LATA 2016-2020

REALIZACJA

Realizacja Strategii Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020 jest złożonym procesem zarówno pod względem **kadrowym**, technicznym, jak i finansowym. Właściwa realizacja działań uzależniona jest przede wszystkim od sprawnego zarządzania. W tym celu do wdrożenia Strategii Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020 rekomenduje się zastosowanie metodologii zarządzania projektami PRINCE2. Zgodnie z tą metodologią plan wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020 podzielić na 2 główne procesy realizacji:

1. **Przygotowanie**, obejmujący napisanie dokumentu Strategii i wyznaczenie planowanych do realizacji działań – proces poprzedzający realizację.
2. **Zarządzanie strategiczne**, które obejmuje wdrożenie Strategii. Proces ten składa się z następujących procesów: Inicjowania Realizacji Strategii, Sterowania Realizacją Strategii, Zarządzanie Końcem Etapu oraz Zamykanie Realizacji Strategii – realizacja.

Za ogólną koordynację procesu wdrażania, monitorowania i ewaluacji strategii odpowiedzialny jest Wójt Gminy Przeworsk. Przypisuje się mu role i obowiązki Komitetu Sterującego zgodnie z metodologią PRINCE2. W strukturze Urzędu Gminy Przeworsk należy wyodrębnić zespół roboczy odpowiedzialny za wdrażanie strategii, w tym realizację celów strategicznych, pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania oraz monitoring i ewaluację. Mając na uwadze sprawne zarządzanie inwestycjami oraz efektywne pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania na inwestycje przez Gminę Przeworsk w ubiegłej perspektywie finansowej rekomenduje się powierzenie kadrze odpowiedzialnej za ww. działania obowiązków związanych z realizacją strategii w perspektywie 2016-2020.

MONITORING:

Profesjonalne wykonanie zadania zawsze wymaga odpowiedniej kontroli. Systematycznie przeprowadzany monitoring Programu pozwoli na uniknięcie ewentualnych błędów przy realizacji założonych celów, jak również określi aktualny stopień wdrażania dokumentu. Zapewni także zgodność efektów z wcześniej zatwierdzonymi założeniami. Monitoring – oznacza regularne pomiary lub obserwacje przeprowadzane przez z góry określony czas. W przypadku celów strategicznych Gminy Przeworsk monitoring zostanie wykorzystany do śledzenia przebiegu zaplanowanych zadań, ich terminowości oraz zgodności z założonym

harmonogramem. W procedurze monitoringu z reguły nie ma elementu oceny jakości efektów realizowanych zadań. Proces monitoringu jest mocno powiązany z procesem wdrażania, ponieważ osiągnięcie założonych celów uwarunkowane jest ilością i jakością zebranych danych. Monitoring jest procesem polegającym na koordynacji, obserwacji i ocenie realizacji kolejnych projektów, ma na celu analizę stanu zaawansowania projektu oraz zgodności z postawionymi celami, a także ocenę terminowości realizacji wyznaczonych działań. Istotą tego procesu jest wyciąganie wniosków z realizacji założeń Programu. Ponadto umożliwia identyfikację pojawiających się problemów, ocenę zaangażowania jednostek odpowiedzialnych za realizację zadań oraz ocenę efektywności wykorzystania przeznaczonych, na realizację tych zadań, środków.

EWALUACJA

Ewaluacja – to ocena wartości interwencji z zastosowaniem określonych kryteriów tejże oceny, podejmowana w celu określenia efektywności interwencji, oszacowania w odniesieniu do celów, a także analizy wpływu na specyficzne problemy strukturalne. W ramach ewaluacji do poszczególnych celów operacyjnych (bezpośrednich celów poszczególnych projektów) będą przypisane wskaźniki celów zgodnie z metodologią stosowaną w Funduszach Strukturalnych Unii Europejskiej. Wskaźniki będą generowane na poziomie poszczególnych projektów, podczas ich przygotowywania. W celu zachowania spójności Strategii Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020 z najważniejszymi programami pomocowymi zaprezentowanymi w dokumencie zaproponowane wskaźniki służące weryfikacji efektów jej wdrażania zostały opracowane na podstawie Wytycznych Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 22 kwietnia 2015 r. w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020 (Wspólna Lista Wskaźników Kluczowych 2014-2020 – EFRR, FS oraz wskaźniki specyficzne). Większość zaproponowanych wskaźników zawiera się w Szczegółowym Opisie Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 (Działania zaproponowane w ramach zewnętrznych źródeł finansowania poszczególnych celów strategicznych), co umożliwi jednoczesne monitorowanie postępu realizowanych projektów oraz wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020.

Sposób monitorowania i ewaluacji osiągnięcia celów strategicznych:

1. Zadania realizowane z udziałem źródeł zewnętrznych będą podlegać kontroli Instytucji Wdrażających i Finansujących Fundusze Pomocowe na szczeblu regionalnym i krajowym.
2. Monitoring i sprawozdawczość w zakresie wskaźników osiągniętych produktów i rezultatów będzie odbywać się w cyklach kwartalnych i rocznych. Źródłem danych

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

będą, m.in. wskaźniki projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych, Bank Danych Lokalnych oraz opracowania własne gminy.

3. Sprawozdanie z realizacji Strategii będzie corocznie przedmiotem oceny przez komisje stałe i sesje Rady Gminy.
4. Informacja i promocja z realizacji Strategii będzie publikowana w lokalnej prasie i na stronie internetowej Urzędu Gminy oraz za pomocą tablic informacyjnych i pamiątkowych.
5. Realizacja Strategii będzie oceniona przez wyborców przy następnych wyborach samorządowych.

Dla potrzeb Strategii Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020 opracowana została lista wskaźników służących ocenie procesu jej wdrażania.

Cel strategiczny	Wskaźnik	Jednostka miary
1. Poprawa funkcjonalności logistycznej gminy	• Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg	km
	• Całkowita długość wybudowanych dróg	km
	• Ilość wybudowanych/przebudowanych obiektów wspomagających infrastrukturę transportową (parkingi, przystanki, chodniki itd.)	szt.
	• Liczba nowoutworzonych punktów świetlnych	szt.
	• Liczba zmodernizowanych punktów świetlnych	szt.
2. Poprawa stanu środowiska naturalnego oraz efektywności energetycznej ;	• Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE	szt.
	• Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE	szt.
	• Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	szt.
	• Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej	GJ/rok
	• Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej	MWh/rok

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

	<ul style="list-style-type: none"> Zmniejszenie zużycia energii końcowej w wyniku realizacji projektów 	GJ/rok
	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów 	szt.
3. Odnowa zdegradowanych przestrzeni oraz rozwiązanie zdiagnozowanych problemów społecznych	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach 	szt.
	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją 	ha
	<ul style="list-style-type: none"> Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach 	szt.
4. Wzrost gospodarczy oraz poprawa na rynku pracy	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych; 	ha
	<ul style="list-style-type: none"> Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych 	szt.
	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost liczby podmiotów w rejestrze REGON na 10 tys. ludności 	szt.
	<ul style="list-style-type: none"> Zmniejszenie się udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w % 	%
5. Wzrost atrakcyjności turystycznej gminy;	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne 	Odwiedziny /rok
	<ul style="list-style-type: none"> Ilość przebudowanych / zmodernizowanych obiektów turystycznych 	szt.
6. Zwiększenie atrakcyjności gminy jako obszaru odpowiedniego do zamieszkania	<ul style="list-style-type: none"> Długość wybudowanej sieci wodociągowej 	km
	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wspartych stacji uzdatniania wody 	szt.
	<ul style="list-style-type: none"> Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszanego zaopatrzenia w wodę 	szt.
	<ul style="list-style-type: none"> Liczba powstałych miejsc w placówkach stacjonarnej pomocy społecznej 	szt.

Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk na lata 2016-2020

	<ul style="list-style-type: none">• Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury społecznej	szt.
	<ul style="list-style-type: none">• Liczba wybudowanych/przebudowanych obiektów infrastruktury sportowej, rekreacyjnej lub kulturalnej	szt.
	<ul style="list-style-type: none">• Liczba osób korzystających z wybudowanych/przebudowanych obiektów infrastruktury sportowej, rekreacyjnej lub kulturalnej	szt./rok
	<ul style="list-style-type: none">• Saldo migracji na 1000 ludności	szt. (dodatnie lub ujemne)